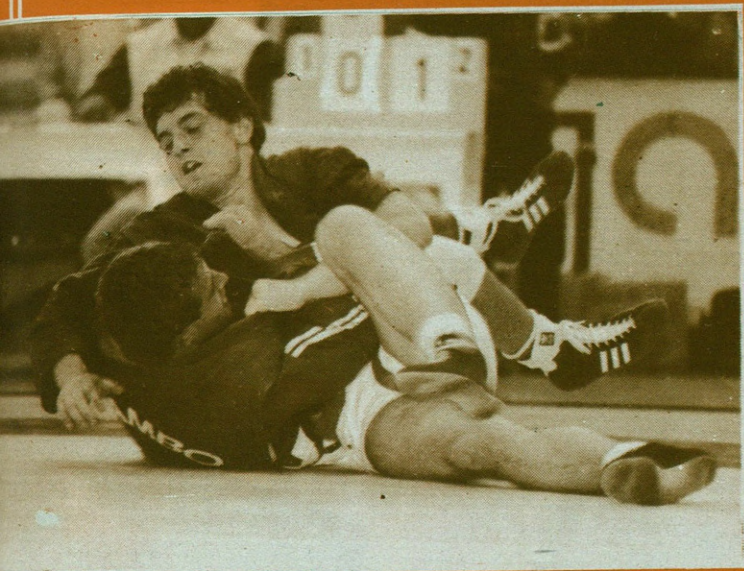

ARGIA

1985 Urriak 6, 13 — XLVIII urtea — 1.075. zenbakia — 110 pezeta/6 libera

SIDA,
Iparrameriketako
obsesioa

**Euskadiko
sanbolariak
munduko
lehen mailan**

**Bertsolari Txapelketa hasteko
moduan dagoeneko**

**AEKk diglosiaren aurkako metodo
berri bat prestatu du**

**San Juan: azken
txanparen
garrantzia**

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAIT

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

4.— Aste Giroa.

POLITIKA

- 10.— Tianttaka. Esteban Galar.
11.— Nork eta nola agindu die ertzaiei. I.Z.
13.— Pasaiaiko enboskadak argitasuna eskatzen du. I.Z.
15.— Mundua ez da borobila. Fanxin.
16.— Alemaniako kale borroka dela eta. Pablo Sastre.

ERREPORTAIK

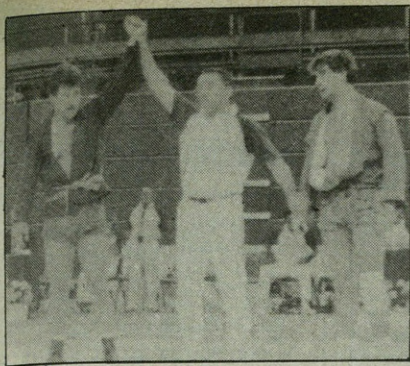
- 18.— Gailegoaren reasimilazioa. Kike Amonarriz.
20.— «Koxtape»ko arraunlarien entrenatzailearekin. Urederra.
23.— Samboren borrokalariekin entrebista. I.Camino eta Agus.
26.— Sidaren psikosia Iparrameriketari. Maite Erro.
28.— AEK antidiqlosia bidean. E.Jimenez.

KULTURA

- 31.— Kultur Ataria.
32.— Bertsolari txapelketa prestatua. P.Unzueta.
34.— Iparraldeko kantu lehiaketa. David Zuazalde.
35.— Miarritzeko zinemaldiaz. Itxaro Borda.
36.— Gasteizko antzerki topaketak. Manu Lopez.
38.— Txutxumutxuka. Sabin.

ETA BESTE...

- 40.— Jo... adarra.
41.— Bertsok: Ardoak sudurrari. Julian Ezeiza.
42.— Azkena: UPV. errektorerik eza baino arazo larriagorik. J.R. Etxeberria.

Gipuzkoako gobernadoreak sortu du udazken honetan istilu txiki bat, sambo txapelketa zela eta. Euskadiko borrokalariekin pare batekin izan dira Agus eta Iñaki Camino, eta bai gobernadorearen erabakia eta bai txapelketaren bilakaera eta Sobietar Batasunean sortu zen kirol honekin zerikusi deportibo gehiago duten beste datu batzuk bildu dizkizute, eta 23. or. tik aurrera eskaintzen.

Kirol berriei ongi kargaturik dator aste honetako alea. Samboz gain, Urederrak «Koxtape» elkartearen inguruan biltzen diren arraunlarien entrenatzaile den Paco Prietorekin entrebista egin du, 20.or. ean frogazakezue. «Sanjuandarrek —esaten du Pacok— betidanik daramagu arraunlaritza zainetan, gure odola arroxa kolorekoa bihurtu zaigularik». Hori bezalako beste iritzi intereseko franko ematen digu donibandarrak.

SIDA gaisotasunaren beldur bizi da jendegure denbora honetan. Honezkerok Amerikako bazterrak poliki ezagutuko dituen Maite Erro gure kolaboratzaileak psikosi sindrome honetaz erreportaiatxo bat egin digu. «Homosexualitatea duela hamabost urte gaixotasun psikikotzat definitua izan zen, baina borroka luze baten ondorioz eritzi hau aldatzea lortu zuten. Orain SIDA dela medio, osasun publikoaren arrisku-jartzaile bezala definitzen dituzte». Begira 26.or.an.

Bertsotxapelketa hurbiltzen ari da, eta espektazioa handiagotuz doa. Peru Unzuetak zernahi datu ematen digu 32-33 orrialdeetan, hala nola non eta noiz eta zeintzuk arituko diren. Oraingo honetan lehenbiziko faseak hiru bloketan antolatuko dira: Bizkaia-Araba batetik, Nafarroa-Iparralde bestetik, Gipuzkoa hirugarrenetik. Semifinalak berriz Tolosa eta Bilbon izango dira, eta finala Donostian, martxoaren 23an.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josex Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarrionandia, Mikel Ubillos.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut. Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen. z/g. Ramonaenea-behea. DONOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako ..4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzeritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

URRIA
12
URRIA
18

Urriaren 14an ilberri

mareak (urriaren 13an)
gora: 03.28 eta 15.44
behera: 09.30 eta 21.54

eguzkia: (urriaren 13an)
irten: 07.23
sartu: 18.39

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki CAMINO

GARTZELAKO EGUNKARIA

Ho Chi Minh

Itzultzaile: Iñaki Aramaio

Egilea: Ho Chi Minh.
Titulua: Gartzelako Egunkaria.

Argitaletxea: Susa 20.

Ezaugarriak: 110 orrialde.

Ho Chi Minh iraultzaila vietnamita dugu, 1942. urtean txinatarrek preso altxa zutena. Gartzelan emandako orduetan olerkiak idazteari ekin zion liburu hau osatzeraino. Orain, Herrera de la Manchatik, beste preso batek, euskalduna hau, Iñaki Aramaio, itzuli egin du.

Liburuak gartzelako egonaldi luzeetan egileak izandako burutazioak biltzen ditu, egunerokotasunaren oinarriturik, kanpoan libradunek aintzat hartzen ez

dituzten txikieriek presoaren duten garrantzia nabarmen azalduz. Erabiltzen den hizkera oso normala da, egunerokoa, estiloa ere litekeen soilena dugu, hornidurarik gabe apenas. Bere zelatik oilarrari aditzen dio, hodei goibelak pasatzen ikusten ditu, gartzela batetik bestera daramatenean trenetik laborarien uzta ikusten du, edo begien aurrean duen katilu arroza irensten ari dela, makina bat gogoeta filosofiko dakarkio guzti honek, gero olerki erraz, motx eta sentzilluan sartuko duena. Olerkariak poemak kantatuz hurbilerazi nahi du askatasun eguna, eta indarrez betetako esaldi adierazgarri eta motzetan ematen du aditzera egunsentiaren etorrera bareak damaion poza, izan ere, loreen urrina usaintzeak sortzen dion zoriona kendu ezin dioten poeta baita Ho Chi Minh.

Egilea: William Shakespeare.

Titulua: Julio Zesar.

Argitaletxea: Antzerki zerbitzua. 73.a. Eusko Jaurlaritz.

Ezaugarriak: 68 orrialde.

Euskal Telebistak bi hilabetetik behin Shakespeare-ren antzerkiren bat eskaintzeko asmoa duela ta, erabilitako itzulpenak argitaratzea erabaki zuen Antzertik. Hauetako bat Xabier Mendiguren iaioak itzultitako «Julio Zesar» dugu. Julio Zesarren heriotzea burutzeko konplotaren sorrera, burutze eta ondorioen berri ematen digu suspentsez betetako antzerki honek. Kasio Julio Zesar hiltzeko asmatzen duen konspirazioa kontatzen digu Shakespearek: konspirazioa bukaerara eramane behar dutenen zalantzak itogarriak dira. Brutok lagun mina baitauka Zesar, ez du gainera Antonio hil nahi.

Argi geratzen omen da obra honetan Shakespearek gizartearen eta historiaren ibilpideaz zeukan nihilismoa, barroko garaikoa da Shakespeare, mundua kolo-

ka ikusten baitu, ez errenazimendukoek bezala ordenean. Bestalde, eta beti itzulpen honen hitzaurreak diotenari jarraiki, obra hau tragedia gizatiarra dugu, pertsona baten alderdion eta jatorra besteen interesen eta grinaren menpean suntsiturik nola geratzen den erakusten diguna.

Berak egindako itzulpenaz zera dio Xabier Mendigurenek, honek ardura handiagoz zaindu duela obraren helburu dramatikoak Larraikoetxe'tar Bedita A.-ren itzulpenak baino.

Guk gure aldetik zera esan dezakegu: itzulpen osoa irakurri ez badugu ere, pasarte batzu bai beharpehin, eta irakurritakoak landutako gauzaren inpresioa eman digu, poliki eta hitz egokiaren atzetik lan egin duenaren itzulpena. Behar dramatikoak erantzuten dien aktoreek eta antzerkian jantziak direnek erabaki beharko, baina hizkuntzaren aldetik, beste behin asmatu egin du Xabier Mendigurenek.

lengua e historia

LUIS MICHELENA

COLECCIÓN FILOLÓGICA
PARANINFO

Egilea: Luis Michelena.

Titulua: Lengua e historia.

Argitaletxea: Paraninfo. Colección filológica.

Ezaugarriak: 2.000 pta. 512 orrialde.

Filologia ingurutan oso maiz entzuten den esakera da Mitxelenaren artikulua hain interesgarri hura tamalez ez dakit zein liburu urrun edo boletín ahitutan aurkitzen dela dioena. Gezurra badi-rudi ere, egoera horrek luza-roan iraun du. Halako batean Paraninfo, hispanistentzat Mitxelenaren artikulua funtsezkoenak bildu eta argitaratzea bururatu zaito. Honek behintzat, artikulua gai erromanikoak edo linguistika teorioak dihardutenak direla sumatzera bultzatzen gaitu. Zuzenkiago euskarari heltzen dioten artikulua zeinek bildu eta argitaratu zain gaude orain «esperientziak hauek lortzea askotan gauza zaila dela erakutsi baitigu». Dena dela izugarritzko aurrerapena izan da argitarapen hau denontzat, alimaleko interesa duten artikulua asko batera baitauzkagu, beren atzetik ibili beharraz kezkatu gabe.

Lau izan dira liburuak ateratzen lagundu dutenak. José Antonio Pascual, José Polo, Gregorio Salvador eta Ramón Santiago.

Artikuluak dagokienez halakoak esan litezke: 35 biltzen direla, gaiak hauek direla nagusiki: errekonstruzioa, hizkuntza prerromanikoak eta iberikoa batez ere, euskararen lexikoa, teoria euskaro-kaukasianoaren gainean, fonologiaren garapena, hizkuntza eta kultura, etimologia eta beste gairen bat. Oso lan teorikoak dira denak, askotan gai nagusi bati heltzen diotenak. Zer esanik ez, pozteko zioa eman digute Paraninfokoe.

aldizkariak

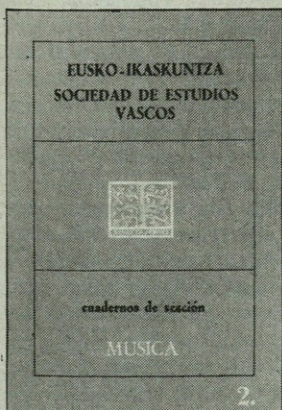
Titulua: Cuadernos de sección. Música 2.

Argitaletxea: Eusko Ikaskuntza. Sociedad de estudios vascos.

Ezaugarriak: 191 orrialde.

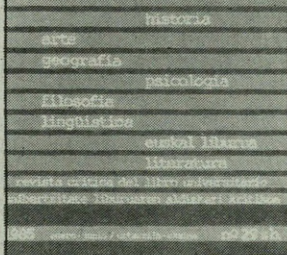
Oraintsu argitaratu du beste askorekin batera musika saileko kuadernoa Eusko Ikaskuntzak. Bigarren zenbaki honetan, sei dira lanak, eta gure ohiturari jarraiki aipatu egingo ditugu banan banan. Juan Cruz Labeaga Mendiolaena da aurrena. Nafarroako Viana herriko San Pedro parrokiako musika aztertzen duena. Parrokiaren historia zein den esan eta gero, parrokiak horretan musikak izandako agerpenak aitatzen ditu, ia beti organujoleei buruzko datuak emanez.

Bigarren Claudio Zudaierena da. XVII. mendean Gipuzkoan zeuden organu eta organujoleen gaineko argibidez beterik. Hirugarrena José López-Canoren da. Fray José de Bakedanori buruz egina, bere biografia eta obrari buruz aportazio berriak eskainiz. M. Carmen Rodríguez Susorena dugu laugarren artikulua, tonalitateaz ari dena. Bosgarren lana Miarritzen 1948. ean

izandako musika ihardunaldi batzutan Joseba Olaizolak emandako hitzaldia dugu. Euskal Herriaren eres-hezitzeaz diharduena. Azkena Jon Baguesena da. Biasteriko musika paper zaharren katalogoa dena.

mundaiz

Titulua: Mundaiz. 29. zkia. Urtarrila-Ekaina 85.a

Argitaletxea: Facultad de Filosofía y letras. Universidad de Deusto-se de San Sebastián. (E.U.T.G.)

Ezaugarriak: 288 orrialde. 400 pta.

Unibertsitate giroan erabiltzen diren liburuen aipamenak eta kritikak biltzen ditu aldizkari honek. Gaiak letra arlokoak dira denak, hala nola: historia, artea, geografia, sikologia, filosofia, linguistika, euskal literatura eta literatura.

Liburu asko dira aipatzen direnak historia sailean batez ere. Hor ditugu beste askoren artean Estornés Lasaren, Orellaren, Xarritonen, Xosé Estevez nahiz R. Gnitzmann-en kritika lanak. Filosofian adibidez, Ortiz Osés, Ascunce eta Zubiaur. Linguistikan J.M. Etxebarría, literaturan Díaz de Gereñu eta Lasgabaster.

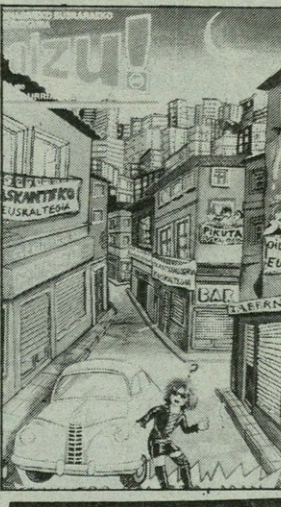
Titulua: Aizu. 1985.eko urria. 39. zkia.

Argitaletxea: AEK.

Ezaugarriak: 9 libera. 150 pta. 50 orrialde.

Berriz ere kalean Aizu. Aspalduen ez genuela ekartzen gure hórrietara eta, hara azkenean berai ere txanda heldu. Antimilitarismoa. Bilboko udalekoek euskararengatik duten axola hutsaren kritika, euskal rock berriaren gainea, artegintza eta aldaketa. Hego Euskal Herrian bizi diren polizien «Síndrome Norte» dela eta,

Urola trenean joanda ikus daitezkeen gauzak. Pello Ruiz Cabestaniarekin egin-dako elkarrizketa, neguloan dauden hartzak zergatik ez diren hiltzen esplikatzeko duen artikulua, euskaldunok gero eta gutiago garela dioena, euskaldunberri baten gorabeherak Aizu aldizkaria atseginegi gertatu ez zaiola eta, hilebetero ageri diren ohizkoak eta ezer gutxi gehiago.

Titulua: eta KITTO!. 12. O-tño del 85.

Argitaletxea: Bai Baiuak.

Ezaugarriak: 50 pta. 30 orrialde.

Bada Donostian Bai Baiua izeneko elkarte pirata bat, eta horietatik dira aldizkari hau ateratzen dutenak. Aldizkaria Donostiako pariei zuzentzen zaie nagusiki, bertara beren kolaborazioak (komikiak, txisteak, artikulua, olerkiak, marrazkiak

e.a.) bidal ditzaten.

Zenbaki hau broma itxurako idazki eta marrazki batzurekin hasten da. Ondoren Donostiako aste nagusiaren tatxak salatzen dituen artikulua, olerki eta besteren artean Nicaraguaz diharduen artikulua, Otanen gaineko artikulua, Donostiako parke eta lorategiez mintzatzen dena, gazte kontuez eta SIDA-z ari direnak, Isasaren oroitzapenetan egindakoak, Txentxangorri irratiaienak, komikiak eta publizitate pixka bat.

diskak

Titulua: Clouds of Glory.

Egilea: Martin Rev.

Diskoetxea: New Rose.

Arrunta denez mundu honetan, ez baduzu «padrino onik» edo ez bazara zeu «padrino» —hala eta guztiz— hasierak (edozein motatakoak) ez doaz larrosa usainaren haizetik edo bide akoltzatutik zehar. Ameriketatik —iparaldetik, noski— hainbat eta zenbait aldiz ikusi, entzun eta irakurri dugun historia kapitalista eta merkantilista hau datorkigu: edonor izan daitekela —bal-din eta nahi badu— lehendakari. Hasieran banku indartsuen bankari aberats, ospetsu eta boteretsuen kakak garbitzen eta handik hogeitauerteta banku berbereko jaun eta jabe.

Neu ere nolakoa naizen!! Aurreko lerro guzti horiek Martin Rev-en hasiera txarra izan zela esateko soil soilik. Betidanik laket izan zaizkio Martin Rev-i konputagai-luak; hots, sintetizadoreak eta tekladun gailu guztiak. Eta «hobby» honen poderioz 1975-76 urteetan topo egin zuen Alan Vega-rekin. Biko-te honen lanak gorputza hartuz joan ziren eta Suicide izena ipini zioten taldeari.

Baina historia guztiek dute porrota eta hauek ez dira gutxiago izanen. Sapaia 80garren urtean jotzen dute eta bere bidea aukeratu zuen bakoitzak. Geuk Martin Rev-en pausuk urratuko ditugu.

Taldea apurtu ondoren —nola ez— sintetizadoreari ekin zion gogorkiagotara eta denbora luzea igaro ondoren «Clouds of Glory» honekin hurbildu nahi agertzen digu. «Nahia» idatzi dut eta horrela delakoan nago, azken finean lan berekoia baino ez deritot LP honi eta. Komertzialtasuna alderdi batetara baztertuz, sakontze maila izugarria nabari zaio zirrikitu guztietatik. Sintetizadoreen elkarrizketa harri-garria, melankoniatsua, errepikatzailea. Baina hain dira luzeak kanta ezean aspergarriak gertatzen bait dira. Hiruna kanta zati bakoitzak, hiru izenburu azpimarra daitezke —nahi badugu—: Rocking horse, Rodeo eta LP berari izena ematen dion Clouds of Glory.

Martin Rev berak jotzen ditu gailu guztiak eta bakar baten laguntzaz baliatzen da bere lana burutu dezan. Produktzio edo ekoizpen lanetan Marty Thau-k eskua sartzen du. Besterik —laguntzarik— ez du izango. Kritika apur bat egiten, lana azkenean «neketsua» gertatzen da bigarren segidan egindako entzunaldirako.

Disketxeari baldin baga-goizko, esan behar lan berezi, arraro, akomertzial eta antzekotan New Rose-k daraman politika eskertzekoa dela, disketxe frantziar hau erabat arriskatu bait da.

Estetikari dagokionez, azal itxuroso batek binilo gorriari paso ematen dio. Aurten bertan argitaratua dugu LP hau eta geure azokan ez dago salgai ez eta egongo ere.

Hiriaren bakardadean zaldi rockale hau bakartia bihurtu da. Beste «llanero solitario» bat musikaren historiarako? Omen....

RITXI

ihardunaldiak

Donostiako Zuzenbideko Fakultatean **urriaren 15, 16 eta 17an** ospatuko dira ihardunaldiak. Euskal Herriko Unibertsitateak antolatutako ekintza bat dugu hau. Bertan Lovaina, Zaragoza eta Bologna-ko Unibertsitateko irakasleek hartuko dute parte.

Arabatik Arabara

Eusko Jaurilaritzak antolatutako ohi zuen Herriz Herriren ordezkari Arabatik Arabara ipini da martxan. Arabako Diputazioak eratu. Arabatik Arabara delako honek garai batez Herriz Herri izan zuen egitura eta filosofia bera. Batetik bestera ibilik da Arabako herrietan zehar, musika klasikoa, oraingoa, euskal musika, jazz-a, antzerki, dantza, mintzaldiak, ikastaroak eskeiniz.

Urriaren 12an. Aramaioko Goikoetxea zinetokian, 8etan. Araba Dantza Taldearen saioa. **Urriaren 13an.** Luiandoko parrokiaren 9etan San Ignazio Korala; Errespalditzako parrokiaren 9:30tan, Vicente Goikoetxea Korala eta Kanpetzuko frontoian, 8etan, Gasteizko Antzerki Taldearen saioa. **Urriaren 16an.** Gasteizko Kultur Etxean, Ikuska filmean arratsaldeko 8etan. Hilaren 17an, Araiako Andra Mari zinetokian Ikuska-ren proiektzioa.

Egunak 19an, Amurrioko pilotalekuan, arratsaldeko 8etan, Gasteiz Antzerki Taldearen emankizuna; Araiako pilotalekuan, arratsaldeko 8etan, Begiraleak Dantza Taldearen saioa; Komunioko parrokiaren Amurrioko Lagun Artean Koralararen kantaldia 8etan; Aramaioko Goikoetxea zinetokian, 8etan, Arlequin taldeak Aria por un Papa español antzeztuko du; Agurainen, polikiroldegian, 8etan, rock kontzertua.

Feriak non

Eibarren **urriak 9-13**. Arrasaten, **17-20**.

kultur asteak

Kultur aste hauen barnean, aste bukaera honek haraziko Ziadela ondoan. Arratsaldeko 6etan iparraldeko Beyrouth-Ouest eta Mescalibur taldeen eskutik, eta arratsaldeko 10etan hegoaldeko Hertzainak eta Kortatu taldeak.

Aturri ondoko kultur astea

Aste honek **urriaren 18tik 24** arte iraungo du. **Urriak 18an,** gaueko 9etan, Beskoitzaren dantza saio ikusgarria. Oinak Arin taldearekin. Datorren astean emango dizuegu hurrengo asteko ekintzen berri.

Lehenengo Ttaka Ttaka kultur topaketak

Urriaren hasieran hasitako topaketok aste honetan ere jarraitzen dute. **Urriak 12an** haurrentzat Kixka antzerki taldearen emanaldia, eta Imanol eta Iñaki Eizmendiaren eskutik kantaldia. **Urriaren 14an,** hitzaldia, Aita Larramendi eta zenbait gai etnologikori buruz mintzatuko zaigu J. Garmendia Larrañaga. **Urriak 15ean,** beste hitzaldi bat, Larramendi geografikoa gaia sakondu asmoz arituko da Maria Asun Urzainki. **Urriaren 16an** Agur Everest filmean emanaldia. **Urriak 17an** Aita Larramendi, linguistika eta literatura gaiari buruz mintzatuko dira M. Lekuona, Patxi Altuna eta J. Lakarra. **Urriak 18an** Zingili zangala taldearen antzerki saioa; Kontzertu orkestrikoa. **Urriak 19an,** Garagorri baserrira irteera. Bertso jaialdia: Amuriza, Lazkao Txiki, Lopategi, S. Lizaso, J. Lizaso, Peñagarikano. Bukatzeko, afari herrikoia.

Espeleologiari buruzko hitzaldiak

Arantzadi Natur Zientzi Elkarrekin **urriaren zehar** ospatuko diren ihardunaldi hauek antolatutako. Hitzaldiak, audiobisualak, herriz herriko erakusketa ibiltariak dira, besteak beste, prestaturiko ekintzak. Ekitaldi honen barnean Oñatin aurkeztuko den argazki erakusketa azpimarratu nahi dugu. Erakusketa hau arratsaldeko 8etan Udaletxeko beheko egoitzetan.

azokak

Eibarko Unnlturriaren 9tik 13ra. Liburu eta diska berri batzuek aurkeztuko dira han. Arrasaten berriz, 17tik 20ra.

Labastidako XI. Organu Astea amaitzeaz

Irailen hasitako aste hauek aurki amaitzekoak dira. **Urriaren 12an**, Larragako San Migel parrokian arratsaldeko 8etan, Esteban organujoleak kontzertu bat eskeiniko du. **Urriaren 15ean**, arratsaldeko 8etan, eta Gasteizko Karmeliten parrokian, Pedro Guallar-ek beste kontzertua. Bukatzeko **urriaren 16an**, Barakaldoko San Vicente elizan, arratsaldeko 8:30etan, eskeiniko da azken kontzertua.

nafarroa oinez

Urriaren 13an Lizarran ospatuko den ikastolen aldeko egunerako honoko ekintzak antolatuta dira. Ekitaldiak lau areatan emango dira.

Lehenengo arean, goizeko 11etan, Larraiza dantza taldea arituko da, 12etan Ibai-ega, eta ordubatean Azpeitiako Itsasi dantza taldea. Ordubetan bazkari herrikoia, eta hiruretan bertsolari saioari emango zaio hasiera. Bertan Lopategi, Mendizabal Argiñarena, Amuriza eta Aburuza ihardungo dira. Ondoren, Lizarrako Tximeleta eta Donostiako Txanbela taldeak. Gero, Gasteizko Patxi-Xaki txalaparta jotzaileak.

Bigarren arean, Sebastopoleko Titiriteroak, haur jolasak eta dantza saioak goizez ospatzeko. Ordubata térditan Oinarin lazkaio txistulari eta Antzar txaranga. Arratsaldean, fanfarreak, gaiteroak, txistulariak...

Hirugarren arean, beste bertsolari saioa, lehen aipaturikoak Lizarra Ikastolako bertsolari gazteekin tartekatuko omen dira. Laugarren arearako dantzataldeak, txaranga eta txistularien emanaldiak. Arratsaldean Joko antzerki taldeak beren lanak eskenaratuko du. Aizkolari eta harrijasotzaileen probak gero.

jaiak

Urriaren 12an, San ramaaierlippppko ekintzak prestatu dituzte: eguerdiko 12etan, sokatira txapelketa. Aginagako bi talde eta Atxega-aldeko talde baten artean. Arratsaldeko 5etan, txirrindulari lasterketa Joxe Luix Maiozen omenez. Bertan hiru txirrindulari taldek hartuko dute parte: Gurelesa-GAC, Reynolds, Orbea MG. Beste batzuren artean, honako txirrindulari profesionalak azalduko dira: Gorospe anaiak, Lejarreta, Urien anaiak, Urrutibeazkoa, Etxabe...

ondoren burutza eta erraldoiak. Goizeko 11etan, Musika Plazan, maskotaren aurkezpena Zarautzko txaranga eta trikitilariekin. Goizeko 11:30etan, Munuan, herri kirolak: Perurena harri jasotzen eta Gabriel Saralegi aizkoran. Eguerdiko 12:30, Musika Plazan, kuadrilen artean sokatira. Talde bakoitza sei gizon eta bi emakumez osaturik egongo da. Arratsaldeko 2:30tan, Merkatu Plazan bazkari herrikoia. Arratsaldeko 5etan Musika Plazan, puru piztea, trakak eta globoak: 6etan, Munuan zezenak: 7etan, Musika Plazan asto karrera: gauean dantzaldia

Horren ondotik, bertsolari jaialdia. Bertan Euskadi Irratiak antolatutako Fernando Amezketa Lehiaketan irabazle eta bigarren suertatu ziren bi hirukoteak izango dira, hau da, Segurako Etxezarreta, Goiburu eta Itxausti eta Zestoako Olalde, Uztapide II eta Ziolar.

Gaueko 11etatik aurrera, nahiko dantza jaiak taldearekin.

Zarautzen gazteriaren astea

Egun haundia **urriaren 12a** izango da, kuadrilen eguna ospatuz. Goizeko 9etan txistulariak batetik bestera, eta

Nekez taldearekin. Egunsentian su emango zaio maskotari.

Txistu eguna Beasainen

Urriak 19an, larunbatez, goizeko 11etan, toka eta igel jokoak. Arratsaldeko 4etan karta jokoak (musa, tutea, puntua), 7etatik 9etara, dantzaldia Erretiratuen Etxean. **Urriak 20**, igandea, txistularien goiz-eresia: 12etan, mieza abestua San Martinen. Ondoren Aurtzaka dantza taldeak saio bat eskeiniko. Eguerdiko 1:30tan bazkari herrikoia polikiroldegian.

erakusketak

Urriaren 5etik 12rarte ospatu da Zarautzen Gazteriaren Astea. Halere, **urriaren 24rarte** Zarautzko Udaletxeko Teilatupe egoitzean erakusketa ikusi ahal izango duzue.

Umorista grafikoen erakusketa Tolosan

Urriaren 4ean irekitako erakusketa hau hilaren 20ra bitartean zabalik egongo da, arratsaldeko 7etatik 9etara. Bertan, Espainiako zenbait autoreen lanak erakutsiko dira: Cesc, Chmy Chumez, Forges, Guillén, Máximo, Nuria Pompeia, Oli, Quino, Perich, Romeu eta José Luis Martín. Gazteri batzordeak antolatu du erakusketa.

Modelismo erakusketa Donostian

Urriaren 16rarte egongo da zabalik Donostiako Aurrezki Kutxa Probintzialaren aretoan, Garibai kalean. Gipuzkoako modelismo estatikoa-ren elkarteak antolatutako erakusketa dugu hau. Bertan auto modeloak, modelo militarrek, hegazkinenak, itxas-ontzienak etabar ikusteko aukera izango da.

Diseinu erakusketa Iruñean

Nafarroako II. diseinu lehiaketan parte hartu zuten lanak aurkeztuko dira Aurrezki Kutxaren aretoan, **Iruñean**. **Urriaren 11tik 27ra** bitartean iraungo du erakusketa honek.

jaialdia

Itoiz: urriak 12an, **Basauriko** futbol zelaian. Urriak 13an. **Gasteizko** The end salan.

Rockabillyen I jaialdia, urriak 12 eta 13an, Donostiako Txuri-beltz klubak antolatutik. Besteak beste ikusi ahalko ditugu: Oklahoma, Olvidados, OK, Corral eta abar. 8.30tan hasiko da, eta sarrera dohai-nik izango da.

Euskadiko Orkestra Sinfoni-koa, Urriak 14an, **Gasteizko** Antzerki printzipalean; urriak 15ean, **Donostiako** Astoria zineman; urriak 16an, **Bilboko** Campos Eliseosen.

Oiartzungo Iturri Berri-k antolatuta, Rock kontzertua, talde hauekin: **Txangot**, **Jotakie** eta **Nahiko**. Urriak 19an izango da, gaueko 10etan. Madalensoro pilotalekuan. Urriak 12an, **Durango**ko zezen plazan, gaueko 9tan, **Nahiko** eta **Hertzainak**.

Nahiko eta **Errobi**, Portugaleteko itsas-eskoletan, gaueko 10etan, urriak 18an.

ARTE ERAKUSKETAK

GIPUZKOA

SAN TELMO MUSEOA (Zuloaga plaza z/g. **DONOSTIA**).

CRISTOBAL TORAL (pintura) urriaren 4ean hasiko da.

GALERIA 16 (Plaza Buen Pastor 16. **DONOSTIA**). **RAMON**

ZURRIARAN (pintura) urriaren 15ean hasiko da.

GAKP (Garibai kalea 20-22. **DONOSTIA**). **MODELISMOA** urriaren 5etik 20erarte.

GAKP (**ANTXIETA ETXEA**, **AZPEITIA**): **CARLOS LAS HERAS** (pintura) urriaren 5etik 26 bitartean.

GAKP (Iparragirre 2. **ZUMARRAGA**): **ARTISTA BERRIEN** 27. **LEHIAKETA** urriaren 5etik 27 bitartean.

GAKM (Arrasate 12. **DONOSTIA**): **ZUBILLAGA** (oleoak).

ALTXERRI GALERIA (Reina Regente 2. **DONOSTIA**):

RAFAEL RUIZ BALERDI (pintura) urrian zehar. **ALVARO FERNANDEZ ETXEBERRIA** (argazkiak) urriaren hasieran.

ETXEBERRIA GALERIA (Zubieta 20. **DONOSTIA**): **ANTONIO MESA** (paisaiak, bodegoiak eta figurak) urrian.

EL LOCAL (San Bartolomé 38. **DONOSTIA**): **MANU**, **MIKEL**, **LOLA** (zeramika, pintura eta tapizak) urriaren 1etik aurre.

GOIAZ (Sarriegi plaza 5. **DONOSTIA**): **ENRIQUE BORIS** (oleoak).

CAJA POSTAL (Garibai 34. **DONOSTIA**): **GALA MIRANDA** urriaren 19rarte.

ZAZPI (Nagusia 21. **ZARAUZ**): **GREGORIO FERNANDEZ** urriaren 6rarte.

TEILLATUPE (Udaletxea. **ZARAUZ**): **ZARAUZ** **ARTISTA GAZTEAK** (pintura, eskultura, zeramika) urriaren 4tik 27ra.

DISTIRA (**IRUN**): **ANDRES INDURAIN** (argazkiak) urrian.

jaiak

Bizkaian: urriak 13an. **Basaurin** eta **Durango**n, urriak 17an Lemoizen.

Araban, urriak 13an. **Kanpe-zuko** Byenden.

Nafarroan, urriak 13an. **Beltzuntzen**.

Gipuzkoan, Aginagan **San** **Praxiku** bigarrenak, eta **Zarautzen** gazte festen amaiera.

pilota

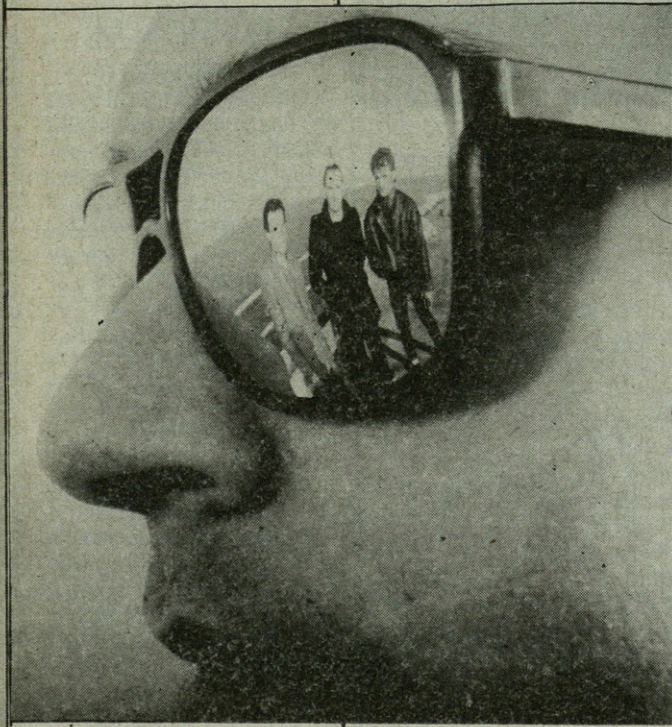
San Fausto feria: **Durango**n, zesta punta. Urriak 11, 12 eta 13an. **Partidurik** puntakoena: **Txikito de Bolibar**, bera bakarrik, **Murelaga** eta **Retolazaren** kontra. **Kurdi** frontoian, gaueko 10.30tan (hilaren 11an).

maratoia

Urriak 13an, **Donostiako** maratoia.

kirolak

Urriak 12an, **Ca** **ja de Alava** **Juventud Badalona**koa, **Mendizorrotzan**, 8tan. **Patxaran La Navarra** **Prozesator**, **Anoetako** **polikiroldegian**.

Ni zurekin ezkondu...

Filmea: Choose me (Eligeme). **Zuzendaria:** Alan Rudolph. **Argazkia:** J. Kiesser. **Musika:** Teddy Pendergrass. **Gidoia:** Alan Rudolph. **Aktoreak:** Keith Carredine, Genevieve Bujold, Lesley Ann Warren, Patrick Bachau.

Alde batetara utzita filme honetan aspertu ginen guztia, alde batetara utzita aurrekoak ateratzen zituen zurrungak, ahaleginduko gara zer iruditu zitzaigun adierazten horrelako produkto «berri» eta berritzaile formala eta atzerakoi-eskuindar mamitsua.

Gau-giro hiritarra. Disko baten portada modura: barra amerikano baten atea, beltz eta puta batzuk atarian. Hiru pertsonaia nagusi, hirurak harrizkoak: eroetxetik ihesian datorren tipo gogor-sinzeroa, barra-ko andere eder-libre-bakarra eta irratiko Nancy Amor (garai bateko La Srta Francis).

Gau giroan dena da posible eta hiru pertsonaia hauek topo egingo dute elkarrekin.

Saxo sugerente baten bozpean jarraian joango dira imajinak (imajin oso onak) anuntzio baten modura (forma aldetik zerbait ekarri badit burura filme honek zera izan da, telebistako anuntzioak, anuntzio berriak noski).

Ezin uka filmearen oinarri honek habe sendoak dituenik. Gidoiak ere badauzka zenbait pasarte eder. Zenbait eszena oso dira aprobetxagarriak (beste pelikula batetan, beste testuinguru batetan hobekiago seguruenik).

Baina estetika formal-berritzaile-publizitario horrekin batera pelikulak dara-

man pisu ideolojiko-morala nardagarria da. Azken garai honetan nagusitzen ari den amor-sin-sexo delakoaren apologia bat klabe posmodernista batetan.

Pelikulan agertzen diren pertsonaia nagusiak, tipo-gogor-ero-librea eta neska-eder-azkar-librea, ezkondu nahian dabilta pelikula guztian. Ezkontza da hemen goratzen dena. Ezkontza bere forma hutsean. Ezkontza gizona trajez eta pajaritaz janzteko eta emaztea dena zuriz. («Micki-k berarekin ezkontzea nahi duen andereari bakarrik ematen dio muxu»).

Horren ondoan anekdota bat da kontsultorio sentimentala daraman neska-azkar-sufrituak une batez sexoa aurkitzea, pelikularek haren besterik ez bait du aurkituko, imajinek ematen digutena muxu eta laztanak dira. Maila horretan geratzen da. Postmodernoen itxura horretan, zeren eta lokutura zerbaitegatik traumatizaturik baldin badago (pertsonaia horretan heziketa arazoak etabarrak ere soma daitezke) bere fisikogatik da. Konklusio modura agertzen dena da fisikoa meioratuz listo dagoela dena. Barrena gehiegi landu izan dela, itxura dela orain landu beharrekoa...

Zuek ikusi. Gero igual esango duzue ez zela hainbesterako, ez dela hain eskuindarra, gauza majoak ere badituela...

mendi ibilaldiak

urriak 20rako)

Ganerantz (Portugalete): Izpizte (1057). Urkiolan barrena. Goizerako bakarrik.

Gasteiz: Lendoño, Iturrigorri, Eskutxi (1178). Ungino. Madaria. Tf.250354. Umeek ere badute ibilaldi bat prestaturik igande horretarako. Salinillas-etik Toloño-ra hain zuzen ere (1271).

Iruñeako mendizale taldeak: Galbarra, Arnaba (1256). Gastiain, egun guztirako. Deitzea baduzue: 251059ra, 254900ra edota 227115ra.

Mirugain (Otxandio): Larralde-ra (941). Gaietik talde honek hilaren 18an diapositibak edota filmea eskainiko dizkie ikusi gura dituzten herritarrei.

Besaide (Arrasate): Urigoiti, Lekanda, Gorbea, Murua. **Meategi eskualdeko mendi taldeak** (Bizkaia): Ekaitza-ra. Zubietatik. Gallarretak antolatzen du.

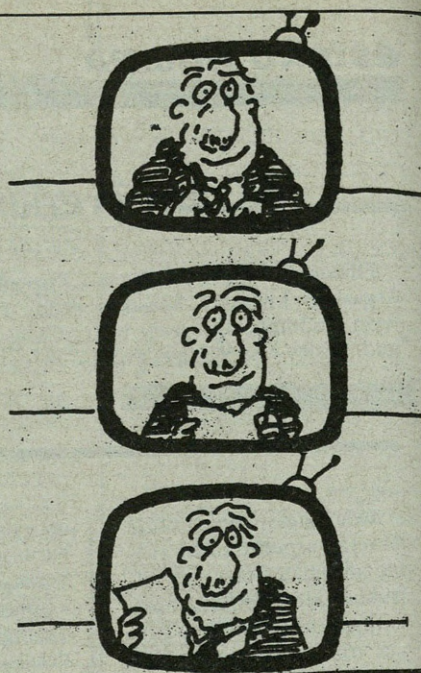
Anaitasuna (Azkoitia): Urbia-ra.

Gainean dugu telebista pribatua: hirü kanale

AZKENEAN Calviñoren kontrako kanpaina telebista pribatuaren etorrera azkartzeko baino ez zen izango, eta sozialisten aginte ia liberalaren kontra CPeK fronte gutxitatik eraso zezakeenaren irakaspena.

Telebista estatalaren kontra irudi gerra gogorra egin ondoren, pribatua 1987an hasiko dela iragartzen da, eta hiru kanale izango dituela. «Interviü» eta beste hainbat aldizkari plazaratzen dituen «Z» taldeak eskuratuko du telebista bat egiteko deretxoa, proiektuak izena «Univisión» duelarik. «El Pais» egunkaria izanen da eskubide hori emanen zaion bigarrena, ziurrena bera aziodun maioritario den «SER» irrati-katearekin batean eraikiko litzatekeelarik, eta hirugarren telebista kate pribatua «La Vanguardia» egunkari katalandarrak eta «Radio-3» kateak antolatuko lukete.

Horiez gain Kataluniako TB3, Galiziako TVG eta Euskal Telebista dira emititzeko eskubidea dutenak. Tarterik izanen al du gure artean hainbeste aldiz aipatu izan den «Laugarren kanaleak»? Beldur izatekoa da ezetz, eta hauteskundeen beharrei eta publizisten eskariari kasu eginaz erdara gehituko dela.

Jelkideek Alderdi Egunean bilera fantasmak ikusi zituztenean

HALA irakurri diogu Robert Pastorri «Euzkadi» aste-karian, azken alean: «Al término de la rueda de prensa ofrecida por los máximos dirigentes del País Vasco, un pequeño grupo de periodistas de medios de gran difusión en Euskadi y en el Estado, improvisaron una pequeña reunión en Salburua. Se trataba de unificar criterios en sus posteriores versiones de lo que allí había ocurrido, desde su libre pero sesgada subjetividad y/o intencionalidad. Al ver sus trabajos, cabe pensar que, desde ese punto de vista, la mini-asamblea fue todo un éxito de eficacia».

Alderdi eguneko istiluen errua, eta aurreko urteko aldean jende gutxiago joatearena kazetariona da, beraz. Baina esan behar da halako bilkurarik guk behintzat ez genuela ikusi. Oso bestela, momentu batean bospasei kazetari, ARGIA-koak tartean, zenbakiez ihardun ginen. Araba Buru Batzarreko Agirrek 450 autobus aipatu zituela esan zen, eta kontatu zituen batek bestelako zifra eman zuen, 291 zirela juxtu-juxtu. Burukideek 35.000 autobus aipatu zituztela ere esan zen, eta kazetariok ginen lekuko han 3.000tik gora ezin zela izan. Salburuan urte orotan prentsari dorre bat eraikitzen zaio, eta handik ongi kontatzen dira autobus eta autoak.

Dirudienez konfabulazio bat antolatu da eta kazetariak esanaren kontra han joan den urtean haina jende zen, Gipuzkoatik boikotik ez zen izan, Nafartarrak bertan ziren eta EGikoak pake-pakean egon ziren.

Azkenean OTANi buruzko erreferendumi ez da izanen

ORAINDIK sozialistek erabat gezurtatu gabe duten azken promesa (langabezia jaistearenaz jadanik inor ez da oroitu ere egiten) pikutara joateko bidean dabil. OTANean jarraitzeari buruzko erreferenduma egitearena alegia.

1981ko otsailaren 23ko kolpe hark markatu zuen Calvo Soteloren gobernuak egin zuen gauza funtsezkoena hori izan zen, Estatu Espainola OTANean sartu, eta PSOEek irabaziko zituen hauteskudeetan «OTAN: de entrada NO» izan zen kontsignarik erabilienetakoa. Erreferendumi izan ez dadin bultzatzen da, ordea, orain bide guztietatik.

Fraga Iribarnek kontsulta horretarako kanpainerik egin ez eta abstentzioa eskatzea proposatu bazuen, joan den astean berekin koalizioa berriz azpimarratu duen Oscar Alzaga demokristauak sozialistei egindu die erreferendumi izango ez balitz berek ez luketela hori hurrengo hauteskundeetan bete gabeko agindutzat erabiliko beren kontra. Miquel Roca katalana ere kontsultaren kontra agertua da, eta betidanik OTANen aldeko agertu diren PNVkoen eritzia ez da jakinerazi.

Fernandez Ordoñez, Francoren ministro-ohia, izan da ministro sozialistetatik eritzia eman duen lehendabizikoa, eta erreferenduma ospatzearen kontrakoa da. Izen haundiko sozialista asko bide beretik lihoazke, administrazio eta enpresa munduan postu altuak okupatzen dituztenak batik bat.

GAlek etsai gutxiegi ditu Estatu Espainolean oraindik

ASKOTAN esan da GAlen ekintzek demokrata espainolak ere urduri jarriko dituela. Ez da iritsi egun hori. Iparraldeko krimenen atzetik dagoen trama argitu beharraz mintzatu dira kolumnista eta komentariogile asko, baina hortik aurrera deus gutxi.

Adibide argigarria Lorenzo Contrerasen idatzia. «Complicada, pues, la tarea de establecer móviles, causas, y concausas. Lo único que procede en realidad es sentirse un poco evangélicos y recordar aquella máxima de Cristo que reza: «El que a hierro mata, a hierro muere».

Gebarak lehenengo aldiz sujeritu du ulsterizazioa

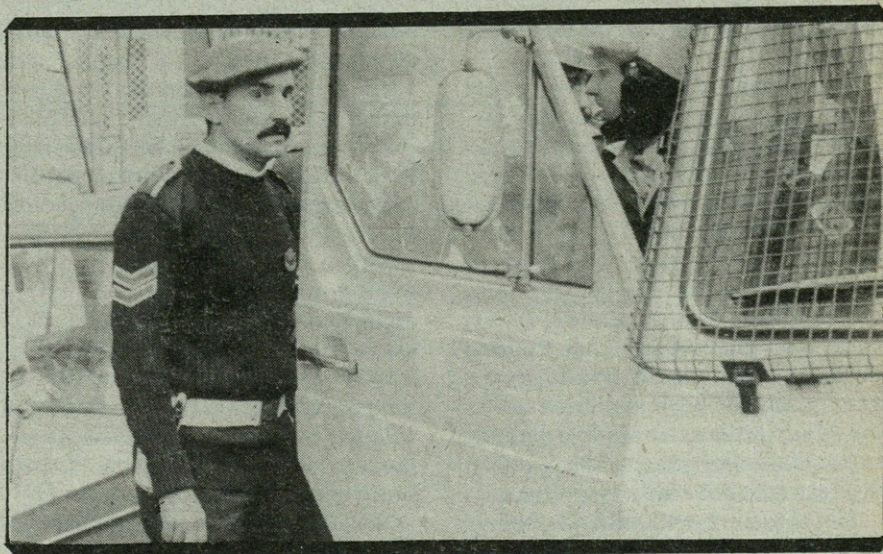
NORK ETA NOLA AGINDUKO DIE ERTZAINEI?

Madrilgo Parlamentuan eztabaidatzen den lege batek dirudi hoztuko dituela Gonzalez eta Ardanzen gobernuren artean hain goxoak ziruditen garaiak. Poliziaren legea (Ley Orgánica de Cuerpos y Fuerzas de Seguridad) PSOE eta CPren kontsentsuz aurrera doa bere tramiteetan, polizien sindikatuen protesten gainetik, Guardia Civilaren mututasunarekin, EE eta katalanen enmiendak menderatuz... PNVren jokabideak ordea beste neurri bateko istilurik sortu dezake.

Poliziaren legearen kontrako jarraera aspalditik dute erakutsia polizien sindikatuek, eta oraintsu Policia Nacional espainiarrak bere santu eguna ospatu duenean, ekitaldi guztiak boikotatu dituzte, maioritaterioa den SUP sindikatuak parte hartu zuela. Itxura guztiak dira, dena dela, Barrionuevok polizien egonezina bideratua duela.

Polizien jarrera, bestalde, ez zen buruhauste nagusia. Guardia Civila da kontu gehienez tratatzen den erakundea, eta horretan sindikalismoak presentziarik ere ez du. Bere militarismoa auzitan jarri gabe, ia erabateko autonomia laga zaio. Alde horretatik legea Parlamentura eraman baino lehen konpondu ziren gauzak.

Horrela, legeak bere tramite normala jarraitu behar zuen, katalanek eta EEk proposatutako enmienda orokorrak sozialisten eta eskuinaren kontsentsuz baztertuz, nahiz eta EEk salatu zuen poliziaren eredia joan den mendekoa dela, eta GCa militarizaten segitzeko motiborik ez dela. Nafarroako gobernu autonomoko Malon kontseilariaren protesta izan zitekeen agian legeari kolorea emanen zion anekdota. 80 poliziaren buru den kontseilariaren ustez nafartarrek beren eskubideen zanakatarik ezin dute onartu.

Marcos Vizcaya: euskal politikaren ardatzetako bat Ertzantza da

Legearen kontrako oposizioari beste martxa bat ezarri dio PNVk. Bere bozeramaile den Marcos Vizcayak lau arrazoinetan oinarritu zuen jeltokideen oposizioa: legea teknikoki ez da egokia; Gobernuaren kompetentziak ez dira ongi zahazturik agertzen; polizia autonomikoak «alguazil ilustratu» gisa uzten ditu, benetako aginterik gabe, eta laugarrenik, Consejo de Política de Seguridad delakoak bere haunditasu-

narekin galerazi egingen die komunitate autonomoei segurtasun politika propio bat edukitzea.

Estatutoaren defentsan zentratu zen Marcos Vizcayaren hitzaldia. «Euskal Herriko bizitza politikoaren hiru ardatzak hizkuntza, Kontzertu Ekonomikoa eta Ertzantza dira. Konstituzioa baino lehenagokoak dira, eta bere eraskinean argi eta garbi adierazia dago, Estatutoan zehaztua egoteaz gainera». Duela aste batzuek Cassinello jeneralak salatzen zuen arazoa azaleratzen da, beraz, berriz ere: Konstituzioaren eta Estatutoaren arteko lotura prolemak.

EAJk Estatutoaren 17. artikuloiari eusten dio, Ertzantzaren eta indar espainolen arteko lan banaketa garbitzen duelakoan. Eta horrez gain, euskaldunen eskubide historikoak Konstituzioan aitortzen dituen «disposición adicional» delakoa ere aipatzen da. Lege berria PNVkoen ustez inkonstituzionala litzateke, eta sozialisten eritzian berriz erabat konstituzionala.

Legealdi tratutik betiko polemikara

Polemikarekin eztabaida lege aferetatik ordenu publikoaren eta «terrorismoaren» tratamendura pasa da, aspaldiko kalapitak berriro piztu eraziz. Danboreneak Algortan salatzen bazuen EAJk ez duela behatz bat mogitzen ETaren kontra, jeltkideen erantzuna da ez zaiola mediorik uzten Ertzantzari. Oraindik Ertzantzak ez duela komando bat ere detenitu egingo zaio arrapostu, lanerako gogo txarra duela erantsiz, eta lana ongi egitekotan Ertzantzak ez duela polizia espainolaren morroi izan behar gaineratuko dute PNVkoek.

Ertzantzak ordenu publikoan eduki dezakeen autonomia ikusten du Gasteizko gobernuak auzitan, eta apostua gogor egiteko motiborik ez du falta: ETaren kontrako borrokan Madrilekin kolaboratzea ametitu arren, bere espazio propioa mantendu beharra dauka. Horretarako Gasteizko «Junta de Seguridad» delakoa sendotu eta azkartu nahi luke, «Consejo de Política de Seguridad» horren mende geratu gabe; batzorde hartan, nahiz eta beti ere Madriletik markatu lerro nagusiak, indar erlazioetan sendo geratzen da Gasteizko gobernuaren posizioa.

Horregatik, bere enmienda bazterrean geratu denean, PNVko parlamentari ahaleginak legerari artikulatu eraskin bat jartze aldera bideratu dira. Apostu gogorra da, eta Gasteizko Parlamentuan polizia espainolaren errepiegia eskatzen duen mozioa aurkeztu eta onartu zenean sozialistek protesta egin zuten legealdi tratua errespetatzen ez zelako.

Ertzantzaren autonomia foruetatik

EAJk bere azken kolpea proposamen berriarekin eman du: poliziaren legea Komunitate Autonomoan ez dadila aplikatu eskatzen duen mozio bat aurkeztu du Gasteizko parlamen-

tuan, Madrilgoan egindako eskariari hemendik bultzada bat eman nahian. Eguiagaray sozialistak bere haserrearekin agertzearekin abisatzen zuen Ardan-zaren gobernuaren maniobrabilitatea arriskutan jartzen zela, baina PSOE barruan ere lege berriarekin ez dirudi denak ados neurri berean daudenik, eta ahuldade hori aprobetxatuko luke PNVk gutxienik letran Ertzantzarentzako autonomia maila zabalagoa eskuratzeko.

Poliziaren lege honen inguruan protagonismo berezi bat hartu du Juan Ramon Gebara lehendakariatza kontseilariak. Orain artean nahiko ilunpean mantendu da-eta 1977ko hauteskundeetan Julen Gimón eta Miguel Castells Adriánsens-ekin «Democracia Cristiana Vasca» hartan presentatu zen arabatar hau.

Gebarak defentsa juridiko bat egin du batetik: gainerako estatutoetan, Nafarroa eta Kataluniakoak barne, poliziaren afera tratatzerakoan Konstituziotik desarrolatuko diren legeei egiten zaie aipamena, Gernikakoan aldiz Ertzantzaren kompetentzien iturburu bakartzat Estatutua bera agertzen delarik. Horretaz gain, Konstituzioak aipatzen dituen eskubide historikoak ere aipatzen ditu. Ez da ahaztu behar «Democracia Cristiana Vasca» hura ere foralista azaltzen zela.

Eusko Jaurlaritzak Ulster aipatzen duenean

Baina alde juridikoaz gain, efikazia

behar batean oinarritzen du Gebarak bere jarrera. Aspaldiko leloa da hau jeltkideen baitan: «Que no se nos pidan liderazgos morales en la lucha contra la violencia si no se nos reconocen las competencias y se nos proporcionan los medios necesarios para ello», errepikatu du berriro ere.

Baina Gebarak bere jarrerak argitzerakoan, argibide esanguratsuagoak ere ipini ditu. Joan den igandeko «Deia»n argitaratutako artikulua zen zati bat: «El sistema diseñado en el Estatuto no responde únicamente a la defensa de un derecho histórico y a una voluntad de autogobierno. Responde asimismo a la necesidad de hacer frente con eficacia a una situación determinada y a una problemática concreta en materia policial». Klabe antzean redaktatua dago, baina garbi sujeritzen da eskubide historikoei eta autogobernu nahiari erantzuteko haina ETak sortutako prolematikari aurre era efikaz batean egiteko sortua dela Estatutua.

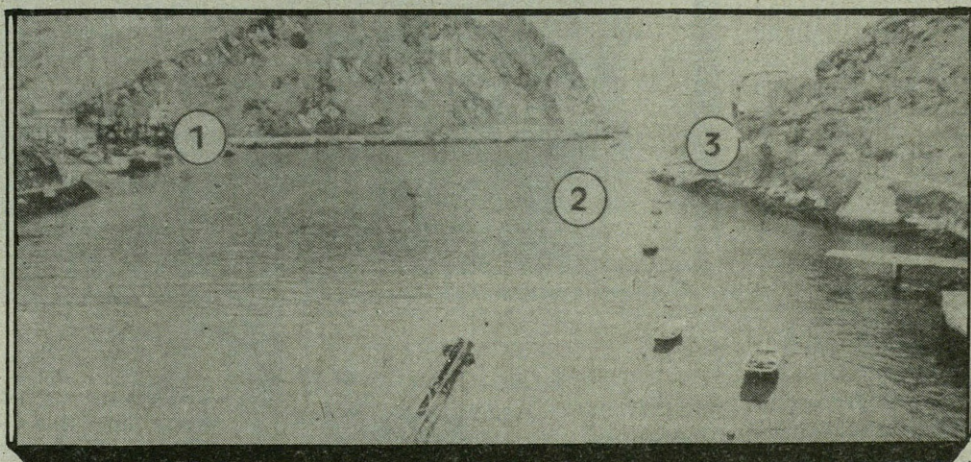
Urrutirago ere joan da Gebara: «Una policía arraigada entre la población es imprescindible para tener un sistema de información básico para la eficacia de cualquier policía». Eta ondoren bidea markatzen dituen bi leku aipatzen zituen: Ulster eta Alemania.

Ulsterizazioaren eta gerra zibilaren inguruko polemika ez da hasi oraindik abertzaleen artean.

Iñaki ZUBIONDO

Lau heriotz haiek markatu zuten
Autonomoen beherakada

Pasaiko masakreaz argitasuna egin daiteke

Erakunde armatuetako militanteen likidazio masiboari ekin zitzaion Pasaian, gero jarraituko zuen hilde batean.

Agian laster ezagutu ahal izango da Pasaiko portuan, 1984eko martxoaren 23ko iluntze ikaragarri hartan, poliziak Komando Autonomoetako lau militante hil zitueneko operazioaren berri zehatzik. Jose Luis Merino Quijano eta Rosa Jimeno dena kontatzeko prest bait dira.

Ez Jose Luis Merinok eta ez Rosa Jimenok ez dute ahanztiko bizi diren artean martxoko gau ilun hura. Egun batzuk lehenago, eta kotxe bat «mogitzera» zihoala, Rosa zuen detenitua poliziak. Izen faltso batekin detentzioaren luzapena eskatuta, bere etxera bezala kontaktoari behin eta berriro deitzera behartu zuten, eta baita zita jartzera ere.

Martxoaren 23an, justu Casas senatore sozialista hil eta hilabetera, «zodiac» lantxa bat hurbiltzen zen Pasaiko portura. Rosa, kontaktoa, ikusteko lekuan zain. Iparraldetik zetozen bost militante gazteek metro gutxi falta zituzten lehorrera iristeko. Pasa San Pedroko aldetik fokoak piztu eta portuaren bi aldeetatik tiroka hasi zirenean. Lauk utzi zuten bizia bertan: Rafael Delas, Jose Maria Izura, Dionisio Aizpurua eta Pedro Mari Isartek hegeitamar zulotaraino zituzten gorputzean. Jose Luis Merino Quijada berriz bizirik eta detenituta.

Casasen hilketa zela eta egin berri den epaiketan «zodiac» hartan zenik ukatu egin du Merinok, eta Casasen hiltzaile delakoan hirurogei urtetako kondena ezarri zaiolarik, berak eta Rosak egi osoa kontatzeko prest dirudite, berriz ere Pasaikoari buruzko sumarioa zabalduko balitz juezari, eta bestela prentsari.

Autonomoen inguruan zabaldu ziren zurrumurruak argitzeko

Pasaiko gertakizun haien argitu beharraz galdetu diogu bi autonomoen defentsa eraman duen abokatu ekipoko partaide bati, Xabier Haranbururi. Izan ere, Casasen hilketa dela, Pasaiko masakrearen inguruko iluntasunak direla eta abar, Komando Autonomoen sinesgarritasuna oso eztabaidatua izan bait da sektore zabaletan. «Bai, infiltrazio zurrumurruak eta gauza asko komentatu dira hortik», erantzun digu Haranburuk, «baina

gauzotan, beste guztietan bezala, bakoitzak nahi duena sinesten du. Egiak ez diren berriketa asko esan dira, eta badakizu ez naizela honetan poliziaz ari. Baina gauzak argi daude, eta Pasaiko hilketa haien sumarioa berriz irekitzen denean denok izango gara horren testigu».

Hala ere, Merinok epaiketa batean behin eta berriro Pasaian ez zela egon defenditu eta sententziaren bihar-monean han egon zela demonstratu nahi izateak ez du oso itxura ona hartzen. Baina Haranbururen ustez abokatuak presoaren nahia errespetatu beharra dauka. «Merinok uste zuen zerbait aterata zezakeela auzi honetatik, ez justizian sinesten duelako, baina bai defentsa posibilitateak ikusten zituelako. Auzia nola joan den oso gustora geratuta da, eta lehengoan esan nion telefonoz 'hi, badakik Pasaikoa argitzen hasi beharra dagoela, e?', eta dudarik gabe han poliziak egin zuten operazio salbajea agerian geratuko da».

Juezak poliziaren zerbitzuan

Merino eta Jimenoren epaiketako bitxikeriak kontatzen dizkigu abokatuak. Bere ustez batere frogarik gabe kondenatu bait zituzten, Casasen hilketa zela-eta egindako auzian. Merinoren kasuan, poliziak 15 foliotan Pasaiko operazioa kontatzen zueneko atestatua ez da kontutan hartu sententzian. Casasen atentatua ikusi zuen lekukoak emandako deskribapena ere (1,75 neurtzen zuen gizon bat aipatu zuen; eta Merino ez da 1,60tik asko pasatzen) ere ez da aintzakotzat hartu.

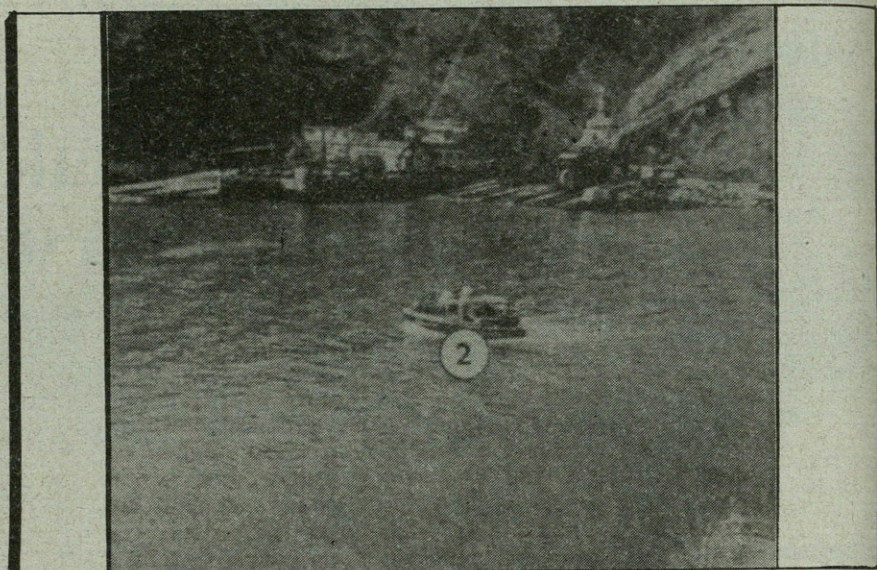
Bi gauza oinarritzat harturik kondenatu da Merino. Bata eskanerra izan da. «Scanner» bat frekuentzia berezietan emititzen duten transmisioak lokalizatu eta entzuteko erabiltzen da, eta Merinok poliziarenak segitzeko erabili zituela uste izan du juezak.

Bigarren oinarria, eta juridikoki oraindik ere gorabeherarik sortu dezakeena, **Calvo Rojas** juezaren testigantza izan da. Merinok hiru egun denetiturik zeramatzkien arratsalde batean azaldu zen komisaldegira, atxilotua nola zegoen ikusiz bueltatxo bat ematera. Berak entzun eta ikusi omen zuen firmatzen Casas berak hil zuela dioen deklarazioa.

«Izugarria da polizi lana egiten duen juez horren kasua», dio Haranburuk. «Sartu eta ez zen identifikatu juez bezala, ea zer pentsatu behar zuen Merinok. Deklarazioa egiten ari denean denetituak abokatu aurrean behar du, eta Calvo Rojasek ez zuen eskatu. Esan beharrik ez dago bere eskubiderik ez ziola irakurri. Artean poliziaren eskuetan beste zazpi egun egin behar zioten gizon baten deklarazioak libreki eginak direla defenditzea ere...». Lehendik eskuindar fama duen juez honek marka guztiak hautsi dituela dirudi, inon ikusten ez den bezalako jokabide antijuridikoa erakutsi duelako. «Ez hori bakarrik gainera. Bera da Pasaiko gertakizunen dilijentziak egin zituena. Nola ez zien deklaraziorik eskatu Jimeno eta Merinori?», galdetzen du abokatuak.

Uretatik aterata, Merino apartaturik, besteak hil zituzten

Casasi hiltzaile bat aurkitu diotelarik (oraindik ikusteke dago epaia errekurrituko denetz), Pasaiko gertakizunen argiketari ekin nahi zaio. Auzitegian berriro dilijentziekin hasi daitezkeen elementu aski bada: polizia-

· Bazterretatik tiroka eraso zuen Poliziak; laster jakin daiteke dena nola gertatu zen.

ren 15 foliotako atestatua, tiroz josita-ko txaluparen argazkiak, lekukoren bat, eta batez ere dena ikusi zuten bi pertsona, Rosa Jimeno eta Jose Luis Merino.

Oraingoz hipotesirik onargarriena zera da, Merino ere txalupan zetorrela eta edo lurreratu ondoren edo uretatik aterata bera alde batera utzi eta beste lauak hil zituztela. Beste posibilitaterik ez du ikusten abokatuak. «Posta zuloak ere bazituzten hildakoek, eta urrundik tiroka ez da posible hogeitamarna zulo dituztenen artean bat sano ateratzea. Bueno, eta poliziak alto emanik lantxatik tiraka hasi zirela eta hori ere ea nola defenditzen den».

Hala ere bai abokatu eta bai presoak konturatzen dira ez dela oso probablea juezak gobernadoreagandik hasita polizi konpainia oso bat prozesatzea. «Dena dela berak ere zerbaiten kezkaz badabiltza. Bestela ez zen epaiketari agertuko, agertu zen bezala, **Elgorriaga gobernadore**». Okerrena, dena den, pasatzen utzi den denbora dirudi, polizia espainolak bere lanean eman duen jauzi kualitatibo inportante hura bere momentuan bait zen aztertzekoa, eta zaila izanen da gertakizun hari oroimena ere hoztu denean eman nahi zaion esanahia erastea.

Komando Autonomoak: sakabanaketa, desenkantoa...

Pasaiko enboscada kontsideratzen da Komando Autonomoen beheakadaren mugarri, nahiz eta polizia es-

painolak Casasen hiltzaile kontsideratzen zuen Pablo Gude Pego beste enboscada batean geroago hil. Komando Autonomoen ideologia eta funtzionaketa den bezala izanik «zati-keta» edo «dispertsio» hitzak erabiltzeak ez du zentzu haundirik, baina bai diote mundu hori ezagutzen dutenek sakabanaketa bat badela.

Preso autonomoen artean berriz moral gogorra daukatenetatik hasi eta reintsertzio bideetatik abiatu direnetaraino daude. Hauen artean Lartzabal, Senar eta Expósito aipatu izan dira, reintsertziotik abiatuak bezala, nahiz eta prozesu horrek jeltua dagoela dirudien. Bi errefuxiatu ere jadanik paseak dira Hegoaldera.

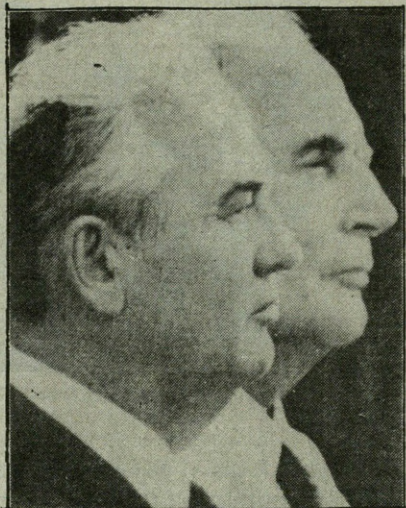
Beste maila batean, salatari famatu bat ere bada Komando Autonomoetatik pasea, Agra izena duena. Malagan erori zela adierazi zuen poliziak, baina preso autonomoen familiarteko eta defendatzaileen artean bere burua entregatu zuenaren ziurtasuna dago. «Terroristen» kontrako deklarazio asko egiteaz gain (terroristak dauden lekura ez zezatela eraman eskatu zuen), beste presoen kontrako auzietan lekuko moduan hartu du parte, Italiako ereduari jarraiki.

Orain Pasaiko gertaera odoltsuen argitasuna dago egin beharra. Geroako geratzen da, lanari ekingo dion norbaiten zain, Komando Autonomoen fenomenoaren azterketa.

Gorbatxov-ek Europa harritu du

Nahiz eta Paris-ek bere proposamenei ezetza eman zien, Gorbatxov pozik azaldu zen Frantziara egindako bidaiaren ondoren. Lortu, frantsesek «izarretako gerra» kondenatu dezaten lortu dute sobietarrek. Noski Frantzia izan zitekeen mendebaldeko estatuetan hori egin zezakeen bakarra, eta Gorbatxov-ek koiuntura aprobetxatu du.

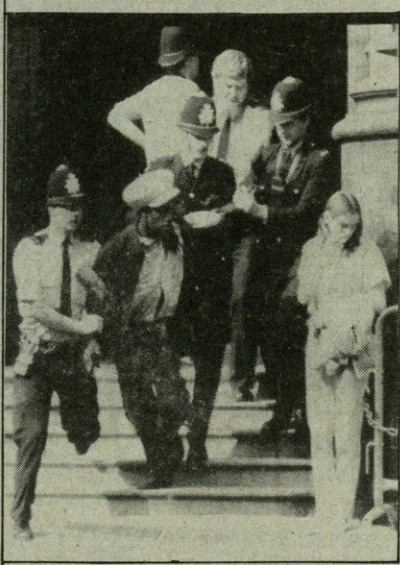
Dena dela sobietarrek Paris-en egin duten ekintzarik sonatuena seguru aski desarmeari buruzko proposamena izan da, zeinetaz bertze batetan arituko garen.

Londres-eko batailak aurrera

Bata bestearen ondotik etortzen dira Britainia Handitik koloreko jendearen eta poliziaen arteko batailen berriak. Lehendabizi —hilabetea pasa da orduzkeroztik— Birmingham-en izan zen, bi lagun hil bait zituzten poliziakoek. Gero, orain dela hamar bat egun, Londres-eko Brixton-en, orain azkenik Londres-eko beste auzo batetan, hiriaren iparraldean.

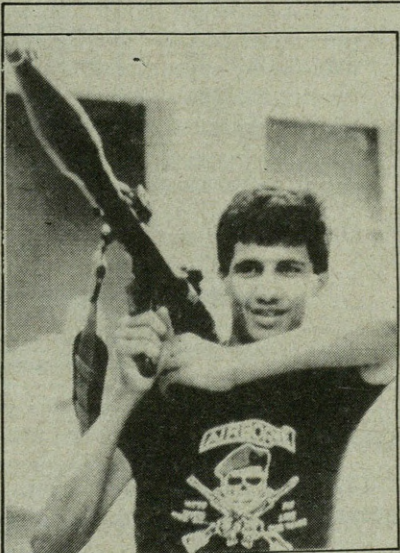
Nonbait etxe miaketa bat egiten ari zirelarik txakurrak, etxekoandrea hil egin zen (beltza zen, Antillas aldekoa), eta orduan kaleratu zen jendea eta arma desberdinez defendatu zen poliziaren erasoetatik.

Israelen masakrearen ondorengoak

Han terroristak bazeudena baieztatzea nahiko izan zaie Israelgo buruzagiei OLPk Tunezen zeukan xedea goitik behera suntsitzearen justifikatzeko. Gero kondenak etorri ziren (denak gutxi ematen du, halako krimen batetarako), batetik ez beste alderdi orotatik; bat hori EEBBak ziren noski, Granadaz ez direla erabat ahantzi.

Egun batzu geroago Sinai-n Egiptoko armadak ez jakin zein kondizioetan zazpi israeldar hil zituen. Israel berriro harrotu da eta 48 orduetako epea eman du fluketaren arrazoiak argitu daitezzen. Lerrook idatzi garaian edozer gauza espero daiteke.

Portugalen sozialistek dena galdu dute

Hilaren 6an izaniko Portugalako legebiltzarrerako hauteskundeetan sozialdemokratak nagusitu dira. Nahiz eta 1983ko hauteskundeetatik halako aurrerakadarik ez eman, sozialisten jeitsiera animalekoak gehiengo erlatiboa eman die sozialdemokratei. %30a erdietsi dute hauek, %23a sozialistek eta %18 Ramalho Eanes-en partidu berrikoek. Azkeneko hauek bakarrik igo dira (noski, lehen ez bait ziren esistitzen), eta dirudienez hauek kendu diote boturik asko Alderdi Sozialistari. Komunistek eta lehenagokoetatik eskuinagoko indarrek ere galdu dute zeukatenetarik zerbait, aldez abstentzioa altxatu da.

Espainian gose greba luzea

Beste askok legez, Huelvako meatari batzuek azkenek gose grebari ekin diote, beren erreibindikapenak lortuko ote dituzten. Adaluziako probintzi horretako Mina Concepción izeneko meategian itxitako meatari horietarik bat oso larri aurkitzen zen hau idazteko momentuan. Hor dago argazkian, bronkitisa eta guzti borrokan etzanik.

Sinisgaitzeko mobilizapenak gizon bat hil eta gero

Pañueloak debekaturik Alemaniko karriketan

«Babes-armak» debekaturik... manifestatu nahi lukeenarentzat.

Aurtengo uztailaren 5ean Alemaniako parlamentuak «kale-lege»tzat eta «biltze-lege»tzat itzulī daitezkeen legeak osatzera zetozen artikulua batzuz onetsi zituen. SPDko sozialdemokratak eta berdeak kontra azaldu ziren, baina gobernuak koalizioak lege-atal horiek aurrera ateratzeko as-

ki botorik zuten.

Eraskinak hauexek ziren: «kale-legea»ri dagokionean, manifestaldietan kaskuak eta zapiak erabiltzea debekatzen da, eta lege hau hausten duenari urtebeteko kartzela zigorra erori dakioke.

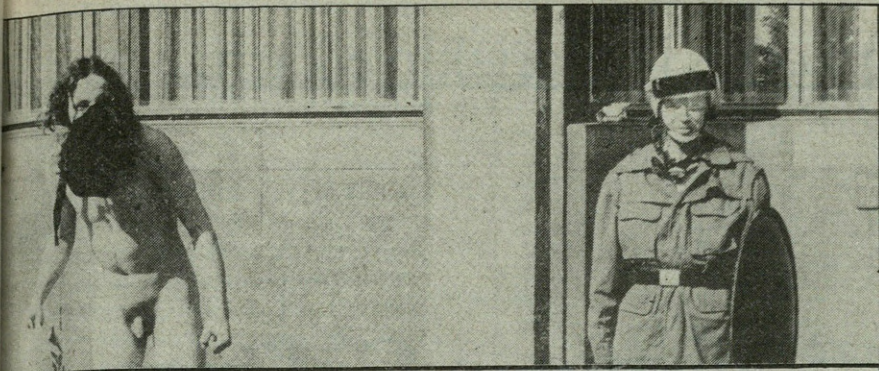
«Biltze-legea»ri dagokionean, halaber, identifikazioa galeraizten duen edozein gauza erabiltzea debekatzen da, eta «babes-armak» ere bai. Segituan ikusiko dugu «babes-arma» zein izan daitekeen. Kasu honetan ere kartzela zigorra suertatzen ahal da, edo munta bat bestela.

Strauss sozialdemokratak —bere partidua orain legearen aurka ageri da baina— gobernuan zegoelarik honela esan zuen: «manifestatzen denean, aurpegia eman behar da».

Historia piska bat

Aipaturiko bi legeak 1983.eko udaz hasi ziren kanbiatu nahian. Orduko proiektuan manifestapen ilegal batetan parte hartuko zuenarentzat hiru urtetako kartzela zigorra pentsatu zuten, eta manifestapena bukatuta alde egingo ez zuenarentzat urtebetekoa (zigorretik «periodista lanean» edota «jendearen lasaitzen» ari zirela demonstratuko zutenak bakarrik salbatuko ziren).

Lerro hauek idazteko momentuan —hilak zazpi, astelehenez—, komunikabideek Alemanian kale istiluek segitzen dutela informatzen dute. Frankfurt-etik beste zenbait hiritara zabaldu da borroka. Motibua: irailaren 28an, nazien aurkako manifestapen batetan parte hartzen zuelarik, polizien kamioi zisterna batek Guenter Sare 36 urteko gizona jo eta bertan akabatu zuen. Alemaniak leher egingen zuen. Ehundaka kontatzen ziren zauritutako manifestalariak. Eta edozeinek ez du gaurregungo Alemanian manifestalari izaterik. Ikusi bestela kale agerpenak arautzen dituen legedia gainaztertzen dituen artikulua honetan kontatzen direnak.

Zapiak identifikazioa galera izi dezake.

Baina aldi hartan eztabaida handiak izan ziren, eta horrek isilduarazi zituen 1984. urtean: gainera 83.eko udazkena ez zen oso «bero» gertatu, eta «terrorismoaren aurkako» lege kontu hauek barexeago erabili zituzten. Ondoren etorriko zena (uda hasieran onartu dena) proposamen berri bat izango zen.

Larogei-ta-hiruan erabat akort ez zeudenak orain badaude erabat akort: esan nahi baita, gobernu koalizio-koak: FDPko liberalak (hauek ezagun dira Genscher kanpo arazoetarako ministraria eta Engelhaud justizikoa) eta CDU eta CSUkoak, azken talde honetakoa delarik Zimmermann, barne arazoetarako ministraria. Oraingo lege eraskinen oinarrian CSUren aspaldiko proiektua aurkitzen da.

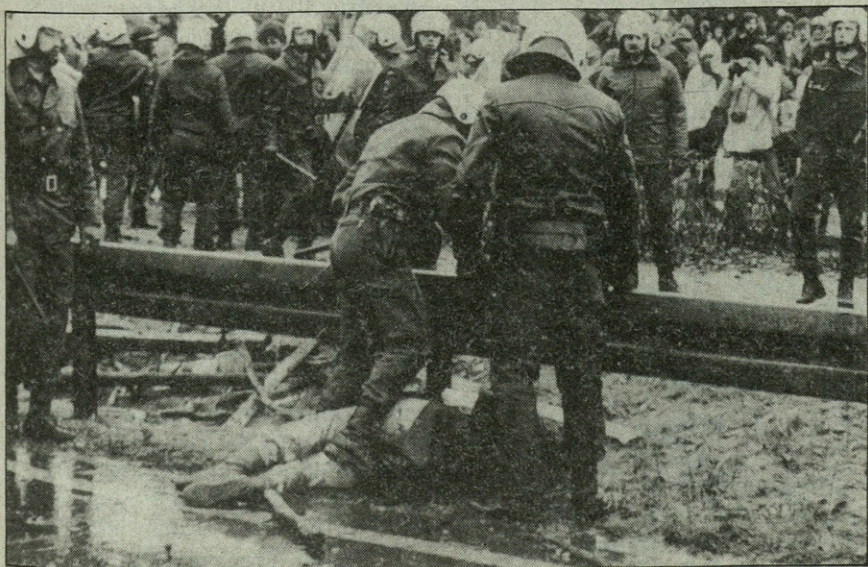
Alemanian 1970. urtetatik hona Estatu geroz eta gogorragotu da. «Terrorismoaren aurkako» legea noski prozesu horretan urratsik garrantzitsuenetakotzat hartu daiteke, baina beste neurriak badago txit aipagarri-

rik, hala nola Estatuaren administrazioan ezkerreko jendeak lan egin dezan debeku formala.

Gobernuaren aurrera pausuak orain kritikatzeko dituzten sozialdemokratak izan ziren dudarik gabe legedi horiek abiatuarazi zituztenak. 1982an, SPDko Hubner, tenore hartan Alemaniako polizi buru zegoenak, honela esan zuen: «Manifestaldia bukatutakoan manifestaldia gertatu den lekutik alde egiten ez dutenak kondenatu behar dira». Eta baita: «Itxura-zko lege bat egin behar dugu, eskubideak murrizten diren inpresioa ez dadin eman».

Manifestatzearen nekeak

Huber-ek «arma pasiboak» deitzen zituenak aurtengo lege eraskinetan «babes-armak» deituko ziren. Azken hori, ezkerreko prentsak salatu duenez, juridikoki definitu gabeko kontzeptua da, eta beraz poliziak «babes-arma»tzat edozein ematea dauka.

Estatuaren aurrean pertsonak ez er gutxi dezake.

Praktikan gertatu izan da botilak, pankartaren makilak, arraultzeak, gerrikoak eta larruzko jantziak hartu izan dituztela horrelakotzat. **Arbeiterkampf** («Langileen borroka») hilabete-kariak galde egiten du: «*Bilutsik manifestatu beharko ote dugu?*»

Aurpegiak estaltzeko pañueloak orain kasu guztietan debekatzen dira. Lehen, kasu partikularretan bakarrik adierazten zen debekua. Eta hala ere, espezifikatzen den bezala, «*disposizio guztiak betetzeak ere ez dakar poliziak manifestaldietan interbenituko ez duenik*».

Ezkerreko prentsan irakurri ahal izan dugunetik, badute motiburik manifestalariak identifikatu ditzaten nahi ez izateko. Izan ere eta beti aditu dugunez, hango poliziak artxiborik konpletuenetakoa du, eta militanteen argazkiak gero zertarako erabiliko ote diren, beldur da jendea. Epaiketetan bideo probak erabiltzen dira maiz, eta manifestaldiak iragartzen direlarik badaezpadako atxilotetak egiten dira (hala egin ziren 1981ean Reagan hara joandakoan).

Kontrola hedatzen da

Konkret aldizkariak aurtengo otsail-leko ale batetan esaten zuenez, poliziak ezkertiar jendearen aktibitateak detaile guztiz xehetzen ditu, besteak beste manifestapenetan parte hartzen dutenen izenak konputagailuetara sartzen direlarik.

Eta kolaborazioa. Iparramerikarrek Granada inbaditu zutenean Alemaniako emakume bat atxilotu zuten, eta CIAko agenteek egindako interrogatorioan Alemaniako zerbitzu sekretuen materialeak erakutsi zizkieten.

Baina askozaz grabeagoa da, esate baterako, turko eta kurdoekin egiten dutena (2tik 3tara milioi badago Alemanian), beren informea bi Estuetako poliziek elkarri pasatzen dizkiotelarik.

Nolanahi ere, izan energia nuklearraren edo Reagan-en kontra, izan etxe okupazioetan, izan OTANen edo nazien edo beste zeinnahiren kontra, Alemaniako manifestalariak, «bakezale» zein «militante» (diferentzia hau oso garbi uzten bait dute alemaniarrek), aurrera begira gaitzago dute.

P.S.

Antoni Gil eta Jurjo Torres ikerlariekin elkarrizketa

«Reintegracionismo»a Galizian: hurbilketa bat

Irailaren 13tik 15era "Jornadas do ensino O Escolas de verao de Galiza e Portugal" direlakoak ospatu dira, Valenca do Castelon, Portugalen. Bertan, Galiza eta Portugalen, irakaskuntzan lanean ari diren zenbait irakasle elkartu dira, arazo pedagogiko eta linguistikotaz eztabaidatzeko. Parada hau aprobetxatu dugu Antoni Gil eta Jurjo Torresekin "reintegracionismo" ari buruz eta Galizako arazo linguistikoari buruz hitzegiteko. Corunhako unibertsitateko irakaslea da lehena eta bertako Eskola unibertsitarioko zuzendaria bigarrena.

ARGIA.— Beste gai batzu ukitu baino lehen, esango al zenigukete zer diren «Jornadas do ensino» hauek?

A.G.— Hauek dira Portugalen ospatzen diren lehen «Jornada»k. Galizian duela 9 urte, ari gara ospatzen «jornada» hauek, eta honuntza hoiengaz zati bat ekarri dugu. Dena dela, portugaldarren presentzia, garrantzitsua izan da 4. urtetik aurrera, eta aurreko esperientzia hau Portugalera bertara ekarri nahi izan dugu.

A.— «Jornadas do ensino» hauen bultzatzaile nagusia «Associação socio-pedagógica galaico-portuguesa» da. Zer da erakunde hau, eta zein dira ihardunaldi hauen benetako helburuak?

A.G.— Orain arte zegoena «Associação pedagógica da Galiza» zen, baina orain, legezko formalitateak falta bazaizkigu ere, erakunde galai-portugaldarra egin nahi izan dugu.

Elkarte honetan irakasleak biltzen gara, eta elkartearen bidez, zenbait bitarteko eskeini nahi zaizkio irakas-

leari bere lanerako, abertzaletasunaren bidetik.

Bide honetatik, argitaratzen dugun aldizkariak bi zati nagusi ditu: alde batetik soziopedagogiari dagokiona eta bestetik —eta hizkuntzari erabateko garrantzia ematen diogunez— soziolinguistikari dagokiona.

A.— Dena dela, badago zuen mugimendu guzti hauen azpian, oinarritzko arazo bat: gailego «standar»arena, alegia. Zuek «reintegracionismo»a defendatzen duzue. Esplikatu al zenukete zer den, eta zer suposatzen duen jarrera honek Galizako abertzaletasunerako?

A.G.— «Reintegracionismo»an zenbait alderdi bereiz daitezke. Alde batetik, eta hau da azalezkoena, Galiziar hizkuntza formalizatu egin nahi da —formalizatu gabe dago eta— portugalera idatzia edo antzekoa izan dadin (jarrera hau defendatzen dutenen artean ere badaude desberdintasunak, lortu behar den berdintasuna zein mailakoa izan behar duen zehazterakoan). Badaude, noski, aldaketa

grafologiko eta sintaktiko batzu —oso gutxi— eta lexikozkoak —azken hauek, gehiago—.

Guzti honen oinarrian funtsezko ideia bat dago: galiziera eta portugalerak, hizkuntza bera direla, sistema linguistiko bera. Hori baieztatu ondoren zerbait erantsi behar, ordea. Portugalerak, galizierak haseran sortu zuen idazteko era jarraitu du, baina etenaldirik gabe. Galizan, aitzitik, etenaldi luze bat izan zen erabilpen idatziari dagokionez.

Guzti hau arazoaren azala litzateke, baina guzti honek adierazi nahi du, kultura-komunitate bat zegoela eta erlazio hauek hautsi egin zirela. Gure asmoa erlazio hauek berritzea litzateke. Ez bait du zentzurik ortografia bateratzea eta erlazio kultural, sozial eta ekonomikoak lehen bezala jarraitzea. Konpetentzi linguistikoa eragin behar da, baina baita ere konpetentzi komunikatiboa.

A.— Zer nolako jarrera dute zuekiko Galizako alderdi abertzaleek?

A.G.— Begira, jada, eta garbiki «reintegracionismo»aren alde azaldu den alderdi bakarra «Galiza Ceive» da. Izena bera ere moldatu egin behar izan du grafia berrira.

Bloqueak nominalki bere burua «reintegracionista»tzat hartzen du, baina ez dut uste arazoa sakonki aztertu duenik, eta planteiamendu honetatik abiatuta atera beharko liratekeen ondorioak atera dituenik. Baina praktikan, erabiltzen duen grafia Xuntak erabiltzen duen grafia bera da, nahiz eta beraiek elebakartasunaren alde egon, eta galizieraren erabilpena erabat bultzatu. Hala ere, badago talde «reintegracionista» bat barruan.

PSG-Esquerda galegan ere, «reintegracionista» talde kualifikatu bat dagoenez gero —Konstituzioa ez onartzeagatik Parlamentutik bidali zuten Claudio Lopez Garrido, esate baterako—, grafia bat edo beste erabiltzeko askatasuna utzi die bere militanteei, baina lehenago edo geroxeago definitu egin beharko dute.

J.T.— Baina zehaztu behar da azken batetan askatasun hori ez dela, delako askatasuna, eta erabiltzen dena beste grafia dela.

Teorikoki «reintegracionista» bezala azaltzen dira, baina ez dute erabiltzen. Askatasun hori ez da aldarrikatzen norberak nahi duena erabil dezan, besteek «reintegracionista» erabil ez dezaten, baizik, Antoniok esan duen

bezala, «Galiza Ceive» da definitu den alderdi bakarra, eta gainera fuerte samar hasi dira, bideetako zenbait erro-tulu estaliz eta grafia «reintegracionista»n jarriz, eta bere paper, pankarta, etab. ere erabat normalduz. Hemengo Aberri Egunean Independentzia eskatzen zuen pankarta grafia honetan idatzi zuten, eta hori oso adierazgarria da.

A.— Zer esplikazio ematen diozue egoera honi?

J.T.— Alde batetik, esan beharra dago, hemengo alderdi abertzaleek ez dutela seriotan hartu hizkuntzaren problematika. Ez da benetan planteiatu. Ez da ezer egiten hizkuntza lantzeko: militanteentzako ikastarorik ez dago, etab.

Bestalde, eta gizarte mailan, zera gertatzen da: inork ez duela ikasi galiziera idazten eta mundu guztiak idazten duela. Ereduek espainola hor dakagu eta beraz, egiten dugun gauza bakarra, gure hizkuntza, grafia espainolera moldatzea da, aldaketa txiki batzurekin.

Baina zu kontsekuentea bazara, eta pentatzen baduzu, portugalerak eta galizierak hizkuntza bera direla, eta galiziera atzendu bada espainierak eraginda atzendu dela, etab., logikoki, hizkuntza ikastera behartzen zaitu. Gure ortografia eta idazkera erabiltzeko, ikasi egin behar da —espainolarekiko morrontza sistematikoa hautsi egiten bait da—. Eta jendea ez dago horretarako prest.

Begira, penagarria da, Galizan kaleratzen diren kartel, panfleto eta aldizkarien idazkera ikustea. Bere arauak ere ez dituzte errespetatzen.

Espainola bere hortan itzultzea besterik ez dute egiten.

A.— «Reintegracionismo»aren aurka daudenek, ordea, jendea, zuen ortografiaren aurrean ikaratu egiten dela diote.

J.T.— Nire ustez, askoz ere zailagoa zaio hemengo jendeari, nazio-subiranotasuna, autodeterminazioa edo independentzia bezalako kontzeptuak ulertzea eta onartzea. Eta horretara ausartzen dira.

Eta gure helburua, gu espainolak ez garela azaltzea bada, bide honetatik askoz ere errazago lortuko genuke, hizkuntza honek espainierarekin ez duela zerikusirik agertuz.

Zeren, A.P.ren ortografia horrekin, badirudi galiziera, espainieraren dialekto bat dela, eta garbi azaldu behar da, gu beste enbor batetik gatozela.

A.— Mesedez, sakon ezazue piska bat dialektalizazioaren arazo horretan.

J.T.— Gaur egun, Gobernu batek ezin dezake hizkuntza hau galera, azken batetan, aurkako erreakzio bat sortuko bait luke. Orduan, erabiltzen ari diren sistema —gutxiago nabaritzen dena eta eragingarrigoa— dialektalizazioarena da.

Arau hauen bitartez, galiziera, andaluzia edo asturianoaren mailan gera daiteke: lauzpabost hitz desberdin, bukaera eta kitto. Eta jada, zenbait politikok horren inguruan dabilen galiziera bat erabiltzen dute.

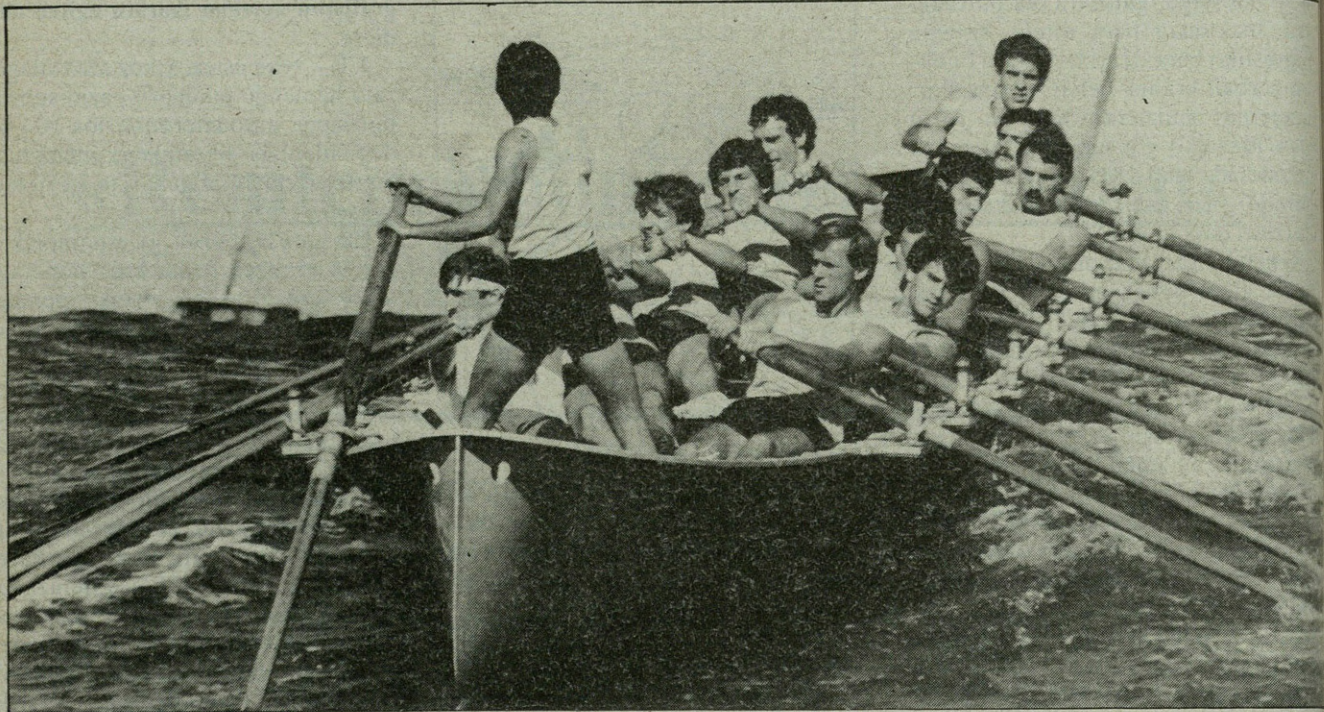
A.— Laburpen bezala, egingo al zenukete balorazio orokor bat?

A.G.— Nik uste, oinarrian dugun arazoa zera dela: ez dugula «reintegracionismo»ak berarekin dakarrena azken muturreraino eramane. Eta pentsatzen dut agintean daudenek somatu dutela zer suposatu dezakeen. Azken batetan, beraiek somatu dute, funtsean jokoan dagoena, estatuen batasuna dela. Agian ez dela horretara iritsiko, baina iritsi daitekeela, eta errotik moztu nahi izan dute, edozein modutara.

Eta «reintegracionismo»a zer den bi hitzetan esateko bukaera modura, definizio hau emango nizuke: Itxuraz formalismo ortografikoaren arazo bat bada ere —eta hau beti serio eta garantzitsua da—, funtsean nazio galegoaren birdefinizio bat da eta beraz, Galizak independentzirako duen posibilitatearena.

Kike AMONARRIZ

Paco Prieto: «Gure arraunarekiko zaletasuna? Mundua sortu zenetik...»

San Juandar herriaren zerbeit bezala jotzen da «Erreka» trainerua.

SAN JUAN: AZKEN TXANPAREN GARRANTZIA

Pasai Donibanak azkeneko estropadetan egin duenak amaitu berri zaigun denboraldiaren islada adierazkorra bezain gardena erakusten digu: lehenbiziko arraunkadetan atzean gelditu, pixkat geroxeago besteak aurreratu bandera irabazteko azkenik. Euskadiko txapeldunek era honetan ekin zieten denboraldiaren lehendabiziko banderei, azkeneko lauak irabaztera iritsi direlarik, Kontxako estropadetan nabaritu genien zuzpertzak kasualitatearekin zerikusirik ez zuela erakutsiz. Gu, "Koxtape" elkartearen inguruan biltzen diren arraunlarien entrenatzailea, lehendakaria eta protagonismo guztietatik ihes egiten duen Paco Prieto sanjuandarrarekin mintzatu gara. Lortu egin den arrakasta elkarteko denen artean posible izan dela argi eta garbi dadila adierazi digu elkarrizketa hasi baino lehen.

ARGIA.— Noiztik datorkion San Juan herriari arraunarekiko zaletasuna?

PACO PRIETO.— Esan genezake

mundua sortu zenetik. Duela 110 urtetatik edo hasi ziren gure berraiton horiek hain zoragarria den kirol honen lehendabiziko pausoak ematen. Garai

hartan, jakina, ez ziren gaur bezalako estropadak antolatzen. Kuadrilen arteko apostuak egiteko aitzakia ederra suposatzen zuten, hain zuzen. Denbora horiek pasa ziren eta egun «C.A. Koxtape» izeneko elkartean etengabe ari gara lanean haiek landatutako lehendabiziko hazia lehor ez dakigun. Dena den, guk «Koxtape» bezala ez dugu inolako protagonismorik hartu nahi zeren, izan ere, elkartea sortu bait genuen federatutak izateko eta «Banco movil»-ean lan egitearren. «Banco fijo»-n benetako protagonismoa San Juan herriari eman behar zaio. Sanjuandarrek betidanik daramagu arraunlaritza zainetan, gure odola arroxa kolorekoa bihurtu zaigularik.

A.— San Juango ez den edonari zaila egingo zaio hau ulertzea.

P.P.— Gure zaletasuna ulertzeko sanjuandarra izan behar duzu halabe-

harrez. Kontura zaitezen norainokoa izango den gurea ni txikia nintzela Donostiako estropadak ikustera eramaten ninduenean aita zenak urteko egunik alai, garrantzitsu eta pozgarriena zitzaidala. Esan dizudan bezala arroxa dugu odola eta tintorerietan arazo larriak izan ohi dituzte gure kamisetetako kolorea erdiesteko behin baino gehiagotan koloreaz alda dezagun eskatu digutelarik. Ulertuko duzunez horrelakorik egingo bagenu...

A.— Horregatik izango ote da San Pedrokoen eta zuen artekoaren elkarrekiko kupidagabeko lehiari aitzeari denbora batean?

P.P.— Egia esan eta gaurko ikuspuntutik begiratuta aitortu behar dut fanatismoaren mugatik oso hurbil ibili ginela. Estropadak direla eta bi herrien arteko ezin ikusiak nabarmenak izan dira bi herriek puntako arraunlariak zituztelako. Estropada baten garaile San Juan suertatzen bazen hor genituen San Pedrokoak gure gorputzen kontrako koheteak jaurtikitzen plazan gure arrakasta ospatzen ari ginen bitartean. Zoritxarrez, gaur egun haiek ezin dezakete gurekin konpetitu baina biok batera berriro puntan ba-geunde estalita daramagun su hori berpiztu edo desestali egingo litzateke.

A.— «Banco fijo»-az hitz egin baino lehenago aipa al zenezake laburki bada ere «banco movil»-ean lortu izan dituzuen sariak?

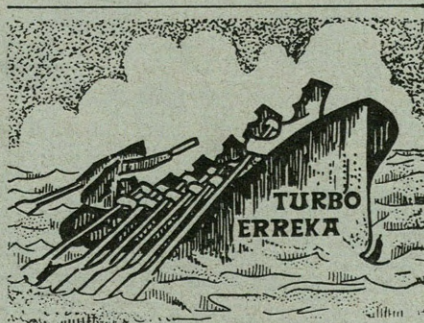
P.P.— Modalidade honetan Estatu eta Munduko mailan sona haundiko arrakastak geureganatu ditugu. Hor daukagu Lasurtegi eta Oiarzabalenak, talde bezala laugarren postua mundialetan eta abar. Gauza hauek ezer gutxi aipatzen dira komunikabideetan arraunlaritzari ez bait diote garrantzirik ematen. Baina futbola da eta badakizu... Azkeneko mundialetan Luis Mari Lasurtegik hirugarren postua eskuratu zuen. Ba al dakizu zenbatu idatzi duten horretaz egunkarietan? Bada, bizpahiru lerro eskaini diote.

«Ni ez naiz pozik geratzen den horietakoa. Aurtengo banderak ahaztuak ditut iadanik eta datorren denboraldia prestatzeari ekiten ari gatzazkio»

besterik ez. Lotsagarria benetan.

A.— Pozik al zaude denboraldi honetako emaitzekin?

P.P.— Denok aurpegiatzen didate sekulan ez nagoela pozik erdiesten

Aupa San Juan

dugunarekin. Eta egia da. Ni ez naiz pozik geratzen den horietakoa. Ados nago emaitzekin baina ez naiz lozorroan geratzen. Zu hirugarren postua lortzeagatik pozik bazabiltza inoiz ez zara lehena izango. Aurtengo banderak ahaztuak ditut iadanik eta datorren denboraldia prestatzeari ekiten ari gatzazkio. Hasteko, laister emango diegu hasiera arraunlaritzari buruzko zenbait ikastarori herriko nahi duen mutil guztiekin. Nire asmoa Tor izeneko goi mailako entrenatzaile ospetsua ikastaro hauen arima izan dadila da. Arraunlari-eskola bat sortu nahi dugu.

A.— Nola ikusten duzu Euskadiko arraunlaritza?

P.P.— Inoiz baino hobeto. Oso maila altuetatik gabiltza. Arraunlarien kopurua erruz ugartu egin da alde batetik eta bestetik esan genezake ezin daitekeela aurkitu gainerantzeko beste kirolak praktikatzeko egiten diren entrenamenduetan arraunlarienak bezain intentsibo eta konpletoak. Esate batetarako, gure kadeteak bi orduz iharduten dira egunero, zenbait kirolletako profesional batzuk baino gehiago.

A.— Mutil bati hau exijitza ez al da gehiegi izango?

P.P.— Bai. Ni ere horretan nago. Bederatzi urtetako mutil batek irabaziko badu gogor entrenatu beharra dauka eta ni pentsatzen hasia naiz hobe litzatekeela haiei ez entrenatzea zeren eta egiten diren saioak gogorregiak direla adina honetan.

A.— Orduan, non kokatuko zenuke adinik onena arraunean ihartudeteko?

P.P.— 15 eta 16 urte bitartean. Beti irabazten duen 9 urtetako mutil bati urte gutxi buruan joan egiten zaio puntan mantentzeko motibapena eta aspertuegiten da.

A.— Ez geundeke oker egunero hiru orduz entrenatzen duten arraunlari helduez ez daukatela ia ia arnasa hartzeko denborarik esango bagenu, ezta?

P.P.— Gogorra da, bai. Mundu honetan sona haundiko pertsona izatea mikatza da eta gure kasoan puntako arraunlaria izateko nobioak edo andregaiak alde batera utzi egin behar dira.

A.— Zure ustez, arraunlaritza profesionaltzearen gurdian sartu beharko litzateke?

P.P.— Beno, nik kirol guztiak profesionaltzearen kontrako eritzia agertu izan dut beti. Gertatzen dena zera da, gehienok profesionalizatutak daudela asike zergatik ez zaie lagundu behar balio duten arraunlariei? Honekin esan nahi dut puntako eta eliteko arraunlariei eskaini egin beharko litzateke eskola eta ikastoletako soinketa irakasle postuak, aholkulariedo entrenatzaile postuak. Hemendik dei bat

«Arroxa dugu odola eta tintorerietan arazo larriak izan ohi dituzte gure kamisetetako kolorea erdiesteko behin baino gehiagotan koloreaz alda dezagun eskatu digutelarik»

«Gogorra da arraunaren munduan sona haundiko pertsona izatea; gure kasoan puntako arraunlaria izateko nobioak edo andregaiak alde batera utzi egin behar dira»

Bakarrik bere gorputza goitik behera ezagutzen duena iritsi daiteke eliteko arraunlaria izatera».

egin nahi diet Diputazioei, gobernuari eta dagokienei balio duten pertsonengan jar dezatela konfiantza osoa Euskadiko kirol maila altxatzearren.

A.— Nor iritsi daiteke eliteko arraunlaria izatera?

P.P.— Denboraren poderioz bere burua ezagutzera heldu dena. Zuk zure gorputza ezagutzen baduzu jakingo duzu noiz egin hau edo hori. Arraunlari batek jakin behar du noiz entrenatu gogor eta noiz etxean geratu, noiz entrenamendu mota bat egin eta noiz bestea, zergatik irabazi duen eta zergatik galdu duen.

A.— Zer gertatu ote zaizue denboraldiaren azkeneko banderetan jaun eta jabe izateko?

P.P.— Psikologia.

A.— Ez dut ulertzen.

P.P.— Guk badakigu, jakin ere, entrenamenduek daukaten garrantziaz baina ez gara ahaztutzen pertsona batek giharrez gain daukan beste zerbait horretaz. Pertsonaren subkonzienteaz ari natzaizu. Guk puska edo atal hori

psikologo baten bidez uztiatzen dugu. Guk mutilei esango bagenie irabazi egin behar dutela, beren konszientzia objetiboarekin baietz erantzungo ligukete. baina konzientzia subjektiboek esango liekete ezetz zeren aurrean daukaten Zumaia edo Oriori inoiz ez bait diete irabazi. Psikologo on baten bidez mirari haundi bat dirudiena lortu dezakezu heuren subkonzienteak konbentzitutak gera daitezen gai direla talde horiei irabazteko haiek bezain ondo entrenaturik daudelako eta abar. Hau da guri gertatu zaiguna eta Kontxako estropadetan konturatu ziren gai zirela beste denei gainditzeko. Lasurtegi eta Oiartzabalen inkorporazioa taldean faltatzen zen pilura sikologikoa izan zelarik.

Entrenamendu on bati klase psikologiko on bat erantsi behar diozu. Biak ezinbesteko elementuak dira ze, bat faltatzen denean arrakasta ez da iristen. Adierazpen honen bidez uler daiteke bakarrik Orioren hondamena. Oriok Zumaiari irabazi nahi zion. Ho-

ri lortu ezinean zebilenean gu hasi gintzaizkion gainditzeko eta hau asimilatu ezin zutenetik psikologikoki goitik behera amildegiratu ziren.

A.— Kontxan Matxaini omenaldia egiteko eratu ziren denboraldi honetako azkeneko estropada ez zenuten irabazi.

P.P.— Eske neurri desberdinetako kale batetik bazabiltza arraunean, orduan ez duzu izan behar txapelduna, superman baizik. Gu segituan konturatu ginen lehendabiziko txandan Oriori zer gertatu zitzaion Donostia enbarkazioaren aurrean zihoanean eta ziabogatik irtetzean atzean geratu zenean. Guri bigarren kale hartatik korritzea zegokigun. Lehen ziabogara heldu baino pixkat lehenago bi largotako tartea generamakion Kaikuri. Ziabogatik irteteneta hara!! Kaiku gure aurrean. Guk ez genuen gure ezadostasuna aurkeztu unerik aproposena ez zelako, estropada horren kutsua ezberdina bait zen, omendua Matxain zelako eta guk protagonismoerik hartu nahi ez genuelako.

A.— Nolakoa izan da San Juango biztanleek bandera irabaziaren bakoitzaren aurrean egin dizueten harrera?

P.P.— Egin dizkiguten harrerak apoteosikoak izan dira. Lehendabiziko bandera irabazi genuenetik etengabeko jaia izan dugu herrian, musika eta guzti. Herriko guztiei eskertu nahi diegu gurekiko izan duten jarrera onagatik. Dena den, ni gehien hunkitu eta emozionatu nauena herriko aitonei begietatik negarrak zerizkiela ikustea izan da.

A.— Luze mintza gintezke zurekin. Paco, baina hasiera duten gauza guztiekin gertatzen den bezala guk ere elkarriketa honi amaiera jarri behar diogu. Baina, bukatu baino lehen, zer esan diezagukezu duzuen aurrekontuaz?

P.P.— Gure presupostua 8 miloitara iristen da eta guk nola hala betetzen dugu. Sarietako dirua arraunlarien artean banatzen dugu gastuak deskontatuz gero. Gastu horietatik ez diegu kentzen enbarkazio berri bat erosteko behar den dirua. Diputazioak eta Iberduerok zeregin honetan laguntzen bait digute.

Anekdotak gisa esan nahi nizuke aurtun 100.000 pezeta gastatu dugula glukosa erosten.

A.— Litxarrero horiek! (brometan esaten diogu).

UREDERRA

Petardo bila

PETARDOren bat ba ote dagoen ari dira miatzen New York-eko bi polizia hauek. Egia esanda, ari zirela esan beharko dugu zeren eta hilabete pasa bait argazkia ateratzen zuten.

Unites States Mission izeneko etxearen aurrean aritu ziren. Etxe hori da Naciones Unidas delakoaren egoitza eta jakina, duela hilabete Batzarre Orokorra ospatzen zuen.

Batzarre Orokorrearen lehen mailako politikariak ziren agertzekoak eta begiratu beharra zegoen eta gomarik ba ote zegoen jarririk nonbaiten.

Horien artean zegoen Margaret Thatcher, eta hori erabili dute teletipoek argazkian ikusten dena justifikatzeko. "Herri mordo bateko liderrak bilduko dira eta haien artean Margaret Thatcher lehen ministroa ere izango da" zioten Brighton-en gertatu zitzaiona gogora ekarri.

Munduko "demokrazia"rik "demokratiko"enak lurpean sartutako lotsa eta askatasuna ere agertuko dira agian kirats itsaskor batetan bilduta.

Boteila kaskoak, latak, plastikozko manikiak, fresazko pastel ustelduak eta beste zenbait preserbatibo eta zabor.

Denetatik aurkitu ahal izango dute bi horiek zuloan ondo begiratuta. New York beزالako hiri baten ipurtzuloan auskalo zernolako kakak agertuko diren!

Inolaz ere garbi ez zegoena, eta gerora frogatu ahal izan den bezala, zulo horretan ez zegoen petardorik. Bilatu bai, bilatu zuten petardoa...

Toki txarrean ordea. Petardoa aurkitu ahal izateko ez zuten hor begiratu behar. United Nations-en Batzarrean begiratzea besterik ez zeukaten. Han bai aurkituko zutela petardo ugari!

ABILEZIA ETA INDARRA

Sekulako omenaldi merezia Irigibeli

GOLIK frango sartu duen futbolaririk baldin badago ere, gutxi izango dira talde bakar batean 115 bat gol sartzera ailegatu direnak. Eta horietatik 50 inguru lehendabiziko dibisioan gainera. Halere, Patxi Irigibelena ez da hori bakarrik izan. Duela hogeita hamalau urte Iruñean jaio zen aurrelari trebeak zortzi urte egin ditu Osasuna ekipoan, nafar-tarrei ez ezik euskal kirolzaleoi ere hamaika pozaldi emanaz. Osasunaz gain, Pamplona, Txantrea, Promesas eta Tudelano taldeetako alkondarak defendatu dituen pitxitxiak Euskadiko Selezioan ere parte hartu du.

Aurtengo ekainean utzi du ordea Osasuna, eta El Sadar-eko futbolzale amorratuek omenaldi merezia eskeini nahi izan diote horregatik. Eta bai omenaldi sonatua gainera, Osasunak Iruñean jokatu duen lehen europar partidukoa. Eskoziar Glasgow Rangers-eko supportersak iruñearrak txalotu baino besterik ezin egin izan zuten joan den astean: 2-Oeko primerako emaitzarekin kanporatu zituzten! Aurrengo kanporaketa gaunditzea espero baino omenaldi pozgarriagoa suertatu zitzaion Irigibeli.

Enrike OTXOTORENA

PELIX ETA MIXERIX

HORTAZ,
ALDERDI
EGUNEAN
ZENBAT?
HAINBESTE MILA
ASKOREHUN
ETA
AMAGHIAGO...

KAKITZAT!
GARENAK
ETA BAT
(eta bat
gutxiago)
To!

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Irulegi Irratia

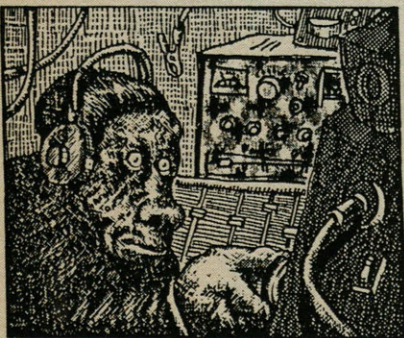
Irulegi Irratia Baxenafarroa osoan, Lapurdi eta Zuberoako gune batzutan eta Baztanen entzun daiteke FMan 93,1 MHztan.

Astegunetan

7,30tan Musika. **8,00**tan Berriak. **8,30**tan Elkar-
rrizketa. **9,00**etan Musika. **12,30**tan Berriak.
13,00tan Abisuak. **13,15**etan astegun bakoitzean
gai ezberdin bati buruzko saioa: Kirola, Emazteak,
Haurrak, Soziala, kultura. **14,00**tan Amiera.
18,00tan Musika. **19,00**tan Berriak. **19,30**tan
Eguerdia parteko saioa errepikatzen da. **20,15**etan
Musika. **20,30**etan astegun bakoitzean saio ezber-
dina: Kantaldia, ekologistak, Mahai Ingurua, Erdi
Haroko eta Klasiko musika, Jazza eta Ekialdeko mu-
sika. **22,00**tan Amaiera. Astegunetan bederatzitak
hamarrak arte Bertsolari saio bat dago.

Larunbatean

7,30tan Musika. **8,00**tan Berriak. **8,30**tan Elka-
rrizketa. **9,00**tan Erran Zaharrak. **9,05**etan Musika.
12,30tan Berriak. **13,00**etan Laborariei buruzko
saioa. **13,30**tan Bertsolariak. **14,00**tan Abisuak eta
Pilota partidua. **14,30**tan Musika klasiko.
15,00tan Hegoameriketako musika. **16,00**tan Tta-
pa-ttapa. **18,15**etan Gau Eskolen emankizuna.
19,00tan Berriak. **19,30**tan Laborarien emankizu-
na.

Denetarik konta diezaguten ere

Koxkaro edo hamabostero kantai hone-
tan irrati bati ematen diogu hitza azken
berrien jakinaren gainean jar diezaguten.
Gaurkoan ordea sekula egin ez dugun be-
zala, irrati libre kide batzu elkarrizketatu
ditugu irrati libreen mugidaz hitzegiteko,
eta nolabait aldaketak aipatzeko, aldake-
tak egon baitira. Eta horrelaxe zioten:
«Beno, irrati libreen hixtoria nola joan den,
hasteko bada Euskadin dela bi edo bi urte

IRRATI

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

Santi UGARTEMENDIA

Eguzki Irratia bide berriei ekiteko prest.— Eguzki irrati-
koak hiru hilabetez eder deskantsatzen eta berregituratzen aritu
ondoren berrikuntza ugariz datozkigu, garrantzitsuena lokal be-
rriarena. Navarrerria kalean 6. zenbakian kokatuta hain zuzen ere,
beste aldaketa nabarmena eta etekinik nabariena ekarriko diena
telefonoarena izango dute. Entzulegoak dei diezaieten, berau 23
66 28 eta kanpokoentzat ez ahaztu 948 dela, beraz gura duenak
dei beza.

Programazioa arratsaldeko 8tan hasiko dute goizaldeko ordu-
bietan bukatuko dutelarik, eta beraiek esandakoaren arauera atal
handiena musikak, gai antimilitaristak eta ekologistak beteko
dute; euskerak ere egunero bi orduko txokotxoa izango omen.

Lasarteko Tximua irrati librea aurkezpenetan.— Aur-
kezpenari jaramon eginaz, hauek ere programazioa ordu erdi
batez areagotu omen dute, 8retatik 11 tara emititzen dutelarik.

Larunbatetan programa berezi bat egingo omen dute, horre-
tan ari dira behintzat. Gainontzekoan programazioa zati ezberdi-
netan banatuko da, programa musikalak, mendiak ere bere le-
hioa izango du Tximugrafiko programan, kirol programak ere ki-
rolzale guztien berrien gosea asetzeko aukera eskeiniko omen die
lasartear guztiei, eta eguneroko gertaerak hamabost minutuz
Tximua irratiari. Eta berrikuntza modura ere bertako arazoei zu-
zenduriko programa.

Ez ahaztu hau dena entzuteko egunero 8retatik 11 etara, 1065
mhztan jarri behar duzuela irratiari.

**Irrati libreak emisoratik kanpora ohikutzako egokiak
dira ere.**— Sarri entzun dugu irrati libre askoren ahotik irrati
kalera zeari ekin diotela, horrelaxe jasan zituzten Kaka Flash-eko
bi irratiariak detentzioak, iparraldean lau lagun hilaketa salat-
zea zela bide. Oso adierazgarria da puntu hau, irrati libreen par-
terik garrantzitsuena eta burrukarik handiena kalea irratiari eta
irratia kalera gerturatzea baita.

IRRATI LIBREEN KANTOIA

*t'erdia hasi zen mugida hau, eta orduko
preokupaziorik garrantzitsuena lokalarena
eta eratzearena zen. Orain ordea irrati za-
harrenok hori ahaztu dugu nahiz eta horrek
ez esan hasi berri direnak arazo hori ez du-
tela pairatzen».*

Aipatu zigutenez, orain lokalak leku
egokiagoetan eta entzulegoa zabaltzean
datza lanarik handiena. Gehienek hau lor-
tu dutelarik beste batzu, hotz Txantxango-
rri telefonoa jartzen ari dira; aipatu behar
telefonoak duen garrantzia, lehendabiziko
aldiz Iparraldeko hilketaren ondoren Gi-
puzkoan egindako grebaren berri eman
bait zuten zuzen zuzenean, jendeak deit-
zen zuelarik irratiari pelota eta polizi orruak
entzunaz.

«Beste urratsa programazioa orekatzea
eta gehiago zaintzea da; lehen etortzen zen
lez egiten bazen orain hori gehixeago begi-
ratzen da, produktua programazioaren hei-

nean egiteko».

Aldaketa hauek begi bistakoak izan dira,
Txomin Barullo, Iluna, Eguzki, Txantxan-
gorri, Zintzilik eta beste batzutan; era be-
rean beste irratiak sortzen joan dira:
Arraio, Tximua, Txapa. Dagoeneko Eus-
kadi osoan baten bat eraturik dago, Eus-
kadi osoa uhin libreez osatuta. Koordina-
zioa ere ez zaie falta.

Halabedikoek jarraitzen dute tekniko
nagusi eta esan digutenez Zintzilikoei
egundoko aurrerapena egin diete emiso-
rea taxutuz, Errenteri aldean probak egin
ondoren askoz ere gehiago eta hobeto
entzuten dela komentatu digute eta. Au-
rrera begira, hurrengo urratsa, oraindik
behintzat ez omen dago argi, irautea eta
indartzea lirateke, agian helbururik ede-
rrenak, eta beste informazio komertzialari
eremuak ezabatu, informazio herrikoia goa
eta herritarrekin egindakoa.

urriak 13
igandea
12,00: Euskadiko Aizkolari Txapelketa, Basauritik zuzenean. 15,32: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak). 16,00: Bidaia-riak (telesaila). 17,00: Ehizakatuak (m. bizidunak). 17,20: Hazzardeko dukeak (telesaila). 18,30: Klasikoen txokoa. 19,30: Emakume bionikoa (telesaila) 1. kapitulua. 20,30: Pac man (m. bizidunak) 3. kapitulua. 20,45: Gaur Egun. 21,15: Hemen bizi. 22,15: Kirolez kirol. 23,00: Amaiera.

urriak 14
astelehena
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak). 14,00: Gaur Egun. 14,30: Dallas (telenobela). 30. kapitulua. 15,30: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur Egun. 19,30: Hazzardeko Dukea (telesaila). 20,30: Kirolez Kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Plaza berri. 21,45: Dallas (Telesaila). 22,45: Gaur Egun. 23,00: Amaiera.

urriak 15
asteartea
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Superman (marrazki bizidunak) 27. kapitulua. 14,00: Gaur Egun. 14,30: Dallas (telenobela) 31. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur egun (informatiboa). 19,30: Kaixo Spencer (telepanpinak) 8. kapitulua. 20,00: Gezi beltza (telesaila) 2. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Mahai Ingurua. 22,45: Gaur Egun. 23,00: Amaiera.

urriak 16
asteazkena
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,35: Kaixo Spencer (telepanpinak) 8. kapitulua. 14,00: Gaur egun (informatiboa). 14,30: Dallas (telenobela) 32. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur egun (informatiboa). 19,30: Kaixo Sandibel (marrazki bizidunak) 30. kapitulua. 20,00: Trastu zaharren kutxa (zine komikoa). 20,30: Zopa Haundi. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Sorterria (luzemetraia). 4. kapitulua. 22,45: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

urriak 17
osteguna
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,35: Tarzan (m. bizidunak). 14,00: Gaur Egun. 14,30: Dallas (telenobela) 33. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur Egun. 19,30: Emakume bionikoa (telesaila) 1. kapitulua. 20,30: Zerotik zetara. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Vanderberg (telesaila) 6. kapitulua. 22,15: Aurrez aurre. 22,45: Gaur Egun. 22,55: Fede Giroan.

urriak 18
ostirala
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 30. kapitulua. 14,00: Gaur Egun. 14,30: Dallas (telenobela) 34. kapitulua. 15,00: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur Egun. 19,30: Donkey Kong (m. bizidunak). 3. kapitulua. 20,00: Popa zoro. CT0720,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur egun (informatiboa). 21,15: Gaueko ibiltaria (luzemetraia). 22,45: Gaur Egun. 23,00: Amaiera.

urriak 19
larunbata
15,30: Aurkezpena. 15,32: Tarzan (m. bizidunak) kapitulua. 16,00: Don, Don, kilikilikon (pailazoak). 17,00: Ibai bestaldeko hiria (luzemetraia). 18,30: Duke kaleko dukesa (telesaila) 14. kapitulua. 20,00: Saski baloia: Arrate / Laguisa (zuzenean Eibartik). 21,00: Gaur egun. 21,15: Show Txanpa. 22,15: Magnum (poliziakoa). 23,00: Amaiera.

programazioa

urriak 20
igandea
15,30: Aurkezpena. 15,32: Harlock Kapitaina (m. bizidunak) 30. kapitulua. 16,00: Bidaia-riak (telesaila). 17,00: Ehizakatuak (m. bizidunak). 17,20: Hazzardeko dukeak (telesaila) 3. kapitulua. 18,30: Klasikoen Txokoa. 19,30: Emakume bionikoa (telesaila) 2. kapitulua. 20,30: Pac Man (m. bizidunak). 3. kapitulua. 21,00: Gaur egun. 21,15: Hemen bizi. 23,00: Amaiera.

urriak 21
astelehena
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: HaBock Kapitaina (marrazki bizidunak). 14,00: Gaur egun. 14,30: Dallas (telenobela). 35. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Gaur egun. 19,35: Hazzardeko dukeak (telesaila) 4. kapitulua. 20,30: Kirolez-kirol. 21,00: Gaur egun. 21,30: Berbetan. 21,35: Popa zoro. 22,05: Dallas. 23,00: Gaur egun. 23,15: Amaiera.

urriak 22
asteartea
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Superman (m. bizidunak) 26. kapitulua. 14,00: Gaur egun. 14,30: Dallas (telenobela) 36. kapitulua. 19,30: Gaur egun (informatiboa). 19,35: Kaixo Spencer (telepanpinak) 9. kapitulua. 20,00: Gezi beltza (telesaila) 3. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur Egun. 21,30: Berbetan. 21,35: Mahai ingurua. 23,00: Gaur egun. 23,15: Amaiera.

urriak 23
asteazkena
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Kaixo Spencer (telepanpinak) 9. kapitulua. 14,00: Gaur egun. 14,30: Dallas (telenobela) 37. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Gaur egun (informatiboa). 19,35: Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 31. kapitulua. 20,00: Trastu zaharren kutxa (zine komikoa). 20,30: Zopa haundi. 21,00: Gaur egun. 21,30: Berbetan. 21,35: Sorterria (luzemetraia) 5. kapitulua. 23,00: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

urriak 24
osteguna
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Tarzan (m. bizidunak) 14,00: Gaur egun. 14,30: Dallas (telenobela) 38. kapitulua. 19,30: Gaur egun (informatiboa). CT0719,35: Emakume bionikoa (telesaila) 2. kapitulua. 20,30: Zerotik Zetara. 21,00: Gaur egun. 21,30: Berbetan. 21,35: Benedetta eta besteak (telesaila) 1. kapitulua. 22,30: Aurrez aurre. 23,00: Gaur egun (informatiboa). 23,15: Fede giroan.

urriak 25
ostirala
13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 31. kapitulua. 14,00: Gaur egun. 14,30: Dallas (telenobela) 39. kapitulua. 15,50: Amaiera. 19,30: Gaur egun. 19,35: Donkey Kong (telesaila). 4. kapitulua. 20,00: Plaza berri. 20,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Ageriko begia (luzemetraia). 23,00: Gaur egun (informatiboa). 23,15: Amaiera.

urriak 26
larunbata
15,30: Aurkezpena. 15,32: Borobil (m. bizidunak). 15,42: Tarzan (m. bizidunak). 16,00: Don, Don, Kilikilikon (pailazoak). 17,00: Operako fantasma (luzemetraia). 18,30: Duke kaleko dukesa (telesaila). 16. kapitulua. 19,30: Aita bedeinka nazazu (telesaila). 20,00: Mundu bat amaitzear (dokumentala). 20,45: Gaur egun. 21,15: Show txanpa. 22,15: Magnum (poliziakoa) 14. kapitulua. 23,15: Amaiera.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Mendizabal, informatiboen zuzendaritzara

Nola? Aldaketa gehiago ETBn. Oraindik ere gehiago, e? Bai bai irakurle maitea, orrialde hauen leloa bihurtu dena, dugu berriro mintzagai oraingo honetan: Areizaga doa, Gorordo dator, Amatiño doa (nora ote?) eta nor dator? Beloki jauna, aspaldiko ezaguna eta informatiboen zuzendaria denboraldia labur batez eta Amatiñorekin inoiz oso ondo konpondu ez dena, litzateke, zurrumurru guztien arabera, ordezkoa. Berarekin batera Amatiñoren kontrako beste historiko bat joango litzateke informatiboen zuzendaritzara: Mendizabal jauna alegia. Mendizabal jauna «Hemen bizi» saioaren zuzendaria eta ELA sindikatuaren ETBko sekzioaren buru ere duzue. Horrela izango omen da. Ikusiko dugu.

Euskara arduradunarekin berriro ere

ETBn euskara gainbeheran doala esan berri badugu ere, alderdi honetan berri pozgarriak ere bada, eta hori esanez berriz ere euskararen arduradun bat telebistara eraman omen dutela adierazi nahi dugu. Oraindik ere nor den ez badakigu ere, pertsona honen ardura ETBn egiten den euskara zuzentzea eta ahal den neurrian lan ederra beraz tokatu zaionarentzat... behar dugu Joxe Ramon Beloki informatiboetako buru izan zenean pk izenpetu zituela. Orduan Gabino Murua izan zuten arduradun, filologoa eta irakaslea, baina Belokik desagertu edo dimititu zuenean pertsona hau eta funtzioa bera ere desagertu egin ziren. Orduan euskara arduradunak egindako lanak informatiboetako euskara zaintzea eta euskara irakastearena izan zen. Izan ere, azken puntu horren premia larria bait da telebistako zenbait erredaktorengan. Zenbat eta erdara gehiago sartu, ETBn pantailatik at erdara nagusi izateaz gain pantaila barruan ere nagusituz joango da, eta kargu honetako pertsona berriak ez du lantzean lan haundirik izango.

Hitz, eta pitz, eta beste bat

Azken asteotan egunero bazkal orduan egiten den programa honetan nekatu eta bakar samarra ikusi izan dugu Xabier Zaldia. Bai, horixe da notizia, aurkezle bietako besteak, Elene Lizarralde, neskatxo bat izan du eta. Hementxetik zorianak, berriro ere bere begi gozoen zain gaudela.

BOTOIA SA

luzemetraiak

Filme errepikatuak ala egunez aldatutakoak

Egia esanda ez dakigu zergatik izan den baina ETBk hamabostaldi honetarako pasa digun programaketan oker bat baino gehiago aurkitu ditugu. Tankera honetako okerrak: hilaren 13an telesail baten 2. kapitulua iragarri eta hilaren 20rako telesail berberaren lehenengo kapitulua.

Bego hor!

Heimat luzemetraia telesailkatuaren beste bi kapitulu ikusi ahal izango da. Kapitulu hauetan jarraitu ahal izango duzu herri txiki alemandar honen historia. Nazismoa goraka doa. Irratia lortu du martxan jartzea. Neska gaizki ikusirik dago herrian frantses batekin ibiliagatik... Dagoenerako konturatuko zineten bezala asteazkenetan emititzen dute Heimat.

Heimat alde batera utzita bi luzemetraia sartu dizkigute hamabostaldi honetako programazioan aurreko hamabostaldian programaturik zeudenak, eta lerrootan aipatu genituenak.

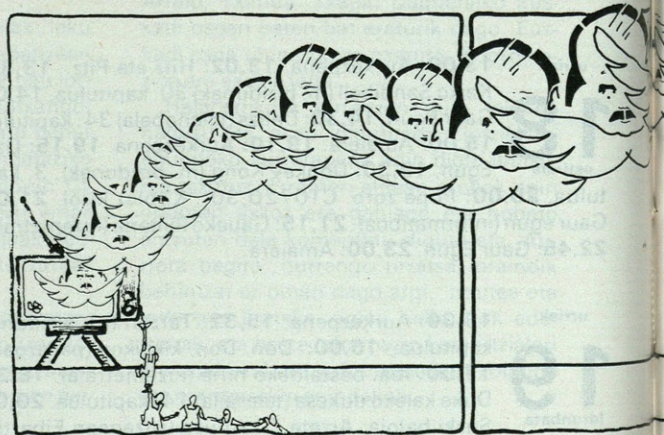
Urriaren lauerako iragarri zuten **Ageriko begia**; orain berriz urriaren 25erako. Mia Farrow, Michael Jayston, eta Topol dira hirukote amorosoren pertsonaiak biziarazten dituzten aktoreak. Istorioa zera da, londrestar tipiko bat, hogeitamar urtetik gorakoa eta mutilzaharra, neska-lagun amerikar batekin maitemint-

zen da. Ezkonduko dira eta hor hasiko dira kontuak. Detektibe pribatu bat sartuko da historian eta hirukotea hortxe arituko da martxan.

Hamabostaldi honetan errepikatzen den beste filmea **Ibai bestaldeko hiria** da. **City across the river** hau Brooklyn da **Dukeak** izeneko koadrila bat dabil hor. Bihurriak dira eta gazte batek eskolako zuzendaria hilko du. Atzetik izango du polizia.

Gaueko ibiltaria da mediatik gora aipa daitekeena. Robert Taylor eta Barbara Stanwyck aktoreak ikusteko aukera William Castleren zuzendaritzapean. Senar emazte parean. Emaztea hitzegiten hasten da ametsetan. Amets erotikoak dira. Senarra moskeatzen hasten da... Hilaren 18rako dago anuntziaturik.

Eta sorpresa modura eta programaturikoa betetzen bada, hamabostaldi honi amaiera emateko **Operako fantasma** ikusi ahal izango duzu. Nahiz eta hamaika aldiz ikusia izan merezi du berriz ikusteak.

AURRETIK

telesailak

Emakume bionikoa eta Benedetta, bi telesail berri

Telesail berri bati emango zaio hasiera hamabostaldi honetan: emakume bionikoa izeneko telefilmeari. Duela hamar urte egindako telefilme amerikano bat dugu Lindsay Wagner aktorea printzipala delarik filmean. Ordubeteko kapitulotan izango da emana.

Playboy aldizkarian ateratako neska bat da protagonista. Bi nortasun erakutsiko ditu pantaila aurrean: alde batetik maistra izango da Californian dagoen airforce-ren eskola basej atetan, eta bestetik arrisku handiko misioak aurrera eramango duen emakumea izango da bere "energia bionikoa"ri esker. Emakume apala,

ohia, normala batetik eta super-woman bat bestetik.

MCA telebista kate amerikarraren sail bat da eta zeresanik ez abentura serie bat dela tartean bihotz aferak ere agertuko direlarik.

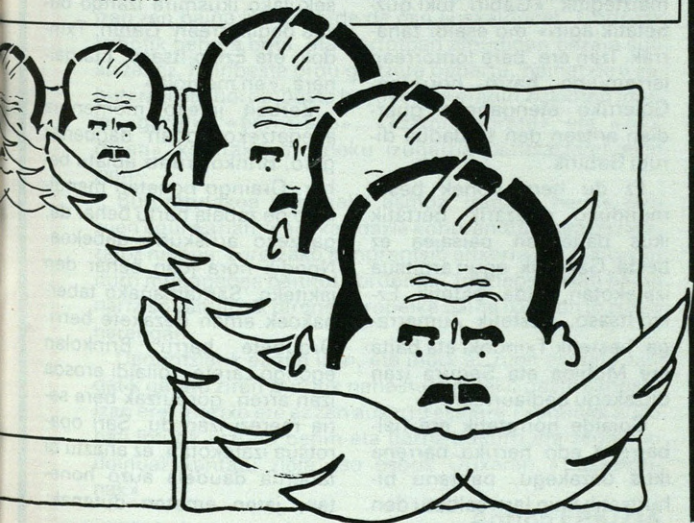
Italiako telebistatik beste telesail bat datorkigu oraingo honetan. "Benedetta eta besteak". Benedetta neska gazte bat da eta "besteak" helduen mundua. Mundu nahiko harri-garri baina ez irreal. Bere burua hor kokatzen nahiko lan izango ditu Benedetta-k. Ez ditu oso ondo ulertuko zaharrak... Sei telesail izango dira bakoitzak ordubete eramango duelarik.

erretransmisioak

Euskadiko aizkolari txapelketa

Hilaren 19an, eta Eibar-tik zuzenean, saski-baloia izango dugu ETBn arratsaldeko zazpi terdiak inguruan. Partidua Arrate/Laguaisa izango da. Ez dago aipatu beharrik erretransmisio gehienak saski baloiari eskaintzen zaizkiola.

Dena dela bada hamabostaldi honetan erretransmisio aipagarri bat: hilaren 13an, igandea, eguerdiko hamabitan Basaurin ospatuko den Euskadiko Aizkolari Txapelketa. Aukera ona izango da aizkolari onenak bertatik bertara ikusteko.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

ETB eta Donostiako Zinemaldia

Aurtengo zinemaldiaren egitarauan hiru ziren ETB-k aginduta zeuzkan filmeak, bertako produkzioari zegokionez; azkenean bi bakarrik izan ziren, hirugarrena «Hamaseigarrenean aidanez» alegia, erabat amaiturik ez bait zegoen. Pena bat benetan, berau zelako, hain zuzen ere, gehien itxaroten zena. Beste bien artean «Chillida» izan zen aurkeztu zen lehendabizikoa. Ordu beteko dokumental hau, ETB eta Ingalaterrako Arts International etxearen arteko koprodukzioa da. Izan ere, ekipo tekniko gehiena eta zuzendaria bera, Laurence Boulting, ingelesa da. Filma artistaren Donostiako etxean, bere baserrian, Gasteizko Foru enparantzan, eta Legazpiko Etxebarria lantegian errodatua da, gehienbat eta haseratik objetibotasun hotzari egiten dio ihes, Chillidaren lanaren alde onirikoa aurkeztuz eta landuz. Artistak berak filma osoan zehar, bere lanaren sustrairik sakonenen berri ematen digu, bere asmoak, bere ideiak, bere lanaren alde teorikoa, batez ere, bere lanak eta Euskal Herriak duten erabateko harremana. Filmak, nahiz eta gaia beragatik zail xamarra izan, gure arreta bereganatzen du ordubete zehar, erritmoa bigarren zatian pixka bat galtzen duen arren. Hau lortzeko zuzendariak oso lan zaindua burutu du, filmaren bilakaeraren mail guztietan, filmaketan nahiz montaketan edota argazkian. Aurrekoa bezelaxe «Baleak» izeneko dokumentala dugu ere, dokumentala eta koprodukzioa halaber. Oraingoak, oster, etxeak dira koprodukzio honen alde biak, ETB eta Eusko Jaurlaritza, alegia. Zuzendaria Rafa Treku (euskal produktoreen elkartearen lehendakari berria, Angel Amigoren ordezkari) dugu eta filmaren gaia ez da zaila asmatzea: Baleak, hain zuzen. Chillidarenaren maila ez badu ere, ez dabilkio oso urrun eta azken emaitza guztiz egokia da.

ETB ohi bezain ikustezina

Eta izenburu honek harritzen baldin bazaituzte, hona hemen arrazoiak: hau idazten ari naizen bitartean gaueko «Gaur egun» ikusten dut, gaur larunbata, Baionako sarraskian hildako lau errefuxiatuen gorpuak hegoalderatu dituzte eta horren irudiak ikusteko piztu dut telegailua. Ezinezkoa. Haseratik irudiak ezin izan dira ikusi, geldigabe distorsionatu eta mugitu egiten bait ziren, beranduago emisioa erabat moztu egin da. Pixka bat beranduago, albiste albiste, esan bezala, gelditu gabe. Bitartean aurkezleak, ez pentsatu honen arrazoirik azaldu edo barkamenik eskatu duenik, bai zera! horren ohitura ez daukate lurretan. Zertarako, inork ikusten ez badu? pentsatuko dute hangoek, behar bada.

BESTEEN AHUNTZAK

Nola neskatila batek bapatean abioi bat ikusi zuen

Aitak lan egiten du. Amak ere bai. Anaia hortik dabil. Ikuko neskatila bere ahizpa txikiarekin jolasean ari da, etxeko jardinean. Bapatean, Ikuko-k «Aita, abioia!», oju egiten du.

«Orduan argi zuri batek itsutu ninduen eta zuhaitzak berdetik xurira aldatu ziren. Hots izugarri bat egon zen eta etxea mila puxkatan zartatu zen. 'Ikuko, Ikuko!', deitu zidan amak. Harengana nihoala belarrietatik odola ateratzen hasi zitzaidan. Amak bizkarrean zeukan zauri itsusi bat. Anaia...»

Ikuko-k bost urte zituen, eta hamaika ditu Hiroshiman bizi zuena kontatzerakoan. «Hiria gris mudatu zen, eta alde guztietatik ke laino lodiak zeruratsen ziren, eta su urdinezko olatu batek estaltzen gintuen. Oso beldur nintzen. Etxea hain okertuta zegoen, ze bere lekutik jaso eta beste modu batetan ipinia ematen zuten».

«Kalean guztiz erretako gizon bat ikusi genuen, eta etxera sartu genuen. Haren gorputza handituz zihoan, hiru bider handiago egin zen eta marroi kolorekoa. Ai egiten zuen eta baju-bajutik ura eskatzen zuen. Gero soldatuak etorri eta hospitalera eraman zuten».

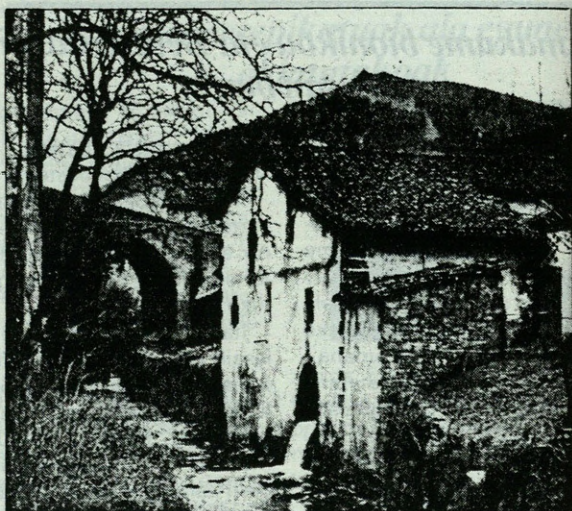
«Jendea penagarritzko oihuskak eginez pasatzen zen etxe paretik —Hisato mutila mintzo da; hau kontatu eta hilabete gutxitara gaitzak eramango zuen, hamazazpi urtetan—; batzuren gorputzak larrututa zeuden, gorri-gorri eginda. Ama galdu nuen. Kalea hildakoz estalita zegoen. Su hartutakoak 'erretzen naiz! erretzen naiz!' esanez Kyo-bashi ibaiara oldartzen ziren. Ahuleziak jota, ezin igeritan egin, eta ito egiten ziren; ibaiak zientoka zeramatzen».

Epizentrötik mila metrotako diametroko zirkulu batetan ez zen inor bizirik atera. Nomura bakarrik. Nomura-k lurpeko hirugarren pisuan lan egiten zuen, almazan batetan. «Dena itzaldu zen. Eskuarekin ukitu eta goitik behera odolaz nengo. Hogei minutu behar izan nituen kaleratzeko. Hura sorpresa. Hiroshima ez zen esistitzen. Sutartetik lasterka egin nuen. Gero jendea ikusten hasi nintzen. Ez zuten korritzen, errestan bezala zebiltzen, haietarik asko erabat biltsik, errerik. Zenbait, lehertzearen instantean abioiari zuzen begiratzeagatik seko itsututa, ero moduan sutartzen ziren».

Hil ez zirenek —segundu milesima batetan 80.000 lagun hil ziren Hiroshiman— ez dute geroztik bakerik sentitu. «Nire izeba bat —esaten du Ikuko-k— erren gertatu zen ez tandaren ondorioz. Ikusten dudana aldiro abuztuaren seigarren egun hartaz oroitzen naiz, eta triste jartzen naiz».

Martin IRAZGOITI

BIDEAK NORA, OINAK HARA

Gabiri, buelta eder batetarako

Hainbeste tinta isuri arazi duen lurraldea: Goierri. «El País» egunkariko kazetariak, euskaldunen erresistentzia antifaxista aintzinakoa, zaharra eta mitikoaren usaina aditu nahi dutenean, Goierri aldera abiatzen dira, Ataun eta Mutiloa, hauexek badirela herri jator eta euskaldunduenak pentsatuz.

Lilurazioa sentitzeko ez dago arbasoen erroak aurkitu nahian ibili beharrik. Aste honetarako eta eguraldia itxurazkoa baldin bada, ibilaldi eroso bat eskaintzen dizuegu: Ormaiztegitik Brinkolaraino Gabiri eta Aztiritik pasatuz.

Lasai lasai joanez gero, kaminotik aurrera ia ordubetea ematen da Bagiriraino Ormaiztegitik. «Gabiri, toki guztietatik agiri» dio esaldi zaharrrak. Izan ere, bere tontorrean larramuino harro horretan, Goierriko etengabeko gardian aritzen den soldadua dirudi Gabirik.

Ez du herri honek beste munduko gauzarik bertatik ikus daitekeen paisajea ez beste. Gabiritik, egun argitsuaz izatekotan, alde batetik Ezkio-Itsaso, bestetik Zumarraga, bestetik Txindoki eta baita ere Mutiloa eta Segura izan ditzakegu begiaurrean.

Goialde horretatik ere helbarrena edo herriko barrena ikus dezakegu, pantanu bihurtetik hain larri salbatu den alderdi zelaitua. Bainan ez, azkenik bere horretan geratu-

ko da toki hori, herritarrek ez bait zuten etsi.

Gabiritik aurrera Aztiriruntz «camino real» izeneko bidea hartzen da eta hara ailegatu baino lehen Legazpi herriko «Motxorro» alderditik pasatu beharra dago. Jende gutxi ezagutzen du «camino real» honen historia, eta guk ere ezer haundirik ez badakigu ere, Felipe II erregearen garaiak dela aitor dezakegu.

Motxorroraino iristeko ordu pare bat beharrezkoa da. Hemendik Aztiriraino berriz, ordu erdia. Aztirik, Gabiriko auzo honek beste izan bat hedatua goa eta ezagunagoa du: Santa Marina edo Santamaña. Gabiriri buruz esandakoa aipa daiteke berriz honi dagokionez: sekulako ikusmira izango duzue begiaurrean: Gabiri, Txindoki eta Ezkio-Itsaso. Eta gainera, «en moviola».

Zerbait jateko momentua ailegatzeko zorian dagoenez gero, Brinkolaruntz abiatu behar. Oraingo honetan mendiko bide zabala hartu behar da, galtzeko arriskurik gabekoa. Nondik nora joan behar den jakiteko, Santamañako tabernakoek eman dezakete berri. Ordubete barru Brinkolan egongo zarete. Ibilaldi erosoan izan arren, gorputzak bere saria merezi izan du. Sari oparotsua izatekotan, ez ahaztu bi taberna daudela auzo honetan, jaten ematen dutenak: «goikoa» eta «behekoa».

GORRIA

BADIRA MILA ETA BAT MANERA

Irakurle zapuztuaren mendeku gozoa

Txomin euskal literaturak dituen irakurle fin horietako bat dugu, edo genuen. Irakurle fin, amorratu eta batipat sufritua, ez baita xamurra hemen argitaratzen diren totxo itzel horiek irakurri behar izatea; eta Txominek, euskal kultura bultzatu nahi izateagatik, masokismo desbideratu batengatik edo auskalo zergatik, euskal liburu eta literatur aldizkari gehientsuenak leitzen zituen; batez ere progresiazko aura edo marjinaltasun kutsu batez horniturik zetozenak, entzuna baitzuen —roilo horretan ibiltzen zen lagun batek esan edo— bazela euskal argitaletxeetan halako mafia beltz eta izkutu bat, zeina idazle kontsagratuak eta alde zurretiko marketing-ez salmenta segurtatua zuten liburuak ateratzera mugatzen baitzen, beste zerrikeriak beste; horregatik, bidegabekeria lotsagarri hori konpontzearen, berak, Txominek, benetako literaturtasuna zuten liburuak erosten eta irakurtzen zituen, komertzialkeriaren sasibideetatik urrundutako poema liburuak, zeinei poetikotasuna borborka baitzerien.

Baina, egia esan, Txomini ez zitzaizkion gehiegi gustatzen liburuok, lagun enteratuaren aitzakiak behin eta berriro errepikatuz bere burua konbentzitzen saiatzen zen arren: bueno, liburu hau saio interesgarria da sujeritzen duenagatik, beste horrek, guztiz biribila ez bada ere, bide berriak urratzen ditu; harako hura ez dago horren gaizki bere lehen liburua dela kontutan hartuz.

Egun batean nazkatu egin zen halako zama eta penak eramaten eta eritzi kritiko globalizatzaila aski gogorra bota zuen: kaka zaharra! (Benetan esandakoa «puta mierda» izan zen baina hori ez bide da oso euskalduna). Liburuak leihotik behera bota, eta gorrotoan amodioan bezain sutu zenez, hainbeste ordu galtzera behartu, hainat diru zahuterazi eta horrenbeste burukomin eragin zizkioten idazle «gazte», «berritzaile», «ez-kontsagratu» eta «progreen» kontrako mendeku izugarria pentsatzeari ekin zion.

Bururatutakoa burutzeko asmoz, iragarki haxe jarri zuen egunkarian: «euskal idazle konprenitugabea bazara, zatoz nigana, zuretzako konprentzio altxorra eta maitasun iturri mugagabea baitituz gorderik». Idazleok lotsati baina nartziso xamarrek direnez, tropelka baina ixilpean jo zuten harengan.

Denuntziarik ez zen izan, eta inork ez zuen asmatu zergatik geratu ziren burutik nahastuta halako gazte sanoak. Izan ere, inortxo ere ez zen ausartu esatera Txominek aulki bati loturik utzi, ta behin eta berriz irakurri eta zegokion doinuaz kantatu ziela oso osorik Orixeren «Euskaldunak».

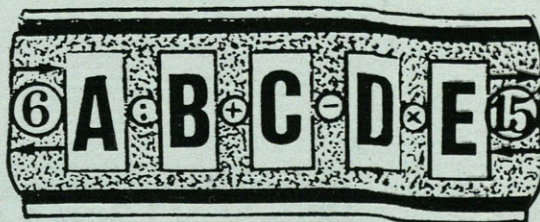
Antton ERKIZIA

EZETZ ASMA

Matematika piska bat

Azpiko letra hauen balioa asmatu behar da, balio hori 1 eta 5 bitartekoa dela kontutan izanik.

Eragiketa ezkerretik eskubitara eginez gero, emaitza 15 izango da, eta bestaldera berriz, 6.

OSASUNAREN ARDURAZ

Jaiotza-tasa gainbehera doa

Espanian Jaiotza-tasa gainbehera doala ziurtatzeko frogarik egokiena orain urte batzutako zifrak egungoekin alderatzea da. Horrela 1982an 1974ean baino %30 ume gutxiago jaio ziren. 1974ean 682.010 haur jaio ziren bitartean, 1982an 509.685 bakarrik izan ziren. Hemendik zera ondorioztatu daiteke, zortzi urtetan 1,94ko zifratik 1,34raino jaitsi garela.

Epe honetan bertan, ezkontzen kopurua ere gutxitu egin da: 1974ean 267.171 izan ziren bitartean, 1982an 188.836 besterik ez ziren ospatu.

Aurrezki Kutxen Konfederazioak argitaratu duen txostenean esaten denez, Espainiako populazioaren hazkuntza portzentuala %28,3koa izan zen 1960tik 1984 bitartean. Zifra Amerikako Estatu Batuetakoa (30,3), Sobietar Batasuneko (28,5) eta Hispanoamerikakoa (34,8) baino txikiago da, baina Europako batez-bestekoa (15,2) baino altuagoa.

1982an Jaiotza-tasa baxuena izan zuten probintziak Orense (%0,85), Teruel (%0,95) eta Avila (%1,03) izan ziren. Tasa altuena zutenak, ordea, Cadiz (%1,90) eta Almeria (%1,83) ziren.

Eta Euskal Herrian zer? Eusko Jaurlaritzak argitaratu berria duen Euskal Urtekari Estatistikoa 1984 deituan, jaiotza-tasen eboluzioa aipatzen da: 1981ean biztanle-zentsuetatik ateratako datuen arabera tasa hau 1,293koa E.H.K. Autonomorako, 1,457koa Arabarako, 1,345 Bizkaiarako, eta 1,145 Gipuzkoarako.

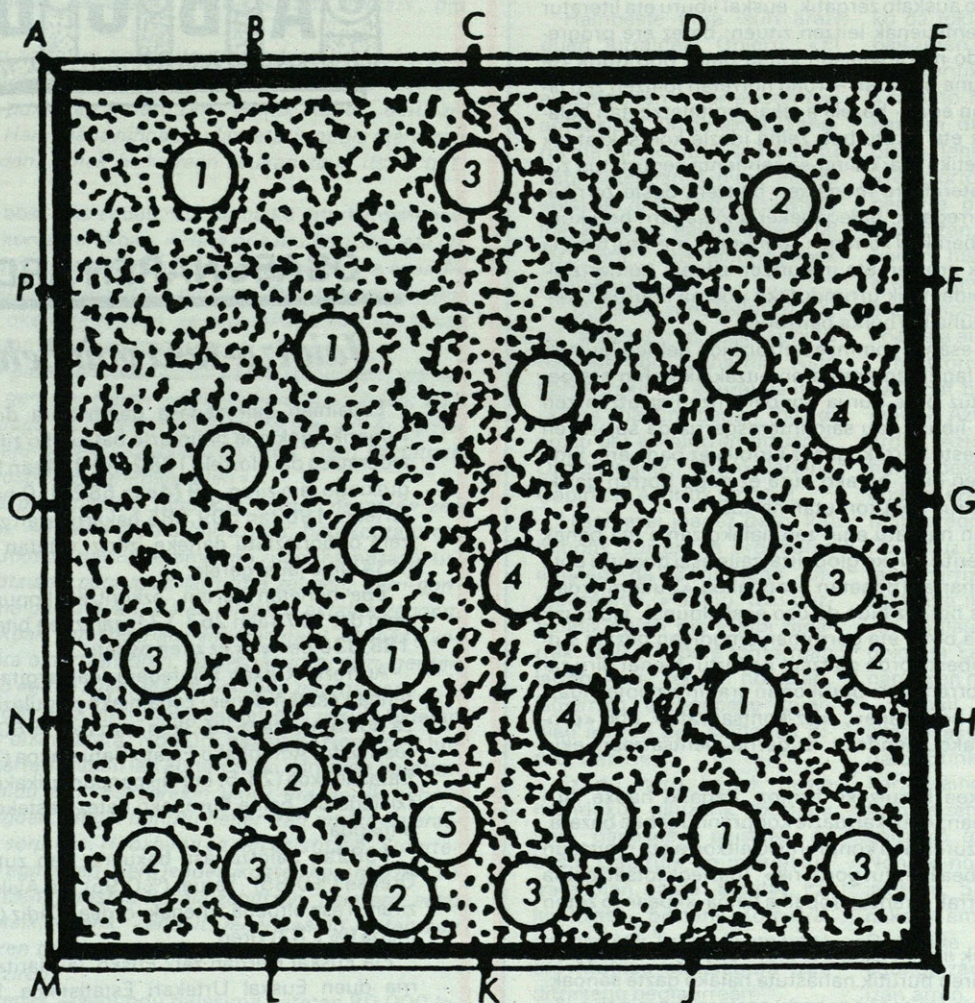
Xabier AGIRRE

Zoratzeko moduko soroa

Joku bakoitzak bere giltzatxoa izaten du, gorapilo bakoitzak bere askatzaillea.

Soro bat bezala irudika dezakezun lauki honetan gehiegi ez zoratzen ahalegindu behar zara.

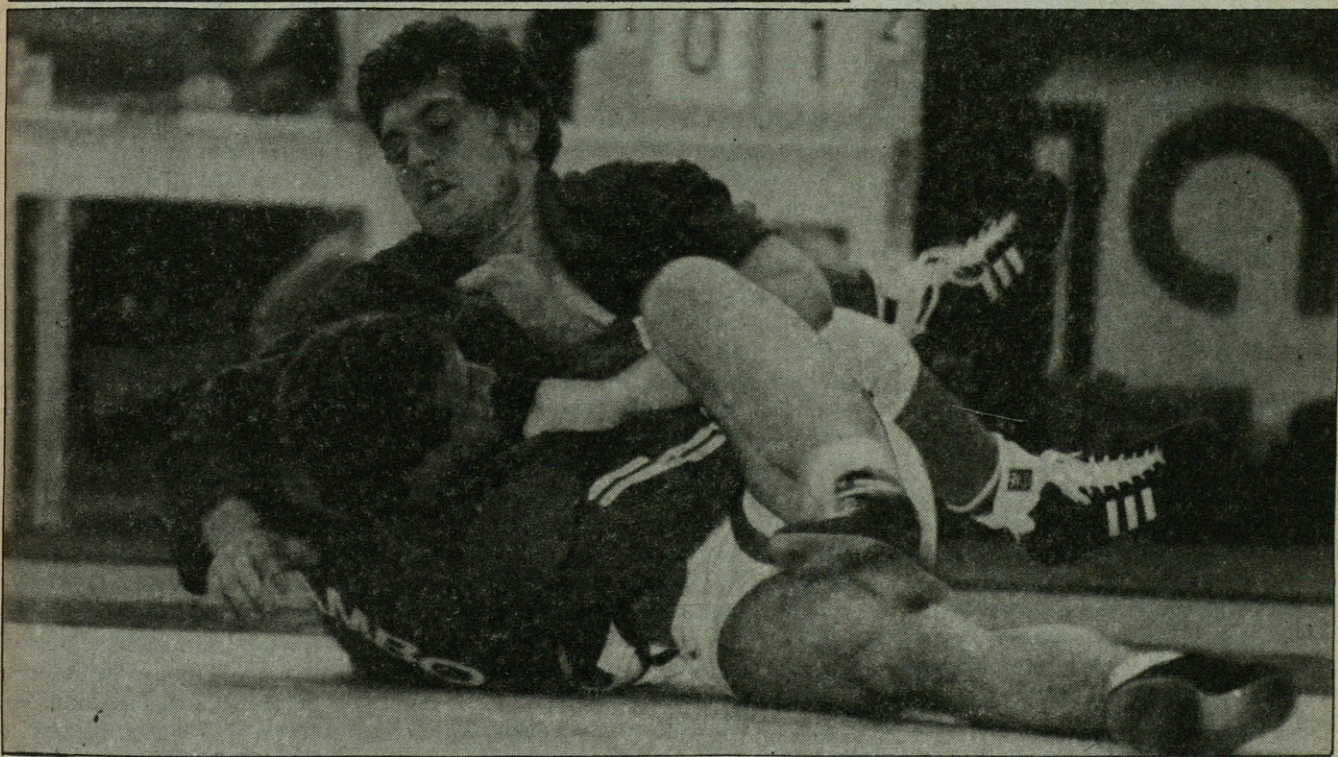
Hiru marraren bidez, sei zatitan banatu behar dugu soro hau, zati bakoitzean, puntu guztien batuketa eginez gero, emaitza hamar izango delarik.

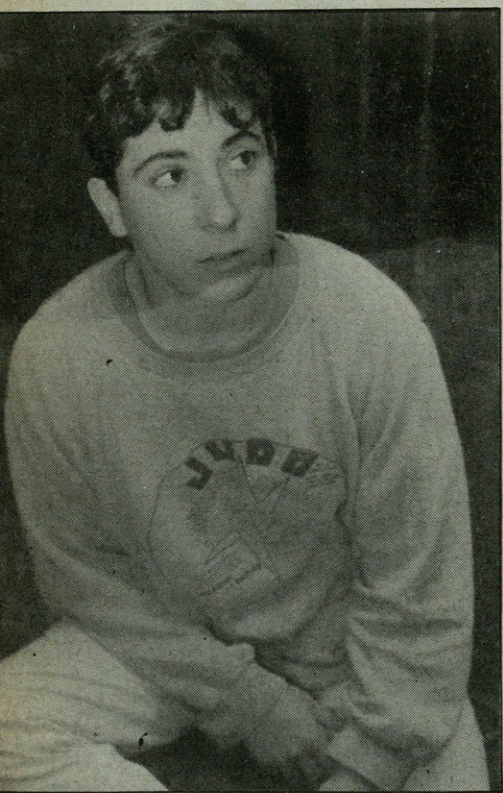
Munduko Txapelketan aritu ziren sanbo burrukalariak mintzo

Ez genekien sinistu ala ez Gipuzkoako gobernadore den Julian Elorriagak Munduko Sanbo Txapelketa galerazi zuela entzun genuenean. Hasieran barre egin bagenuen ere, gero gobernadoreak hartutako neurriaren adierazgarritasunak ikaraturik utzi gintuen. Hurrengo egunean, txapelketa jadanik bukatua zela, bidali zituzten poliziek polideportiboa huts hutsik aurkitu zutela eta Euskadik medalla batzu irabazi zituela irakurri genuenean, nahikoa barre algara eta bozkario izan genuen berriz ere. Horrexegatik, interesgarritzat jo genuen guzti horretaz mintzalditxo bat edukitzea eta horretarako jo genuen Teresa Ortega eta Julen Idarretarengana.

Jon Idarreta, brontzezko domina, burruka betean.

**« Gobernadorea Euskadiren
izena munduan zehar
zabaltzearen beldur da »**

Teresa Ortega, munduko txapelduna, gimnasioan, daukan lesioa sendatu zain.

ARGIA.— Hitz egin dezagun pittin bat sanboaren gainean.

SANBOLARIAK.— Sobietar Batasunean sortutako burruka kirola dugu sanboa; kontutan hartu behar da han 20 bat burruka mota desberdin dituztela, burruka folkloriko guzti hauen artean bilketa bat egin zen, eta gero reglamentoa ezarri. Alkarren kontra burrukatzeko kirol bat behar zuten, 20 diferentek ez zieten balio. Horrela sortu zen duela 40 urte. Esan behar dugu judoarekin zerikusi handia duela, judoan egiten diren teknika guztiak, estrangulazioak ezik erabil daitezke sanboan, parekotasun handia dago. Bereizkuntza handiena reglamentoa da. Herrialde askotan judo egiten dutenek sanbo egiten dute, eta Euskal Herrian gauza bera gertatzen da. Sanboa judoa baino traketsagoa da, postura makurtuagoa, teknika gutxiago. Rusian judoka guztiak sanbo egiten dute, Mongolian ere ekipo bera da judo eta sanboan. Gu ere judokak gara, horregatik atera gara sanbo txapelketan «irakurlea konturatu» da entrebistan zehar sanboa eta judoa nahasi egiten direla, eta agian gehiago hitz egiten da judoaren gainean sanboarenean baino, baina Euskal Herriaren kasurako gauza bera da».

«Lehen ba omen zen Euskal Herrian ere burruka mota bat, azkenik Erronkari alde horretan egiten zena; orain galdua dago zeharo»

A.— Nola daude sanboa eta judoa Euskal Herrian eta Espainian?

S.— Judoan euskal federakuntzarik ez dago, espainiarrean gaude; Gipuzkoak badu berea, eta Euskal Herrikoa ere sortzen ari da, baina ez du balio internazionalik izango. Sanboan badugu euskal federakuntza, bada Bizkaian ere eta Gipuzkoan eratzen ari da.

A.— Judoaren mailan nola dago kontua?

S.— Euskadi bigarren geratzen da Madrilen atzetik, katalanei beti irabazi izan diegu.

A.— Bueno, badirudi hainbeste domina irabazita, Espainiako onenak behar zenuketela, ez al duzue esan Madrileko federazioa aurretik genuela?

S.— Eta hala da, izan ere, Euskal Herrian bagara multxo bat nahiko onak, baina gero ez dago segidarik, erdi mailakoak falta ditugu, gutxi gara gainera, 3000 judo karneta Euskal Herrian, eta gehienak haurrak. Madrilen asko dira ondo dabiltzanak, eta hemen gutxi batzu, haurren maila ere askozaz ere altuagoa da Madrilen hemen baino. Helduen mailan oso gutxi gara, 10 bat, eta ez dugu pesadorik semipesadorik ez daukagulako, hemen pisu gehiena duena ni naiz (*Julen ari da hizketan*) eta berez ni semimedioa naiz, gu jotzen gaituztenekin ezin aritzea kaltegarria da, ezezagunekin burrukatzea oso inportantea da.

A.— Eta nesken artekoa nola doa orain?

S.— Judoan oso gutxi gara, eta baita sanboan ere noski. Judoan, hiru bat izango gara ongi xamar gabiltzanak Euskal Herrian. Bilboko bat, Mari Carmen Solana izenekoa, gero bada beste bat Jone izenekoa, etorkizun handia daukana eta neu. Mundialean euskal nesken izena nahikoa aditu zen, baina beste herrialdeek neskarik ekarri ez zutelako gertatu zen hori, jakitekoa baita ekialdeko herrialdeek ez dietela neskei halako kirolean parte hartzen uzten. Nesken arteko konpe-

tentzia txikiagoa izan da, gizonezkoetan hamar herrialde, eta emakumeetan Frantzia, Suiza, Italia eta Euskadi soilik. Japonen neskak ez dira onak judoan, orain utzi bait diete parte hartzen. Rusian ere izkutuan ibili dira orain arte emakume judokak, horregatik dira mendebaldeko emakumeak onenak judoan. Ia ia ez zuten munduko txapelketatzat hartu nahi, ez zioten halako kategoria onartu nahi.

A.— Ez da beraz ekialdekoen kirola bakarrik sanboa.

S.— Ez, baziren amerikarrak ere, sanboa gainera burruka diferenteen nahasketa da, eta baditu mendebaldeko burruken ezaugarriak ere. Lehen ba omen zen Euskal Herrian ere burruka mota bat, guk entzun dugunez azkenikan hor Erronkari aldean egiten zena, orain galdua dago zeharo. Badugu asmorik horri buruz zerbait ikertzeko, beste burrukak jakinez, ez litzateke zaila hori berpizten jakinarenean zer jatzera zen, nondik heltzen zioten alkarri e.a. Iruñean ba omen dira argazki batzu eta egunen batean ikusi beharko dugu zer dagoen hor.

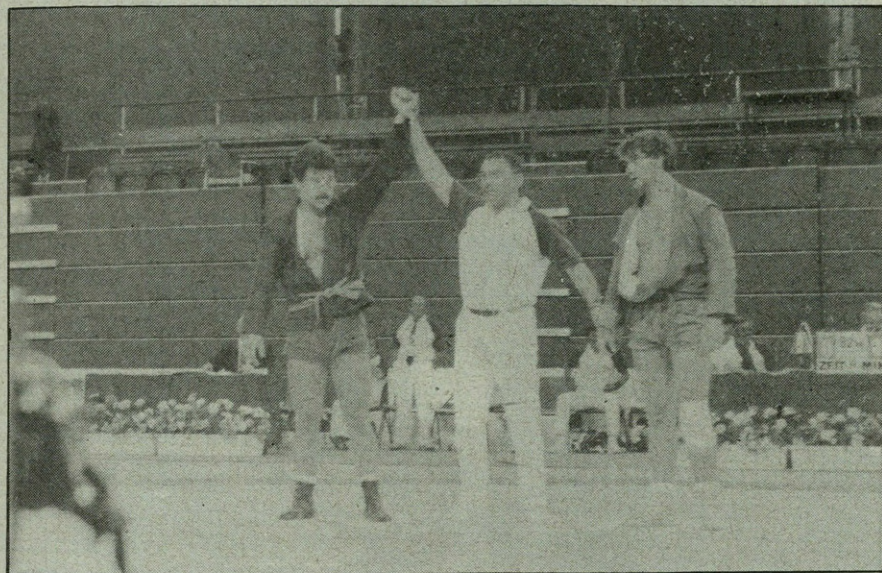
A.— Eta dirua aitatzekotan?

S.— Sosik ere ez, erabat amateurra da judoa. Hara, nik txapelketa askotan hartu dut parte: Munduko txapelketa bi, Europako hiru txapelketa eta Mediterraneoko jokoetan. Oraindik ez didate peztza bakarria ordaindu. Gu-retzako saria mundua ezagutzea eta dominak dira, baina irabazten badugu edo ez badugu berdin berdin, ez digute inoiz ordaindu. Bestalde, kanpokoak profesionalizatuak daude, guk hemen egunero bi orduz entrenatu arren haiengandik oso urrun gaude. Berak esnatu, medikuak idatzitako gosaria korrika egitera entrenadore fisiko batekin, ondoren pesak, gero dute sofrologia saioa, arratsaldean lurreko judo teknika japonese batekin, berandugo hantak, eta iluntzean sei tipo dauzkate izugarritzko prestakuntza dutenak entrenatzeko, eta jakina, guk hemen

gu baino hoberik ez dugu entrenatzeko, eta berek bai, horrek asko esan nahi du, berek aurrera egiten dute egunero, eta gu kanpora ateratzen garenean hobetzen gara bakarrik, ez bait dugu gure mailakorik serio entrenatzeko. Guk aldiz elkarren kontra entrenatu behar, gure pisukoak ez direnekin, eta horrela erraz lesionatu gaitzke, ni neu orain lesionaturik aurkitzen naiz Jonen kontra entrenatzeagatik. (hau Teresak esaten zigun).

S.— Nik uste dut agresibidadea kendu egiten dizula. Gure helburua dena dela gero eta hobeak izatea da, aipatu duzun filosofia eta religio kontu horri ez zaio segitzen hemen, guretzat kirol bat da, gure bizitzan garrantzia du ordu pila sartu ditugulako, zentzu horretan ez gaitu behartzen ezertara.

Denekin bezala, gauza bat serio hartzen baduzu, errespetoa hartzen diozu, baina ez da gehiago.

Arras ohiturik gaude Europako judo medailen dantza hasten denean Idarretaren izena entzuten.

A.— Fraintziaz mintzatu zarete. Noia ikusten duzue kontua Ipar Euskal Herrian?

S.— Deus ez, etortzen dira hemengo txapelketetara, baina egia esan maila hobe dago Madril batean Iparraldean baino. Frantzia dena dela judo oso ongi antolatua dago.

A.— Pentsatu al duzue inoiz inori diru-laguntzarik eskatzea Japoiara ikastera joateko?

S.— Nik hori buruan dut, orain diputazioak eman nahi omen du. Baldintzak betetzen ditugu, munduko edo Europako txapelketaren batean domina lortzea zen baldintza eta hori betetzen dugu hirurok, orain beka horien zain gaude, beka ematekotan kanpora aterako ginateke ikastera, auskalo emango diguten.

A.— Utz dezagun hori alde batera eta sar gaitzen bide filosofikoagoetan. Hainbat jende dio judoak, sanboak eta arte martzial horiek beste izakera bat ematen diotela pertsonari, ezberdina egiten dutela, autokontrol gehiago ematen diotela. Zer diozue zuek.

A.— Ea bada zer esan dezakezuen txapelketaren gainean?

S.— Gobernadorearena?

A.— Bai, eta batez ere jakin nahi genuke Europatik etorri ziren guztiek zer pentsatu zuten gorabehera horiek ikusitakoan.

S.— Kanpotik etorri ziren sanbolariak ez ziren enteratu arazo haiez. Delegatuak bai, horiek enteratu ziren izandako istiluez. Burrukatzen etorri zirenek uste zuten bi egunetan jokatu zela txapelketa, eta azkenean egun batean bukatu zen dena. Bere noski ondoren jakin zuten.

Bestalde, istiluaren gainean, bada, kizue munduko federakuntzak aspal-di eman zuela baimena txapelketa hemen egiteko, badakizue ere Euskal Herriko sanbo federakuntza mundukoan sarturik dagoela, eta Gernikako estatutoak kirol kontuan autonomia ematen digu guztiz, berak hor sartzea faszistada izan zen. Bildurra dute Euskadiren izena munduan zabaltzea, lege beraren arabera gainera, gobernadore «Julen» izan beharrean «Ju-

lian» izango litzateke, txapelketa batean Euskadik ofizialki parte hartu ezin baldin badu, berak ere ezin du ofizialki Julen izena eduki, itxuraz euskalduna gure gobernadore bai, izen eta guzti, baina gero ekintzez erakutsi du nolakoa den, neri izugarrizko errabia eman zidan, galera zeinek eta «Julen» izeneko batek.

A.— Hemengo federatiboek zer egin zuten?

S.— Haiei bost axola, berek burrukatzeko esan zuten, ez zutela inolako beldurrik. Labaien alkatea ere etorri zen, eta «benga aurrera» esan zuten. Alkateak, Diputazioak eta Eusko Jaurlaritzak aurrera egiteko esan ziguten. Egun hartan delegatuak bildu ziren eta gauean bukatzea erabaki zuten. Nik uste dut hori ez dela sekula santa historian gertatu munduko txapelketa gobernadore batek debekatzea ez da inon gertatzen, Cuyas eta horiek ez dakit zer egin zuten, baina berek badakite estatutoa irakurtzen. Hala ere, ezin dute ebitatu, Euskadi Londres eta joan da jokatzera, munduko jokutan eskuhartu dugu, baita Benezuelan eta horren aurka ezin dute ezer egin. Saiatu dira hemen izan denean izorratzen, eta izorratu azken momentuan gainera. Esan balute lehendik... herialde guztietako burrukalariak hemen zeudenean debekatu egin zuten, baina hala ere gaizki atera zitzaizen. Nik politika aldetik oso asmo txarrak ikusi ditut; gu, guztiaren jakinaren gainean baikinen, urduri jarri ginen, ni adibidez puntu bategatik geratu nintzen finalera iritsi gabe, neri beñepehin kalte handia egin zidan nahasketa gaitz hark «Julen ari zaigu hizketan, laugarren geratu zena, dominatik puntu batera».

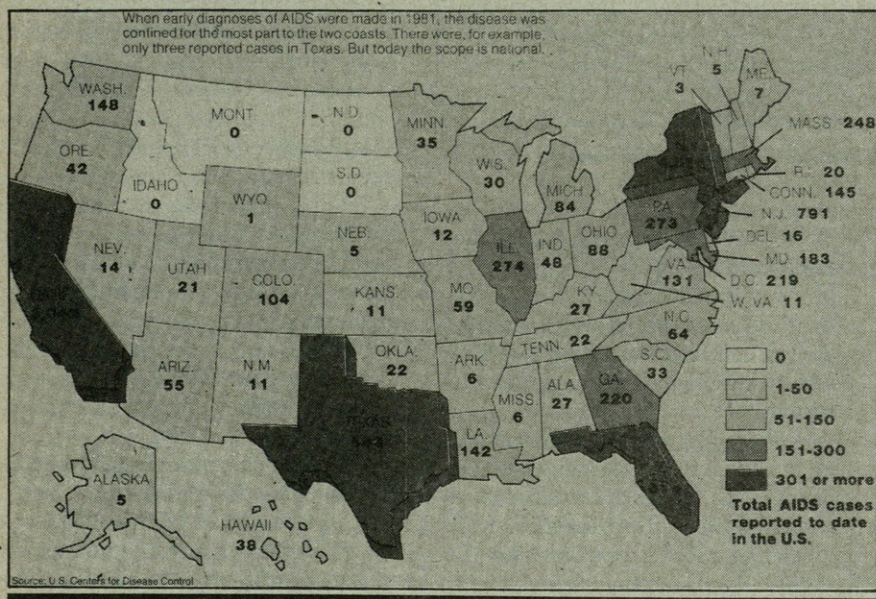
A.— Hitz egingo al duzue bukatzeko Espainiako judo federazioaz?

S.— Hara, nik ez dut uste federaziorik esistitzen denik ere, judo oso komertzializatu dago Espainian, eskolak badaude, baina dirua ateratzeko, jendeak ateratzen du gerriko beltza eta bost axola nolako maila duen, jendeak bere izena komertzializatu egiten du, federazioa baino, judo saltzaileen gremioa dela esan liteke, Europako judo mailak ez die axola, berek jende asko nahi dute gimnasioan, berdin zaie haurren kalidadea eta kirol heziketa, haurrak aurrera ateratzeko mugitu egin behar dira eta kanpora eraman burrukatzen, eta horrek dirua eskatzen du.

GUS eta I. CAMINO

Milioi bat inguru daude gaitz berriak jota

SIDA-ren PSIKOSIA IPARRAMERIKETAN

Gauza asko eta asko ari da esaten azkenaldi honetan SIDAr buruz. Komunikabideak, tabernak, kafea... etxezuloaraino sartu zaigu gaitz berri honen oihartzuna. Zer diote ordea gaitza lehendabizi zaballdu zeneko lurraldean? Zer da SIDA Iparrameriketan? Hori da Maite Errok New York-etik artikulua honetan aditzera ematen diguna.

SIDA-ren gaixotasuna dela medio herri honetan izugarritzko mobida dago. New York-era iritsi nintzen bezain pronto, gaixotasun honen berriak komunikabide guztietan entzuten ziren: Queens auzoan, haurren manifestazio, gurasoen kezka handia zortzi urtetako neska bat (SIDA-ren gaixotasuna duela hiru urte harrapatu zuena) medikoek eskolara bueltatzera erabaki izan dutelako. Hau dena dela medio gai honetaz interesatzen hasten naiz: telebistan ematen dituzten berrietaz, egunkarietan egiten diren komentarioetatik eta jendeekin hitzeginez... eta berehala konturatzen zara SIDA bera baino okerragoa, hemen dagoen gerra psikologikoa dela. Hauek izan dira nere ondorioak... zuek... norberak bere erabakiak har ditzala.

Joan den astean telebistan «White House» komunikabideko zuzendaria Patrick Buchanan-ek honelaxe hitz egin zuen: «Homosexualak naturaren kontrako jokabide bat hartu izan dute, gerra deklaratu zioten naturari, eta orain naturak jarrera ausarti honen ordainketa eskatzen ari da...». White House komunikabideko zuzendari nagusiak hain mezu ideologikoa botatzea ez nuen batere serio ikusi eta nere kezka SIDA-ri buruz gaizditzten joan zen...

Egun batzuk pasa ondoren eta berriro telebistan ematen dituzten berriak hauek dira: «Kaliforniako Unibertsitatean irakasle bezala dagoen doktore batek dioenez gizon heterosexualak ez daude SIDA harrapatzeko arriskutan», telebistako lokutoreak serio-serio esaten du. Baina egun bi beranduago eta egunkari batean berri honekin topo egiten dut: «Harvard-eko doktore batek dioenez, Kaliforniako Unibertsitatean dagoen doktorearen eritzia okerra da erraten du». Baina bere ikuspegi zientifikoa ez du azaltzen... Unibertsitate eta doktoreen arteko konfliktua SIDA!

Eskoletan greba eta manifestazio ugari, kondoi salmentak %30 igokada (emakumeak erosi-ta), New York-en 2.000 biztanle SIDA dela medio hil direla orain arte The New York Times-ek Irailak 23an zioen, metroan bi emakume hizketan heuren artean bata besteari: SIDA harrapatzeko arriskuan egonik merezi al du

gizon batekin sexoa edukitzea? Eta zientifikoak bata besteari arrazoirik ez daukala esanez... Nere begiak gero eta handiagoak...

Zenbakietara jotzea erabakitzen dut eta bakoitzak bere numero eta porzentaje bereziak erabiltzen dituztela konturatzen naiz berehala. «The Washington Post»-ek dioenez Iparmeriketan 600.000tik 1.200.000ra biztanle SIDA gaixotasunak jota omen daude. «Atlanta Constitution»ek bi milioiko zifra erabiltzen du. Bai, bai badakit zenbakiak besterik ez direla.

**Homosexualei lege
babesa kentzeko, lege
berriak ari dira
prestatzen**

bainan zenbakiak erabilpena...? Beno, zenbakiak errealtate bat azaltzen dute beti noski. Bainan orain arte aipatu dudana nahasketa guzti honen atzetik. ZAS!! homosexualak, drogazaleak, heterosexualak, odolaren bidez... SIDAren transmisoreak direla erraten dute ezertxo gehiago jakin gabe. Eta nere buruan KOLZA olioaren historia agertzen zait, ipuin berbera dela dirudi.

GAY mugimendua larri, hau dena dela medio. Auzoetan aurpegi luzeak, kaleetan txartelak «Gay ez da ona» erranez, hoteletan oztopoak gela bat aurkitzeko eta abar luze bat...

Homosexualitatea duela hamabost urte gaixotasun psikikoa bezalaxe definitua izan zen, bainan burruka luze baten ondorio eritzi hau aldatzea lortu zuten. Orain SIDA dela medio, osasun publikoaren arrisku-jartzaile bezala definitzen dituzte...

Bestalde, legeak egiten dituzten jakintsuak herri baten salbatzaileak direnez homosexualen arteko harremanak debekatzeko lege berriak sortu

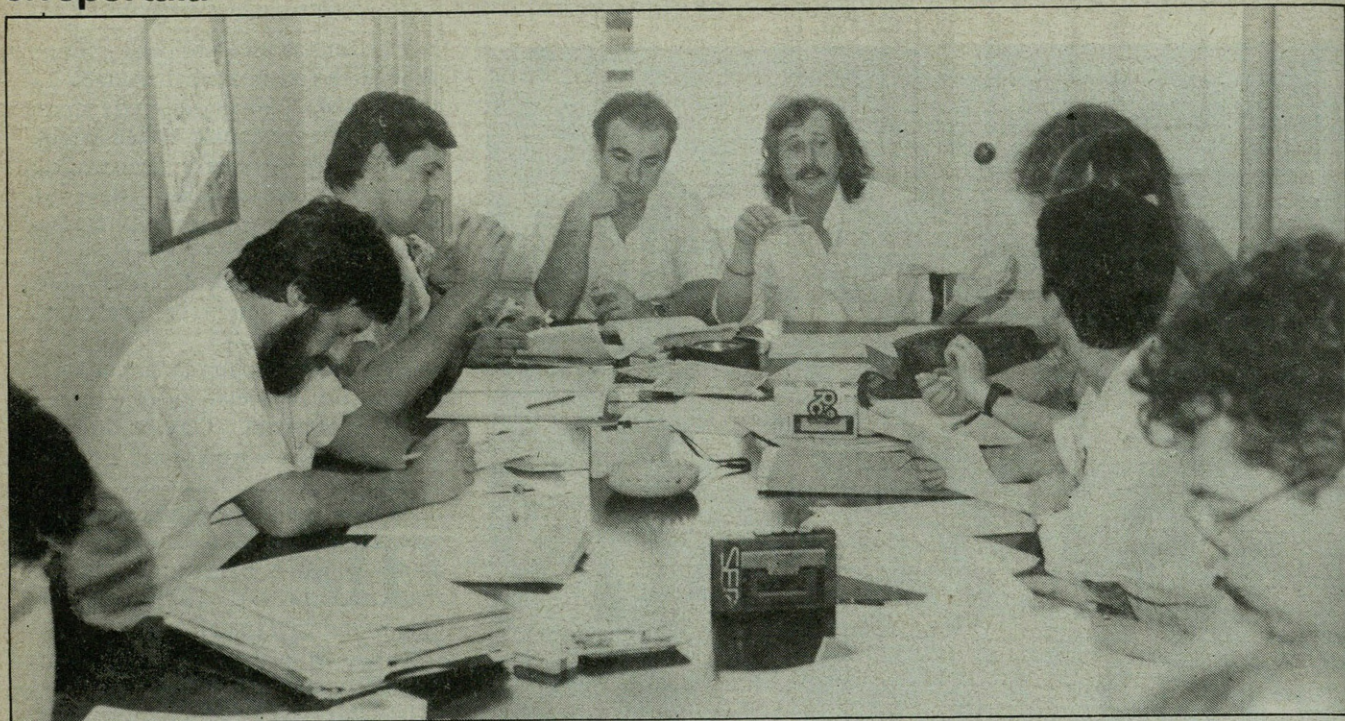
**«Gay ez da ona»
dioten txartelak
ipintzen dituzte
auzoetan**

nahian omen dabilta, haurren babespen legala homosexualei ukatzeko asmoz, eta hau dena SIDA nondik datorren jakin gabe!

Eta honekin bukatzeko asmoz, gaurkoz noski, SIDAren bidez kutsatzeko arriskuak aipatzera noa: emakumeentzat dauden arriskuak, nahiz eta arrisku handiena harreman sexual analetik etorri gizon infektatu batekin oheratuz, inseminazio artifizialaren bidez ere harrapatu daiteke. Gizona arrisku berdinean aurkitzen da emakume infektatu batekin oheratzen bada. Muxuak, komunak, edalontziak, janariak konpartituz ezin liteke SIDA harrapatu, birus honen bizia oso laburra delako eta aidearekin kontaktoan jartzen den bezain pronto hiltzen delako.

Urrango artikuluan, New York-en dagoen hospital batetan SIDAk kutsatutakoei eskeintzen dien asistentzia arituko natzaizue.

Maite ERRO

A.E.K. antidiglosia bidean

Urriaren 25ean hasi eta hiru egunez AEKren "Mintegia" ospatuko da. Batzarre Orokor horretan hitzegingo denari buruz eta han aurkeztuko den "Metodo Antidiglosiko" berriari buruz Alberto Gabikarekin aritu gara. Horrezaz gain ba da beste gai bat, orain artean ahaztua egon dena baina gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari dena: alfabetatzea. Didaktika taldeko Josu Zabalo ekarri dugu horretaz hitzegiteko.

Alberto Gabika: «Herria da irakaskuntzaren ardatz, helburu eta protagonista»

ARGIA.— Noiz egingo da mintegi hori?

ALBERTO GABIKA.— Programa orrian ikus dezakezunez, urriak 25, 26, 27an izangoda. Ordutegia eta prozedura erabakita daude eta, dagoenerako, eztabaidatzen hasita gaude.

A.— Zein da mintegiaren garrantzia?

A.G.— Hiru puntutan labur daiteke garrantzi hori. Bat, AEKren historian lehenengoa zortzi txosten aurkeztu ditugula eztabaidarako. Bigarrenik, eskualdez eskualdez eztabaidan gabiltzala. Hirugarrenik, mintegian hirurehun lagunetik gora parte hartuko

duela, zentroko bat, gutxienez, joango bait da.

A.— Zeri buruzko txostenak dira aurkeztutakook?

A.G.— AEKren balantzea, Institutioekiko harremanetaz, urte honetarako taktikaz eta baita zenbait arazo pedagogiko eta didaktikori buruz ere.

A.— Zertan dira txostenen arteko aldeak?

A.G.— Zer hartzen den ardaztat, horrexek baldintzatuko du irakaskuntza mota Batzuren ustez irakaskuntza antidiglosikora jo behar dugu AEKn.

A.— Azaldu dazekezu zein den ira-

kaskuntza horren gakoa?

A.G.— Aldatu egin behar dugula kulturatrasmisioaren kontzeptoa. Gaur egun, nahiz eta Unibertsitatean arlo honi dagokionean pertsona aurreratuak egon, instituzioek egiten dutena zera da, gizabanakoari ezagupen batzuk eman, hartzeak berak ekarpenik izan barik; gero hor daude harrapariak emandako kultura horren emaitzak jaso eta sisteman integratzeko.

A.— Ba ote da egoera hori aldatzerik? Zelan?

A.G.— Adatu egin behar dela eta aldatu egin datekeela ikusten dugu; honela izango litzateke, kultura hartzen duen guztiak, edozein ikaslek, zerbait hartzen duenak aportatu egin behar duela, ez militantea delako, ez, ikasteko bidea horixe delako baino. Ikasteko zer egin behar da? Herrian ekintzak egin euskaraz, edozein mota-takoak.

Helburu horren alde kalea, irriti libreak, prentsa eta herrian diren beste tresnak erabiliko dira. Kanpoan zer-bait egiten dugu eta egindako hori ondo ulertzeko hizkuntza menperatu beharra izango hortixek etorriko da ikastea aurreratu beharra, burutu duten ekintza ulertzeko behar dutena lantzea, ondo programatuta, jakina.

A.— Esandakoen adibideren bat ipini dezakezu, ulergarriagoa egitearren?

A.G.— Suposatzen badugu ekintza bat izango dela, oso sentziloa, postalak egitea, bada, lortuko dugu bimila postal ateratzea egun berean. Zer irakatsiko dugu? Postalak egiten eta postalak egiteko ze teknika erabili, ze

materiale prestatu behar da, ze funtzio bete behar dira? Azkenan postala egin dutela irtengo litzateke. Postala eskolan geratzen bada, euskara ikasten ari dira, baina postal horrek ez dauka intzidentzirik gizartearen; postal bakarra izan behar da eta bidaltzeko erredaktatu egin behar da eta irratira eraman eta bertan irakurri; ikusten duzunez katea lortuko genuke.

Euskal Herria berreuskalduntzeko militanteak behar dira, borondatea behar da, guzti hori behar da, bai; baina bitartean irakaskuntzaren beraren berezko indarra galtzen ari gara. Indar horretaz ere baliatzen jakin behar dugu.

Josu Zabalo: «Orain arteko urratsik handiena eman da alfabetatzean»

ARGIA.— Material berri hau burutzeko lan handia izan duzue ezta?

JOSU ZABALO.— Beno, bai, lan handia izan da. Joan den kurtsoaren hasieratik Gabika, Naberan eta Kepa Bengoa irakasleen gidaliburua egiten hasi ziren. Gidaliburu horretan sarre-ra, kulturegintza, hizkuntz ariketak, funtzioak, teknika batzu eta gramatika aldetik zenbait egitura agertzen dira. Gero, abendu aldera, Gaizka eta biok sartu ginen lan horretan. Batez ere, ikasleen liburua egiteko; materiala bilatzeko, moldatzeko eta teknika berri batzu sartzeko ere.

A.— Danok dakigunez, Euskal Herrian egoera diglosiko bat dago. Zuek

material hau sortzerakoan, egoera hau kontutan izan duzue?

J.Z.— Ba, bai, oso kontutan gainera, zeren material honi sistema antidiglosiko deitzen zaio. Kontutan eduki behar dugu Euskal Herrian diglosia dagoela eta horren kontra ekiteko alfabetatze material hau sortu da.

A.— Zuretzat euskalduntze eta alfabetatze prozesuen artean ba al dago desberdintasunik? Eta egotekotan, zeintzu lirateke?

J.Z.— Nik alde bi aipatuko nituzke. Bata, ikasleagoa diferentea dela. Euskalduntze prozesura datorrena erdal-duna da eta alfabetatzekora datorre-

nak berriz euskara erabiltzen du, baina etxekoa edo, herrikoia eta idazten eta irakurtzen ez dakiena. Hori izango litzateke diferentzia bat, eta prozesu bakoitzerako orain arte dagoen enfokea, bestea. Alfabetatzerako jendea idazten eta irakurtzen ikastera dator, eta hortarako irakurgaiak, ariketak eta moldatzen dira. Erdaldunak osteraz du ulertzen, ez daki hitzegiten, ez eta idazten eta irakurtzen ere. Lau trebetasun horiek kontutan harturik klaseak moldatzen dira.

A.— Zuk aipatu duzun prozesuan, euskalduntzean batez ere, erabiltzen den materiala «hormirudia» da. Nork ez ditu jadanik ezagutzen zorioneko «hormirudiak»? Zuek lan hau egitean hildo horretatik jarraitzea pentsatu zenuten?

J.Z.— Nik esango nuke hildo bera jarraitzen dugula, baina alfabetatzean dagoen diferentzia, herrian intzidentzia bat lortzea da. Uste dut hori izan dela helburu nagusia: bide hori hartuta intzidentzia lortzea. Horretarako klaseak eta programaketak eratu dira.

A.— Zein esperientzia hartu duzue oinarritzat? Egoera berdineko beste herriena jaso duzue?

A.G.— Euskalduntzerako eta hormirudiak burutzeko, Europako esperientzia aztertu dugu batez ere. European erabiltzen diren metodoak eta sistemak ezagutu genituen. Zenbait liburu irakurri ondoren «hormirudiak» eta inguruko materiala egin zen. Alfabetatzeari buruz ez dagoela beste esperientziarik uste dut, nik ez dut ezagutzen behintzat.

A.— Zuek uste duzue metodo berria izanez arrakasta edo erantzun ona izango duzuela?

A.G.— Arrakasta ederra espero dugu eta ez dut esaten esateagaitik. Kurtso hasieran bazegoen irakaslearen gidaliburua eta ikaslearen lehenengo unitatea. Hori praktikara eraman zen Gernika aldean eta bai irakasleen bai ikasleen eritziz oso positiboa izan zen. Gero gertatu zen, bigarren unitatea ez zegoela eginda eta beste metodo tradizionala itzuli beharrean aurkitu ziren. Nabari-nabarian ikusi zen metodo tradizionalaren eta orain proposatzen denaren artean dagoen diferentzia. Askoz hobea eta positiboagoa da orain proposatzen dena. Geuk ere pixka bat aztertu ondoren hainbat euskaldun zahar AEK-ra hurbilduko dela uste dugu. Premiazko den Euskal Herriaren alfabetatze hori lor dadin.

SASTRE
AUZMENDI

DONOSTIAKO
ESTILOA

**MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON**

V E R G A R A, 1 - D O N O S T I A

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

Urriaren 6an, igandez, galiziar, kataluniar eta euskal idazleen arteko topaketak amaitu ziren, hiru egunetan zehar hainbat gai eta txosten aurkeztuak izan zirelarik. Ekitaldi ofizialen protagonismoa batik bat Eusko Jaurlaritzak. Diputazioak eta Udalen kargu politikoei egokitu bazitzaion ere, idazlearen arteko lan-ekitaldietan hainbat txosten interesgarri ere entzun ahal izan ziren, batez ere Kataluniatik eta Galiziatik etorritako zenbait ordezkariaren bitartez. Apenas eztabaidarako lekuri egon zen, eta Jabego Intelektualaren Legeari buruzko eztabaidak zein instituzio politikoei egindako hain eskabide izan ziren lan-ihardunak bete zituzten gaiak. Donostian izandako topaketa hauek, iaz Katalunian egindako lehen topaketa batzuren jarraipena izan da.

Euskara ez omen dago arriskutan ETBn.— Pasa den asteazkenean argitaratutako ohar baten bidez EITBko lehendakaria den Jose Mari Gorordok ETBn erdera sartuko zela zioten zenbait esames gezurtatu egin zituen, telebista horretan euskararen oraingo planteiamenduak arriskutan ez daudela baieztatuz. Ohar horrexen bidez, balizko erabaki horren erantzukizuna ez du bere bizkar hartzen Gorordok. EITBko Administrazio Kontseiluaren bizkar uzten duelarik. Zentzun horretan, horrelako aldaketak Eusko Jaurlaritzaren nahiz EITBko Administrazio Kontseiluaren menpe daudela dio Gorordo, nonbait bere pertsonaren kontra bota diren hainbat akusazio alboratu nahiz edo. Oraingoan, bada, EITBko Administrazio Kontseiluak zer erabaki dezakeenaren zain geratu beharko dugu.

Euskal artistak, oraingoan ere Euskadiko mugak hausten.— Juan Luis Goenaga gipuzkoar pintoreak erakusketa bat zabaldu berri du Parisen agerpen horrek urriaren bukaera arte iraungo duelarik. Goenagak aurreko alditan ere atzerria aterea da eta berez ez litzateke oso harrigarria izango, baina oraingoa Parisko Etienne de Caussant galerian dela kontutan hartuta, agian bada aurrerapausurik. Goenaga bera ere herrialde txiki hauetako mugak puskatu dituzten hainbat aristarekin batera beste erakusketa batetan parte hartzen ari da. Barcelonako Gaspar galerian hain zuzen ere eta «Cinc-Bost» izena duen muntaiaren barruan. Juan Luisez gain, hauexek ditugu artistok: Jose Ramon Anda, Iñaki de la Fuente eta Roscubas anaiak. Erakusketa hau geroago Bellverko gaztelura pasako da. Mallorcako Palman, aipaturikoez gain Daniel Tamayok, Alberto Rementeriak eta Alfonso Gortazarrek ere beren obrak gaineratuko dituztelarik.

«Gizona, sugea eta azeria», Txotxongiloren disko berria.— Izen horrekin kaleratu berria du Txotxongilo taldeak bere azkeneko lp-a. IZ diskoetxeak euskal ipuinei dedikatutako sailaren barruan. Hau baino lehenago, «Printze txikia», «Zezena plazan» eta «Erreka Mari» izeneko lanak argitaratuak ziren, eta oraingo berri honekian sailak bere laugarren titulua bereganatu du. «Gizona, sugea eta azeria» Joxe Migel de Barandiaranek bildutako ipuin batetan oinarritzen da, eta urtetan Txotxongilo taldeak panpinen bidez anteztutakoa dugu. Enkarni Genua eta Manolo Gomez bikoteak hainbat bider eskainitako obra diskora modu egoki batez eramán dela esan liteke, normalean zuzenean eskaini ohi den bertsioari, haur talde baten lankidetzaz gaineratu zaiolarik.

EIKetik kanpoko ikastolen integrazioarako bidea, argituz.— Azken egunotan ere «el consenso sobre la integración de las ikastolas en la red pública» delakoari buruz hainbat berri zabaldu dira, halako prozesu bat arautuko duen legea partidu desberdinen artean adostasunez sortuko dela aldarrikatu delarik. Lorpen interesgarria, jakina. Halere, merezi du gogoratzea lege hori ez dela ikastola guztiek dohantasuna nahiz publikotasuna lortzeko aukeratu ahal izango duten bide bakarra, hain zuzen ere bide hori EIKeren bidea aukeratu ez zuten ikastolei irtenbide legal bat emateko asmatutako zerbait bait da. Ez dezagun ahanztu bada ikastolen gehiengoa EIKE institutoren bidea aukeratu zuela, sare publikoan integratu gabe dohantasuna lortzea posibilitatzen duena hain zuzen ere.

Lehendabiziko aldiz historian emakume batek eta arabarrek hartuko dute parte

Inoiz baino parte hartzaile gehiago Bertsolari Txapelketa Nagusian

Epeak betetzen doaz eta denbora aurrera doan neurrian Txapelketa Nagusirako puntuak ere argitzen doaz. Jakina da Euskaltzaindiak ez duela aurtengoa antolatzen. Bertsolariak berak dira horretan ari direnak.

Bertsolarien izenean Sakona, Trino Azkoitia eta Karlos Ibarzabal izan genituen lehenengo astean Bilbon Txapelketari buruzko prentsaurreko batetan.

Lehendabizi ikututako puntua antolaketarena zen. Txapelketa honen eliminatoria lehen fasea nola ospatuko den. Zein herrialde arituko den zeinek. «Araba eta Bizkaia elkarrekin doaz multzo batetan. Bizkaian nahiko bertsolari badago, baina Araban gutxi, xoxo dira eta horregatik biak batera sartu ditugu».

Nafarrek eta Iparraldekoek ere multzo bat osatuko dute. Izenak hor daude jarrita, baina hauek Txapelketa eginga daukate eta aukeratuta daude Txapelketa Nagusian semifinal mailan nortzuk sartuko diren.

«Gipuzkoan bi saiotara egingo da bertsolari bakoitzarentzat. Semifinalerako 9 atera behar dituzte lehendik dauden 7rekin 16 izateko. Bizkaia-Araban beste eta bat erabiliko da. Lehenengo saio batera aterata 16, gero bi semifinal egin eta hortik aterata aterata behar diren zortzi-atera». Nafarroa-Iparraletik zuzen zuzenean aukeratuak dituzte. Eskualde bakoitzean modu ezberdin bat erabili dute beraz antolatzaileek eskualde bakoitzari autonomia bat utzirik antolaketa kontutan.

Euskadi mailako Txapelketa

Gipuzkoatik 16, Nafarroa-I-

Bilbon eskainitako prentsaurrean eta ezkerretik eskubira, Sakona, Carlos Ibarzabal eta Trino Azkoiti, Bertsolarien Txapelketa Nagusiaren antolatzaileak

Bertsolari Txapelketa Nagusiak gora behera bat baino gehiago izan ditu azken hilabeteotan. Hastear dagoelarik, ziurtatuta dago inoiz baino parte hartzaile gehiago izango dituela. Horrezaz gain aurtengo Txapelketa izango da aurrenengoa Arabako bertsolarien boza jasoko duena. Emakumezko bat ere izango da lehendabiziko aldiz historian. Eta nobedade hauek gutxi balira bezala, bertsolariek beraiek antolatutako Txapelketa honetan epaia agerikoa izango da. Erakargarri ugari zinez hil honen 27an hasiko den Txapelketak.

parraldetik 8 eta Araba-Bizkaia-8. Hogeita hamabi hauen artean ospatuko Txapelketaren bigarren fasea. Euskadi mailako Txapelketa hor hasiko

da, otsailaren 2an Gasteizen: goizean talde batek kantatuaz eta arratsaldean beste batek. Otsailko hurrengo igandeetan jarraituko du Saran. Bergaran

eta Durangon.

Semifinalak berriz martxoaren 9an Tolosan eta martxoaren 16an Bilbon. Semifinaletan 16 bertsolari sartuko dira. Aurreko Txapelketan finalista izan ziren 6ak eta oraingoa aurrera aterako beste 10.

Finala Donostian ospatuko da martxoaren 23an. Amuriza eta Lopategi zuzen zuzen sartuko dira finalera. Horiezaz gain semifinala gaunditzea lortzen duten beste sei bertsolari izango dira han.

«Txapelketa semifinaletan sartzen doan neurrian berotzen joango da eta gero eta jende gehiago hurbilduko da. Posibilitate ekonomikorik baldin badago saiatuko gara finalerako toki egokiren bat bilatzen. Aurreko Txapelketan jende asko gelditu zen finala ikusi ezinik».

Finala Donostian jartzearen arrazoi bezala zera bota zuten: «Donostia izateak ba du arrazoi historiko bat: bertsolaritzaren oinarriarik sendoa, bai bertsolari eta entzuleen aldetik Donostian dago. Gaur egun ordea, aldaketa sakon baten barruan dago bertsolaritzaren mundua eta badaiteke hemendik urte batzutan Donostia bezain edo garrantzizkoago izatea Bilbo. Aurtengoz Donostia aukeratu dugu. Datorrenean ikusiko da».

Erakunde guztiei eskatuko dirua eta laguntza

Beste puntu garrantzitsua bat diruarena da. Antolaketak dirua eskatzen du eta «xemeiko bat duen guztiari eskatuko diegu». Txanponak eskatze horretan galdetzen zena zen ea Euskaltzaindiari ea dirurik eskatuko zaion. «Guk printzipioz guztioi eskatuko diegu. Euskaltzaindiari ere bai. Guk ez dugu

klasifikaziorik egingo, baina zoritxarrez klasifikazio horiek eginda daude. Guk toki guztian joko dugu atea eta laguntzen gaituena eskertu egingo dugu».

Euskaltzaindiaren kontra ezer ez daukatela diote. Beraiek puntu batzuk jarri zituztela eta Euskaltzaindiak ez zituela onartu. Horien artean bozketa publikoa izatearena. «Orain epaimahaikoek erabili behar dituzten erizpideak ezartzeko bilerak batzuk ari dira egiten. Eztabaidatzen ez dena da epaia agirian ematea».

Instituzio, banku eta horrelakoak eskain dezaketen laguntza ekonomikoaz aparte bestelakoa ere eskatuko dute. «Laguntza morala eta egitura; lokalak eta horrelakoak... Esperientzia dutenen laguntza eskatuko dugu. Hor sartzen dira talde kulturalak eta horrelakoak. Hauek dirurik ez dute izaten baina esperientzia ba dute lagundu ahal izateko».

Emakumezko bat eta arabarrak lehenengo aldiz

Txapelketa honetan izango den beste nobedadeak aipatu ziren azkenean. Ezin uka nobedade bat dela emakumezko bat Txapelketa Nagusia. Orain ikusiko da bertsolari eskolek eta zer nolako emaitzak eman dituzten. «Kristina Mardaz izan da Txapelketa batetan sartu den lehendabiziko emakumea. Bera da lehena eta bakarra». Arantzazu Loidi ez da sartu, adinagatik antza denez. Hurrengo baterako gehiago izango direlakoan gaude.

Bestalde aurten izango da lehenengo aldia bertsolari arabarrak Txapelketa batetan parte hartzen dutena. Ez bakarrik gainera. Koadrilatxo bat osatu dute.

Gu Txapelketa noiz hasiko zain gaude. Gogoz itxadoten dugu aurtengo negua. Ederra izan daiteke benetan bertsolaritarako.

Peru UNZUETA

Txapelketa Nagusia 85-86

Partaideak:

a- Gipuzkoa: 34 bertsolari lehen faserako.

"A" Taldea:	"B" Taldea:	"C" Taldea:	"D" Taldea:
Narbaiza	Begiristain	Intxausti	Lopetegi
Eguzkitze	Murua	Igartabal	Ibergun
Zeborio II	Egileor II	Lasarte II	Ziarda
Sarasua	Koldo Zelaia	Jauregi	B. Agirre
Lexo	Otamendi	K. Lizaso	Goiburu
Olalde	Josu Zelaia	Uztapide II	Etzaluze
Egaña	Attola	Loidisalexe	Etxezarreta
Ziolar	Zaldubi	P. Etcheberria	Altzo- Ixiki
		Urretabizkaia	Matxinandiarrena

b- Araba/Bizkaia: 29 bertsolari.

"A" Taldea:	"B" Taldea:	"C" Taldea:	"D" Taldea:
I. Ajuria	A. Enbeita	Mugartegi	Urrusti
M. Enbeita	Rikardo	Mañukorta	K. Urrutik
A. Arriola	Bizkar	Elgetzu	J. M. Bilbao
J. Arriola	Serapio	Altzalei	J. R. Etcheberria
J. Arriaga	J. Respaldiza	Arrizabalaga	J. R. Bilbao
Damian	Areitio	Aranbarri	B. Uruga
Ixirri	Kristina	Anakabe	Jon Aurre
	Justo Alberdi		

c- Nafarroa/Iparaldea:

Xanpun	Ezponda	J. F. Argiñarena	Josetxo Iantzi
Xalbador II	Alkat	A. Martikorena	Laka

Saioak:

Gipuzkoa:

A taldea: azaroak 2, gauez Azkoitia; abenduak 1, eguer Oiartzun.
B taldea: azaroak 3, eguer Beasain; azaroak 30, gauez Eibar.
C taldea: azaroak 16, gauez Oñati; abenduak 15, eguer Zarautz.
D taldea: azaroak 17, eguer Hernani; abenduak 14, gauez Urretxu.

Araba/Bizkaia:

A taldea: urriak 27, Gernika.
B taldea: azaroak 3, Laudio.
C taldea: azaroak 10, Ondarra.
D taldea: azaroak 17, Mungia.

Talde bakoitzeko bi lehenak klasifikatuko dira. Zortzi horietatik puntuazioaren arabera dauden zortzi lehenengoak hartu eta Bizkaia mailako semifinalak egingo dira 16 bertsolari hauen artean zortzi hautatzeko.

Euskadi Mailako saioak:

Honela Nafarroa/Iparaldetik Xanpun eta beste 7 bertsolari izango ditugu. Gipuzkoatik 7 semifinalista eta orain aterako diren beste 9 bertsolari eta Bizkaitik 8 bertsolari. 32 bertsolari hauen artean ospatuko da Euskadi mailako Txapelketa.

Otsailak 2: Gasteiz... A taldea goizez. B taldea arratsaldez.

Otsailak 9: Sara... C taldea goizez. D taldea arratsaldez.
Otsailak 16: Bergara... B taldea goizez. A taldea arratsaldez.

Otsailak 23: Durango... D taldea goizez. C taldea arratsaldez.

Semifinalak: 6 finalista eta 10 bertsolari 16

Martxoak 9: Tolosa... A taldea goizez. B taldea arratsaldez.

Martxoak 16: Bilbo... B taldea goizez. A taldea arratsaldez.

Finala:

Amuriza. Lopategi eta 6 bertsolari: Martxoak 23, Donostia.

Kantari berriak promozionatzeko asmoz eta 140 inskripzioekin

Euskal kantu xapelketa 85, Iparraldean

Hegoaldean gogoan dugun azken kantari txapelketa Gipuzkoako Diputazioak antolatutako rock lehiaketa da, baina lehen hain ezagunak izan ziren «Certamen» haietan ezagutarazi ziren geroztik famatu egingo ziren hainbat: Benito Lertxundigandik hasi eta zerrenda osoa.

Iparraldean berriz Lartzabalen jokatu ziren kantu txapelketak 1969tik 1973ra, eta hortik paseak dira Etxamendi-Laralde eta Erramun Martikorengandik hasi eta Xabier Lete, Benito Lertxundi edo Natxo de Felipe bezalako gaur egungo kontsagratu asko. Baigorri 1978 eta 1979an antolatu ziren, eta Garazin ere bai. Baina antolatzaileak nekatu bide ziren, eta 85a arte itxaron behar, Garaziko «Ozia» eta Izurako «Haize Berri» elkarteak animatu diren arte.

Kantari amaturrentzako da sariketa hau

Hiru gauza dituzte erabakirik «Euskal Kantu Xapelketa 85» antolatu dutenek: sariketa hau urte orotan antolatzea, Iparraldeko kantariak biltzea eta sarien bidez txapeldunak promozionatzea.

Ozia eta Haize Berri eratu duten txapelketan amaturrek bakarrik hartu dezakete parte, hau da, orain arte diska edo kasseterik argitaratu ez dutenak. Baina talderen batean diska bat egiten parte hartu eta bakarka edo binaka hasi direnek badute partizipatzeko eskubidea.

Esan beharra dago izena eman duten 140 kantari horiek hiru sailetan direla banatuak: bakarka ari diren kantariak, bikoteak eta taldeak. Kategoría

Euskal kanta eta abeslarien txapelketek betirako bukaturik ziruditen arren horra non Iparraldeko Ozia eta Haize Berri elkarteak berriz ere galdutako hariari lotu zaizkion. Urriaren 13an izanen da Ipar Euskal Herriko kantarien txapelketaren finalerdia, eta 20an finala. Askorentzako harrigarria: 140 dira izena eman dutenak.

Agian Izurak eta Garazin plazaratuko diren kantarietatik norbaitek izanen du denborarekin Natxo de Feliperen arrakastarik.

bakoitzean instrumentuz nahiz abots hutsez hartu dezakete parte. Izena ematerakoan agertu dute zein diren kantatuko dituztenak, letra eta guzti.

Semifinalean kantari eta talde guztiek kantu bana ematen dute, eta epaimahaiak hautatzen du bigarren siora nor pasatzen den. Bigarren kantaldian bina kanta abestu behar dute,

hasieran agindutakoen artean.

Epaimahaia dagoeneko izendatua dago: Xabier Bello Portu, Maite Idirin, Niko Etxart, Erramun Martikorena eta Eñaut Larralde. Hauek bakoitzaren puntuaketa egiteko erizpide ezberdinei jarraitu beharko diete: hitzak, kantuen doinuak, kantuen emateko moldeak, eta beste.

Multinazionalen monolaboreen gainetik, kantari berriak promozionatu

Sarietarako erabiltzen diren diru kopuruek erakusten dutenez, ez dira inor aberasteko dirutzak, kantuz ari nahi dutenak plazaratzeko aukera ematea da helburua. Horrela, bakarkakoetako irabazleak 1.000 libera (20.000) pezeta irabaziko dituzte, bigarrenentzako 600 izango direla. Bikote garaileak berriz 1.500 libera, eta 800 bigarrenak. Lehendabizi ateratzen den taldeak 2.000 libera jasoko ditu, eta bigarrenak 1.200. Publikoak ere izanen du bere gustokoen abesten duen kantari, bikote nahiz taldeari 500 liberatako saria erregalatzeko eskubidea.

Gauza anakronikoak direla eritziko dio Hegoaldeko hainbat jendek, eta mugaren alde batera eta bestera bizitzeko erritmoak ezberdinak direla egingen du besteak arrapostu. Inola ere aiantzi ezin dena, dena den, izena eman dutenen kopurua da: 140 lagun daude inskribaturik, urriaren 13an lanean hasteko, horietatik 15 bakarka ariko direnak, 13 bikote (hogeitasei lagun, beraz) eta 8 talde hiru partaidetatik gora dituztenak.

Pinuaren monolaborea ekologiarantzako txarra den bezalagure belaunaldi gazteek lantzen duten musika mota bakarra rock kanrra edo elektrikoa izateak ondorio aberatsegiak ekartzen ezin dituela pentsatzea aski logikoa denez, beste lekutan ere holako edo bestelako baina inolana ere kantari berriak plazaratzeko estakuruak ugaritu beharko liratekeela desiratzea bidezkoa da. Urriaren 20an Garazira, bazkalondoko 3retan, hurbilduko denak izanen du horren ziurtasunik.

Gasteizko X. Antzerki Jaialdiaz, lehenengo entrega

Antzerkia herriaren egunerokotasunean sartzea

Delako Antzerki Jaialdi honetan aurkeztuko diren hamar ikuskizunetatik bost izango ditugu aztergai lehenengo entregan honetan.

Larunbata, 28an eta igandea, 29an.

Teatro Español, "La casa de Bernarda de Alba".

Orrialde hauetan komentatzen genuen orain ez asko antzerki honen aurkezpenean Bilbon. Han bi astetan teatroa gainezka egonik iraun bazuen. Gasteizen egindako bi antzezpen eskasekin jende mordoak ikusi gabe geratzea ez da batere harritzekoa. Edozein klasikoaren erakarpenean, gainera, beti areagotzen da Lorca bada.

Emakumeen tragedia ikusi baino sentitu egiten da, ez baita da fisikoa emakume hauek zapaltzen dituen. Bernarda bera ere ez da salbatzen, beste biktimak bat da. Ezerk ez ditu lotzen Bernarda Albaren alabak (Bernardak berak ere ez) amaren etxean. Ezer, aldatzeko beldurra ez bada. Irteera bakarria gizon baten aurrean belaunikatzea da, horixe da erosoena.

Zuzendaria ahalik eta unibertsalen egiten saiatu da, anadaluizismoak alboratuz. Aldi hartan komentatu genuen beste kontu bat, zenbait aktoreen heldutasun falta. Zeuden kasu urriak hobetu dira, itxura denez, eta dagoeneko ekintza handiagoen bila abiatuko da konpainia hau. Izan ere, ikusle-ugariago baten aurrean, futbol zelaitan nahiz zezen plazatan, esperimentatzeko bidean daude.

Igandez, 29a

Guirigai taldea, "Enesimo viaje al Eldorado".

XVI. mendean abiatutako espedizioa Gasteizko kaleetan agertzen da bapatean, kale eta plazak itxuraldatzen eta majiko bihurtzen, espedizioak erabilitako tresneriaren handitasuna dela medio. La Florida, Dato,

Francisco Nieva antzerkigileak García Lorcaren antzerkiaren gainean emandako hitzaldiak eman zion, larunbata 28an, Gasteizko Antzerki Jaialdiari, aurtengoan X. edizioa betetzen delarik. Bi astetan zehar garatuko den honetan, asmoa da aurten Frantziako teatroari batipat begiratu bat ematea.

Plaza Berria, Amabirjina Zuriaren Plaza, Matxete eta Foru Plazak lekuko mutu zutelarik, urregorriarren bila egindako bidaian beharrezko diren elementuak kaletik bertatik hartuz. Jendea, hortaz, Ameriketako biztanle indioak bihurtzen dira nahigabe, beren begi zabal harrutuen begiradak direla eta.

«Guirigai» talde honek aski esperimentatu du kaleko ekintza mota hauek, eta Espainia mailan ari den «Centro Nacional de Nuevas Tendencias» delakoaren babespean burutu zen orain dela urte eskasa Gasteiza dakarten lan hau.

Kaleko ikuskizunak badu, berez, harritzeko ahalmena eta horrekin jokatzeko askotan. Kasu honetan, hala ere, ikuskizunak berezko balioa du eta kalea, aitzakia izatetik urruti, beharrezko elementua bihurtzen da.

Astlehena, 30a

Centro Dramatico Galego, "Caderno de Bitacora. Comedia estupenda". Izugarria Galizan egiten ari den ahalgina bertako teatroa aurrera ateratzeko. Beste askok geuretzat nahiko gurekeen beharrezko bitartekoa, zentro dramatiko bat alegia, lortua dute Galizan. Abantaila interesgarria bide berriak urratzeko edo teatro gazte bati oinarri sendo bat ipintzeko.

Hamabost pertsona baino gehiagok osatzen du Gasteizen aurkeztu den «Caderno de bitacora» hau, komedia zoroa eta korapilatsua. Galizako idazle

askoren artean nagusi den determinismoaren adierazgarri argia.

Astearte, 1a

Maskarada Taldea, "Gastibeltzaren karabinak".

Hauxe izan dugu Nazioarteko jaialdi honetan euskarari eta euskal antzerkiari eskainitako txokotxo. Marc Legasseren literatura lan batetan oinarriturik eta idazle beraren beste lanetako elementuez osaturik. Bi eratako proposamen antzeman genuen bertan. Ideologikoa alde batetik; hemeretzigarren mendeko matxinada karlisten barruan bizirik zirauen (eta dirauen) euskararen apolojia guztien satira farregarria. Honen bidez, ikusleagoak bere burua ispatuta ikusteko aukera du eta hortaz, bere buruaz farre egiteko ere. Eszenikoa bestetik, proposamen ideologikoaren gauzatzea, alegia, horri dago-kionez, hainbat hutsune nabaritu genuen. Gastibeltzaren aginduz Don Carlosi informazioa eraman behar zion gaztearen bidaia luzeegia iruditu zitzaigun. Zenbait pertsonaiak, gainera, sudurretik hitz egiten zuen, eta horrek hizketaren ulermena nabarmenik galazten zuen.

Ez da egia euskal antzerkiari beste edozeini baino gehiago esijitzen zaionik. Bost urtetako lana bizkarrean daraman «Maskarada» taldeak ez du, gure ustez, heldutasun osoa oraindik bereganatu.

«Gastibeltzaren karabinak» obraren itzulpena B. Atxagare-

na da, eta erabilitako musika. Oskorri taldearena.

Azteazkena, 2a eta Osteguna, 3a

Les Macloima, "Fras and Food au Theatre". Zer da clown baten jarduna txundigarri bihurtzen duena? Horixe da bostgarren ikuskizun honetan geure buruari planteiatu genion galdera. Clownaren errekurtsio guztiez baliatzeaz aparte, eskenaren planteiamendua, segitzeko oso gidoi orijinala eta antzezle-ikusle erlazioari buelta ematea, horixe da erantzuna. Horixe zirkoetako clownengandik bi frantses hauek bereizten duena.

Clown hauen parremodu kontajosoaren azpian zehatz-mehatz burututako lana nabaritu genuen. Izan ere, guk ikusleok bestaldeko ikusleagoaren aurrean agertu baino lehenago, antzezle pare honen larritasunak bizitu genituen, bizi ere: ordua izan eta gidoia jakin ez: bestaldeko ikusleagoaren atsekabea jardun txarra ikusirik (fondoko teloiak zabaldu zenean)... Antolaketa hori zela eta, bizkarra emanez garatzen zen ekitaldia, eta dekoratuen atzekaldea zen guk ikusten genuena. Zentzu honetan, ordu laurdeneko beranketa bera ere pertinentea zen, adierazgarria.

Alegantzia eta izua zein elkarren hurbil dauden erakusten ere jakin zuten: bestaldeko teloiaren aurrean hasitako 'strep-tease'-a arropetatik hasi eta hesteak eta bihotza kendurik bukatzen da.

Gaizki burututako jardunaren frustazioa dator gero, efektuzko kolpe on batzuren bidez, harik eta antzezlekua deusestea erabakitzen duten arte. Dena bueltatzen da orduan: teloi urratua gure aldekoa da, eta hildakoak, geu.

Frantziari nagusiki dedikatutako Nazioarteko Antzerki Jaialdi honek errepresentante ederra aurkitu du «Les Macloima» clown izugarri on hauen eskutik.

Manu LOPEZ

VII. Miarritzeko Zinemaldian,
Hegoamerika berri eta freskoaren esperietzien bila

Zine iberiko eta latinoamerikanoan barna

Iragan aste osoan gertatu da Miarritzeko kasino munizipalean iberiko eta latino-amerikar zazpigarren zinemaldia. Jende frango ibili da eskainiak ziren lanen ikusten, eta filmeen egileekin mintzatzen.

Zenbait egunentzat kostaldeko hiri aberats hori gutti eza-gutzen dugun zinema baten aurreportua izan da. Kasteilanoz edo portugesez espresatzen diren kontinenteentzat Miarritzen irekitzen da Europear merkatu filmografikoa. Limiteak aurkitzen dira ordea...

Filme mostra zabal bat

Zinemaldi hau hiru zatitan banatzen da: fikziozko lanak, dokumentarioak eta aurten Berlangari omenaldia. Guk omenaldiaren parte bat eta fikziozko saila segitu dugu. Iragan urtetik hona eboluzio ttiki bat sumatu dugu aurkeztuak zitzaizkigun pelikuletan... Gero ez dakigu benetan selekzionatuak diren lanak orokorki Hegoameriketara egiten denaz arras errepresentatiboak direnez. Funtsean ez da gure prolema.

Ohitura dugu herri horietako filmeetan tiranoz, militarrez, bortizkeria militarrez bete obrak begiratzeko. 1985ean maila horretako bizpahiru lanetaz aparte, iduri luke topiko tipiko horiek piskana piskanaka desagertzen direla, demokraziaren itzultzearekin, eu-

ropear kutsuko sentimendu handiz hantu pelikulei leku uzteko. Argentindar filmagintza osoki eboluzio tematiko horren lekukotasuna dugu: Alejandro Doriaren

«Darse cuenta» adibidez... Kondatzen du grabeki zauritua den mutiko baten istorioa, mediku batek nola bere inguruko lagunak (emaztea, semeak, ahaideak) galtzen

dituen mutiko horren salbatzeko. Sinbolikoa dela ere erran genezake: kinka txarrean den gazte hori ez ote da militarrek zangopilatu demokrazia? Pribilegio guziak galtzea ez dea arriskatu behar libertateaz berriz gozatzeko? Signifikatiboa da zinemaldi honetan argentindarrek Eva Peroni buruzko lan bat presenta dezaaten...

Tematika berri bat beraz: bizi kondizio justuak («Gregorio» Peruko Chaski taldeak, Cubako «Permutar» Juan Carlos Tabiorenaren pisen interkanbioetaz, «Diles que no me maten» Freddy Siso Venezueldarrarenak laborari ttikien egoera aipatzen du, destino indibidual baten bitartez...), brazildar Gartziliano Ramos idazlearen istorioa (kartzelan hark bizitakoak erakusten ditu arras ederki Melson Pereira dos Santos zuzendariak), edo Frida de Rivera mexikano pintoresaren traiektoria sufrantzan eta iraultza permanentek dakarren esperantza alaian zehar, Paul Leducek filmaturik...

Aipatzen ahal ditugu manera berean beste hiru filma

ARGENTINE	EVITA DE EDUARDO MIGNOGNA		ESA PAJERA FELIZ (1951) ÉCRIT ET RÉALISÉ AVEC JUAN BARDEN VERSION ORIGINALE - SOUS-TITRÉE FRANÇAIS	
FRANCE	CARLOS ESTAMOS CUMPLIENDO DE GERARD BOUVIER	30'		
FRANCE	15 H 30 LA PAIX DES MILITAIRES DE GERARD BOUVIER	43'	BIENVENIDO Mr. MARSHALL (1952) VERSION ORIGINALE - SOUS-TITRÉE ANGLAIS	
GRANDE-BRETAGNE	TANGO MIO DE JANA BOKOVA V.O. SOUS-TITRÉE ANGLAIS		VIVAN LOS NOVIOS (1970) VERSION ORIGINALE - SOUS-TITRÉE FRANÇAIS	
R.F.A.	15 H BALLADE DU PETIT SOLDAT DE WERNER HERZOG	44'	LA ESCOPETA NACIONAL (1978) VERSION ORIGINALE - SOUS-TITRÉE FRANÇAIS	
FRANCE-NICARAGUA	15 H 45 ÊTRE PAYSAN AU NICARAGUA DE SILVIA PEREZ-VITORIA	56'	PATRIMONIO NACIONAL (1981) VERSION ORIGINALE - SOUS-TITRÉE FRANÇAIS	
	BIENVENIDO Mr. MARSHALL REPRISE DU FILM DE BERLANGA			
PÉROU	GREGORIO COLLECTIF DU GROUPE CHASKI		21 H MEMORIAS DO CARCERE DE NELSON PEREIRA DOS SANTOS	
VENEZUELA	DILES QUE NO ME MATEN DE FREDDY SISO		19 H 30 A BAYONNE DARSE CUENTA DE ALEJANDRO DORIA	
CUBA	SE PERMUTA DE JUAN CARLOS TABIO		21 H 30 LA CORTE DE FARAON DE JOSE LUIS GARCIA SANCHEZ	
CHILI	HECHOS CONSUMADOS DE LUIS VERA		20 H 30 TANGOS - L'EXIL DE GARDEL DE FERNANDO SOLANAS	
R.F.A.	10 H 15 BALLADE DU PETIT SOLDAT DOCUMENTAIRE DE WERNER HERZOG		20 H 30 LA VAQUILLA DE LUIS BERLANGA	
CHILI-FRANCE	11 H HIJOS DE LA GUERRA FRIA DE GONZALO JUSTINIANO			
	LA CIUDAD Y LOS PERROS DE FRANCISCO LOMBARDI			
	FRIDA DE PAUL LEDUC			
	LES TROITTOIRS DE SATURNE DE HUGO SANTIAGO			
	15 H REQUIEM POR UN CAMPESINO ESPANOL DE FRANCESC BETRIU			
	17 H CONTAR HASTA DIEZ DE OSCAR BARNEY FINN			
	14 H 30 PATRIAMADA DE TIZUKA YAMASAKI			
	16 H 30 PALMARES DU FESTIVAL			

multzotik atera direnak: «La ciudad y los perros» Francisco Lombardi perubianoak Vargas Llosaren liburutik sortu duen pelikula gogorra, eskola militar batetan gertatzen dena; Tizuka Yamazaki brazildarrak aurkeztu duen «Patriamada» Brazilgo jendeek hauteskunde direktoak eskatzen zituen garaiko lekuko dagonea, telebista nazionalean lanean ari diren bi kazetalarik ikusita (gure «Erreporteroak» ezala, sanba musika gehiagorekin noski!); eta «La corte del faraón» José Luis García Sánchez espainolaren eskutik: honek oraino frankismoaren denborako zensurak eta piztiak bizi arazten ditu, Berlangak kontrarioz sozialisten «demokrazioaren» izenean bere «La Vaquilla»n osoki ridikulizatzen dituelarik errepublikanoen eta nazionalisten arteko gudukak...

Destinu kolektiboa eta destino pertsonala

Mementoan zine engatuen eta zine aritistikoaren artean zalantzan dabil Hegoameriketako filmagintza (bueno, engatatuak ez du artistikoa ez denik erran nahi), destino kolektiboaren erakustearen eta destino pertsonala agertzearen artean. Derragun segidan festibal honetan aurkeztuak diren lanek bi kondizio bete behar dituztela: bat, europar gustoei egokitu behar dute, merkatua, potentzialez aberatsena hemen baitago; bi, (edo/eta) osoki tipikoak, hein batean folkloristak, exotikoak izatea komeni zaie. Ordea guri ez zaizkigu Miarritzen presentatu lanak arras errepresentatiboak direnik iduri, Nola froga?

Kondizio horiengatik, eta zinemaldia kudeatzen dute-

nen hitz ederren gainerik, Miarritzen saritutako filmak ez du suete handirik egun batez Europar filme zirkuitoetan banatua izateko, salbuespenak aurki ditezke nolanahi: «Orenoko» Diego Riskeyen lana berri-tan atera da Frantziako zinema saletan (ez zuen iragan urtean saririk erdietsi) «Tasio» 1984eko urrezko makilak aldiz ez du xantzarik ukan. Beste filma batek arrakasta gotorra ukan zuen lau urte berantago 1980an sariturik izanik: Antoni Ribasen «La ciudad cremada»k, Donapaleuko zietokian ikusi ahal izan genuena... Bukatzeko brazildar «Pixote» distribuitua gertati zem (1981eko promozioak). Azkenean konturatzen gara ez dela beti (kasik sekulan) sarizatua den obra Europar banatua... Egia erran sariak ez du ardura filmarik signifikatiboena hautatzen.

Berdin da: VII. Miarritzeko Zinemaldiak bere emaitzak bete ditu, tokiko espektatoreen eta espezialisten arabera. Elkar ezgutzeko okasione bat da, jakinik Europak ez dituzkeela bere pribilegioak zine mailan galtzera, edo puskatzera utziko. Ordea Europa zahartu eta nekatu honek Hegoamerika gazte eta bizizaren esperientzien beharra badu, bere sistema kulturali hats berri fresko bat emateko. Gainera latino-amerikar batzuekin mintzatu gara eta erran digute europar filmek baino gehiago Iparramerikar produkzioak ikusten zituztela... Eta espainiar zinegintzak europarrak interesatzen zituen Franco-ren garaian, orain Iberian ere demokrazia da eta alde batetik dena «Normalizatu»... nolako elkarrizketa!

Argentindar zinearen garaipena

Finitzeko, finitu behar baita: aurtengo zinemaldiaren palmaren delakoa: «La ciudad y los perros» Francisco Lombardik (Peru) zuzendu obrarentzat urrezko makila.

«Tangos, l'exil de Gardel» Fernando Solanas argentindarrak zilarrezkoa. «Darse cuenta» Alexandro Doriarenak (Argentinian) publikoaren saria erdietsi du.

«Gerra hotzaren semeak» Kustinianoren lanak (Chile) lehen filmearen saria ukan du. Dokumentuetan Eduardo Mignoga argentindarraren «Evita»k eskuratu du saria, eta brazildar Tiguka Yamazaki «Patriamada»rentzat hartu du ohorezko makilaren trofeoa.

Azken oharpen bat, multzoan etorri argentindarrek sariaren erdiak beren herrira eramane dituzte. Argentindar zinearen bizitasun, indarra eta desberdintasuna frogatzen du Miarritzeko VII. festibal honek...

Itxaro BORDA

liburuak

● **ankide Aurrezkiak dagoeneko prestatua dauka "Euskal Herria" liburuaren bigarren partea.**-- Duela zenbait hilabete aurkeztu zen "Jakin" taldeak egin eta Lankide Aurrezkiak argitaratu zuen "Euskal Herria" enziklopedi txikiaren lehen tomoak aurki bigarrenaren jarraipena edukiko du, berorren idazketa dagoeneko amaituta dago eta. Lehen tomoa "Historia eta gizartea" ren inguruan ibili bazen, bigarren honek gaurrengungo egoera eta zertzeladei eskainia joango da. Bigarren honekin, amaitutzat emango da lana. Bigarren honetan, lehenean bezalaxe, Joseba Intxaustik zuzendaritza-lanak eraman ditu, idazkaritzakoak Joxe Azurmendi eta beste bizpahiru lankideren bizkar joan direlarik.

● **az baino dezente literatur liburu gehiago Jaurilaritzaren subentziotara.**-- Aurtengo presupostuen barruan Eusko Jaurilaritzak literatur liburuen argitalpena bultzatzearren banatuko dituen diru-laguntzetara bildu diren eskarien arabera, aurtien iaz baino literatur liburu gehiago argitaratuko direla pentsa liteke. Izan ere, kasik 300 izan dira onartutako eskariak, iazkoa 225 inguru ibili zirelarik. Aurrerakuntza nabarmena beraz. Onartu diren subentzio-eskari horietatik erdia baino gutxiago dira lehen aldiz argitaratzen diren jato-

SABIN

TXU TXU MU TXU KA

rrizko lanak, ehundik 32 itzulpenei eta ehundik 23 birrargitalpenei dagozkielarik.

euskalgintza

● **urango Azoka, abenduaren 5etik 8ra.**-- Abenduaren lehen asteburuan izango da aurtien ere Durango Euskal Liburu eta Diskaren Azoka, data zehatzetan 5etik 8ra bitartean luzatuko delarik. Alde horretatik berritasunik ekarriko ez badu ere, beste zenbait alokretan izango da gauza berritik. Hasteko, liburuen nahiz diskoen aurkezpenak mugagabeki luza ez

daitezen, abenduaren 7a izango da eginbide horietarako gordea egongo den eguna, egun horrezaz kanpoko besteak beste ekitaldietara zuzenduko direlarik. Era berean, aurreko urteetan planteiatu den espazio-prolemari irtenbidea aurkitu nahian, ohizko Azokaren lekuguneaz gain, Santa Maria Elizaren arkupeak ere beren baitan postuak izatera egokituko dira, liburuenak Feriaren aretoan eta diskoenak Elizpean banatuak geratuko direlarik. Ikusiko dugu bietatik zeinetan jasaten den hotz haundiena.

antzerkia

● **"Udaletxeen Antzerki Zirkuitoa" antolatu du Antzertik.**-- Bost antzerki-lan eta hamalau udal dira "Udaletxeen Antzerki Zirkuitoa" izenarekin kalera-tuko den projektuan parte hartzen duten elementuak. Antzertiren zuzendaritza eta programaziopean. Obrak hauexek dira: Txotxongiloren "Printze Txikia", Samaniego ikastetxekoen "A veces siento un algo mágico", Higa taldearen "Bazen garaia", Zintzilik taldearen "Equus" eta Akelarreren "Maitasuneko hiru istorio Euskadin". Zergatik aukeratu dituzten bost obra horiek, jakin nahi genukeen gauza bat da, baina egitaraua ikusita, euskarazko lau obraren artean Luis Iturrik zuzendutakoa eta erderazko rock komedio musikala ikusteko gogo bizia sartu zaigu, suposatzen duten berrikuntza morbo-soagatik.

ASTERO ARGIA ZURE ETXEAN

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herria

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

ZIENTZI-TEKNIKETAKO ALDIZKARIA
HIRUHILABETEROKOA

Helbidea: Urbieta, 7-3.a
Posta Kutxa, 361
Telf. 42.99.45
20006-DONOSTIA

aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izena
Nombre
Bizilekua
Domicilio
Herria
Población
Bazkuna Herria
Entidad Población
Bulegoa k/k Z^a
Sucursal N^o cta./cte.

Harpide saria
Precio suscripción 1.750 pta.

ABERATS BERRIA

Loteria egokitu zaiola eta, Txopok «Rolls-Royce» berri horietako bat erosi du: telebista, bideoa, berogailua, aire egokitua etab.

Erosi eta hantxe dabil egun guztian kontratatatu duen txofer berriarekin ia kotxetik atera gabe.

Handik aste pare batera ordeza hara non doan automobil tzarra saldu zionarengana:

- Kotxea aldatu egin nahi nuke.
- Kotxea aldatu? Ez dira bi aste eraman zenuela eta!
- Ba aldatu egin nahi dut.
- Arazoren bat al daukazu ba motorrarekin?
- Ez, motorra oso ondo dabil.
- Zer gertatzen zaio, bada?
- Hautsontzi guztiak, zigarrokinetaz bete zaizkidala...

APARTEKO ORDUAK

Euskal Herriko kantari ezagun bati gertatutakoa omen da. Baezpada ez dugu izenik jarriko:

Etxea berritu behar eta igeltseroa eraman du etxera. Lana oso ondo bete zuen, eta egun horretan herrian bertan kantaldia zuenez, bi sarrera erregalatu zizkion. Ez nolana hikoak gainera; lekurik hoberenetakoak.

Hura sorpresa gure kantariak handik bi astetara faktura jaso zuenean!

Honaxe agertzen zen kontuan pasatako partiden artean:

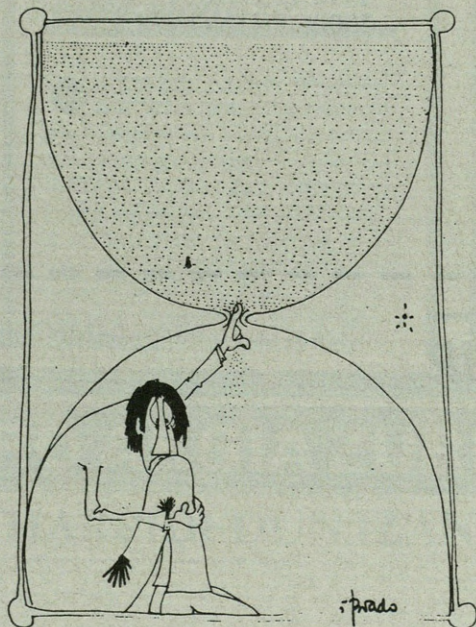
“Halako jauna kantatzen ikustera joatean pasatako aparteko 3 orduen-gatik 3.000 pta”.

ITZULPENAK

Eskola batetik bidali didatena:
«Gernikako arbola da bedeinkatua».

Traducción: En el árbol de Guernica había una vez un gato.

TRIPAZAIK

Duela pare bat hilabete. Elgoibarko sei trpazai. Madrilra abiatu ziren bertako sukaldaritza dastatzera. Madrilgo jatetxerik garestienetako batetara sartu, eta kamareroa etorri zitzaizenean zer nahi zuten galdetzeraz:

— Beno, gu Madrilgo sukaldaritza dastatzera etorri gara, eta probatu egin nahi genituzke zenbait gauza, orduan, serio bazkaltzen hasi aurretik ekar ezak zerbait pikatzeko: dozena pare bat frito, piper batzuk, entsalada pare bat, txorizo muturrak, urdaiazpikoa, dozena erdi bat esparrago bakoitzarentzat eta hiri bururatzen zaiana.

Kamareroa seko harrituta gelditu da baina klienteak beti arrazoia duenez eta beraiek eskatu dutenez, eskatutako guztia atera die mahai gainera.

— Bazkaltzen hasteko ekar itzak salda bana, pare bat menestra, alkatxofak, pare bat babarrun platerkada, garbantzu batzuk eta lentejak. Gero nek banatuko dizkiagu gure artean.

Kamareroa jada, piska bat harritzen hasia da adarra jotzen ari zaizkiolakoa:

“Kontua ekartzerakoan egingo diat nik parre; bai horixe!”— zioen bere kolkorako.

— Beno, ondoren arraiak eta okelak probatu behar dizkiagu: ekarri bi legatz, bisigu, salmoneteak, txuleta bana, sahiëskiak eta solomoa.

Handik ordubetera:

— Postrerako, ba... etxeko kopa bana, fruta, gero budinak eta arrozkonletxea. Wiski kopa handi bat bakoitzarentzat, kafeak eta unoko Montecristo bana.

Halako batean bukatu dute eta hor doakio kamareroa erabat pozik, kriston zerrenda luzea prestaturik eskatzen aritu zaionarengana:

«Orain nire txanda duk, zer uste huen edo» pentsatzen doa kontua entregatzerakoan.

— Hemen duzu kontua: 535.000 pta!

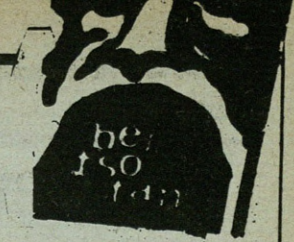
— Baina ez ezak nirea bakarrik ekarri, kobra ezak guztiona batera! —erantzun omen zion elgoibartarrak harro-harro.

«Koxka» n ateratako denborapasen soluzioak:

Soluzioa: F-L H-P J-O

Soluzioa: 2 : 1 + 4 - 3 x 5 = 15

5 x 3 - 4 + 1 : 2 = 6

PORRONTXO BERTSO PAPER LEHIAKETA / 85

ARDOAK SUDURRARI

Julian EZEIZA LANDA (3. saria)

Ardoaren kalteak
noa esatea,
gizona hondatzeko
egina ote da,
batzutan mesede da
bestetan kaltea,
asko edan baino lehen
kontuak atea.

Sudurra beltzgorria
askok dadukate,
egunero dabilta
ase eta bete,
izardirik ez dute
ateratzen bate,
gorputzarentzat hori
izaten da kalte.

Jende askok gogoko
omen du zurruta,
gehienetan tabernan
barrena sartuta,
berdin ardoa edo
viski ta vermuta,
horrexengaitik daude
alkolizatuta.

Sudur gorriak dauka
ugari alkola,
ezin senda daiteke
gizona inola,
aho zulotik dago
kea dariola,
graduz berotu arte
barruko odola.

Ardoa ezin utzi
goizetik gauera,
zurruta egiteko
badauka aukera,
gizona eskasago
urtetik urtera
sudurrak ezagun du
zer izan den bera.

Neguko denborekin
eztut eta muki,
ardoaren sustraia
bistan daramaki,
emazteak sufritu
behar du galanki,
taberna non dagoen
sudurrak badaki.

Gero izpirituak
sudurra igurtzi,
indartsuak sarritan
kokilduta utzi,
askotan gorputzari
ezin zutik eutsi,
ardoa gizonaren
jaun eta nagusi.

Horra hor uste gabe
ardoa gailendu,
inor etorriko zai
barrikan egondu,
plakiyan dagonari
momentuz lagundu
indarra eman baino
gerora kentzen du.

Gure zaharrak gustora
edan zuten ura,
ardoaren eran ez zen
igotzen burura,
ondo begiratuta
sudurren itxura,
estimatzeke bait zen
edari on hura.

Hamargarrenarekin
bertso saila osa,
nahi bada ardoakin
edan eta goza,
gorritu ta kakotu
bere sudur motza,
tabernako zulotik
zer nolako poza.

UPV-EHU: ERREKTORERIK EZA BAINO ARAZO LARRIAGORIK

EZER baino lehenago eta aurkezpenez modura, diodan, Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU siglaz ezaguna) hiru probintzia baskongadoetako barrutia hartzen duen unibertsitate publikoa dela. Agian prentsaren bidez enteratuko zinetenez, ba dira bertan zenbait arazo, errektorea hautatu ezinik dabilzala eta. Goazen, ba, astiro eta historia laburra egitetik has gaitezen.

Aurtengo lehenengo hileetan bertako estatutuak onartu zirenetik, errektorearen hautaketarako bidea ireki zen eta bide hori ixteko modurik ez da izan ordutik honarteko bitartean. Lehenengo deialdian hautagai bakarra aurkeztu zen —Ricardo Alvarez Isasi— eta klasutroak ezetza eman zion. Bigarren deialdian ez zen inor aurkeztu. Eta arestian, urriaren lehen, beste klaustro-batzar bat ospatu zen irtenbidea bilatu nahian, baina aurkitu ezinik geratu zen, bertara aurkeztutako hiru proposamenak atzera bota baitziren.

KAOSA omen dator. Agintearen inguruan daudenek, hori diote behinipehin, eta ia negarrez mintzatzen zaizkigu, unibertsitate hori ezin goberna daitekeela esanez. Bestetik, Eusko Jaurlaritzak —Eugenio Ibartzabalen ahotik— agian «errektore komisarioa» izendatuko duela esan du eta «agintari» unibertsitari batzu beldur dira, jokabide horrek kolpe latza emango diola autonomia unibertsitarioari eta unibertsitate publikoaren prestigio eta izen onari. Bitartean, unibertsitate pribatua —Deustua, OPUS— aurrerantz omen doa. Omen diot hemen ere, zenbait egunkaritan —«Deia»n adibidez— unibertsitatearen gaiari eman dioten tratamendua ikusita, kaosaren eta ordenaren arteko lehia adierazi nahiz edo. Zeren, galdetu egin beharko bailitzateke, hori aurrerantz joatea ote den, ordena baltore nagusientzat jartzan denean batek baino gehiagok pentsatzen baitugu, kontrol ideologikoarekin datorren ordena ez ote den unibertsitate kontzeptuaren aurkakoa.

Dena dela, utz dezagun unibertsitate pribatuaren ordena eta gatazken harira. Ez diruri, unibertsitate publikoa gaizki dagoela esateaz kanpo, besterik egiten denik. Adibidez, ez da egoera horretara eraman gaituzten kausez galdetzen eta hortik hasi beharko litzateke. Zergatik gaudе gauden moduan? Hartutako abiapuntuarekin irtenbiderik ba ote dago?

SERIOAK izan gaitezen. Unibertsitatea, nola edo hala gizartearen islada izanik, gizarteak berak bezala dringili-drangala darama martxa. Ez da makina ideala, ondo koi-peztaturik trabarik eta matxurarik gabe dabilena, eztabaidan eta gorabeheretan bere izatearen funtsa duena baizik. Eztabaida-giro hori formagarria da bertako pertsonentzat eta, ene eritziz, kontrakoa litzateke kezkarria, giro horren falta alegia.

Testuinguru horretan errektorerik ezak ez du kaosa esan nahi, batzuk identifikatu gura luketen bezala, unibertsitatea errektorea baino askoz ere gehiago bait, nahiz eta errektore hautatuaren ezaren atxakiaz —errektore funtzionala ba dago— zenbait erabaki praktikoa eta urgente hartu gabe uzten diren, horrek dakartzan ondorioekin, hala nola plangintza batzuren atzerapena eta beste. Edozertara, kaleko jendea gehien kezkatzen duena, ikastaldiak alegia, berdin-berdin ematen dia errektore hautaturik gabe; eta ikerkuntzak bere abiada darama. Lasai, beraz, alde horretatik.

ARAZOA hori baino sakonagoa da ordea, lehenagotik datorrena; eta unibertsitateak gizatalde gisa eta klaustroaren bidez bere estatutuaren ezarri duen estrategian datza. Kontua da ezen, behar zen garaian ez zela erakundetzerako eskubidea erabili nahi izan, autonomia unibertsitarioarena alegia, eta kanpotik inposatu nahi ziguten estrategia onartu zela. Garbiago esanda, estatutuak egitean Espainiako Ley de Reforma Unibertsitarioa (LRU delakoa) hartu zela ipar eta muga bezala eta beraren kalko laburtua egin zela, autonomia unibertsitarioa erabili ordez autozentsua ezarri eta, beldurraren fruitu, gure problematikari erantzuten ez zioten estatutuak onartuz.

Batzuk itxaropen pixka bat zeukaten. Baskongadetarako Autonomi Estatutuaren bidetik gero etortzeko ziren transferentzia famatuekin arazoa zerbait arin zitekeela. Baina transferentziak udarako heldu ziren eta —hau iseka!— harriak baino ez zirela transferitzen ikusi genuen. Gainera Real Decreto horretako eranskinean argi adierazten den bezala, transferitu dizkiguten etxe gehienak, lehenago hemengo udal eta diputazioek emanikoak dira. Honetan ere Donostiako Ospitale Militararekin bezala gertatu da, hots, lehenengo berenganatu eta gero berena bailitzen eman edo saldu. Errealitate mingot-sa hauxe da: transferentzia famatuekin,

irakasle eta langile ez-irakasle ia guztiek Madrilén menpe segitzen dute eta ezer izatekotan Espainiako funtzionario izatera beharturik aurkitzen dira. Horixe da Madrilén Autonomi Estatutuari egin dioten irakurketa eta horixe da balio duen irakurketa bakarra. Hala ere, politikari autonomizaleek ez dute asko aireatu iseka hau, datorren lekutik datorrela irensteko ahalmen handia baitute. Ituna?

BESTALDE, bizitzaren ironiak, benetako autonomia dutenak unibertsitate pribatuak dira, nola edo hala neurri batez diru publikoak ere hartzen dituzten arren. Baina azken hauen autonomiak ez du esan nahi bertan lan egiten edo ikasten dutenen partizipazioa, gutxi batzuk duten botere eta ideologiaren kontrola baizik. Kontuz!

AUTONOMI Estatutuarena paper erreka dena. Lasai ordea, zeren, lehenago esan dudan bezala, nolabait bederen unibertsitatean gizarte-ko burruka politikoa isladatzen baita, eta estrategia bera ere kanpoko egoeraz kutsaturik baitago. Talde instituziozaleek, hortaz, unibertsitatea bera baino jainko garrantzitsuagoak adierazten dituzte; eta lehenengo mailan Espainiako demokrazia bita hori maite dutenez, berarengatik transferentzien arazoaz ez dira kezkatuko, autonomia unibertsitarioa bazterrean utziko dute eta Espainiako sistemak inposatzen duen LRU onartuko dute. Eta orain, lege hori erabat aplikatzean, pastelaren zatiren baten partaide izateaz kanpoko ardurarik ez zaie ikusten. Hara zer puntutaraino eraman gaituen, sistemaren aurka behar zen garaian ez altxatzeak!

ESANDAKOAK esan arren, ez dute itxaropenik galdu unibertsitatean. Zerbitsu publiko honek ez dio oraindik Euskal Herriari gauza handirik eskaini, baina potentzialko ahalmena dauka, gure nortasunaren zaintzaile, birpizle eta bizkortzaile izan dadin.

Horretarako, oraingo testuinguruan zail zaio erantzun egokia ematea. Bai! Unibertsitatean ere marko-aldaketaren arazoa dugu, arazo politikoa, arazo estrategikoa, orain ahanzi samar dagoen barrutiarren ezarmenetik datorrena, eta, besteren artean, estatutuaren aldatetik hasten dena. Jadanik ba da eritzi-korrante zabala —oraindik klaustroan minoritarioa izan arren—, estatutuaren aldatetaren alde dagoena. Hortik has daitezke konpontzen sakoneko arazoak.

J.R. ETXEBARRIA

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

CREDITOS

CAP

"Problema Resuelto"

Para todo, para todos.

La Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa le ofrece una amplia gama de Créditos. Créditos para todo. Y para todos.

Para resolver pequeñas y grandes necesidades. Para hacer realidad muchas ilusiones. Y hasta para salir de algún apuro.

Téngalo en cuenta. Y cuando tenga un problema consulte a la Caja de Guipúzcoa. Y problema resuelto.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak Kreditu-aukera handi bat eskaintzen dizu. Gauza guztietarako kredituak. Eta guztientzat.

Kredituak, beharizan handi eta txikiei erantzuteko. Ilusio asko bete ahal izateko. Apuroren batetik ateratzeko ere bai.

Badakizu ba. Arazoren bat daukazunean, zatoz Gipuzkoako Kutxara. Zure arazoa erabakita geratuko da.

CREDICAP

KREDIGAK

Para comprar muebles, electrodomésticos y cualquier otro bien de consumo y pagar hasta en 36 meses.

Para comprarse un coche y pagarlo sobre la marcha, hasta en 48 meses.

CREDITO VIVIENDA

Para comprar una vivienda o para hacer reformas en su vivienda actual.

INFORMESE EN CUALQUIERA DE NUESTRAS SUCURSALES.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA